ADLİYE CERİDESİ

Adliye Vekâleti tarafından ayda bir neşrolunur

Sene 11 Temmuz 1933 Sayı 132

RESMÎ KISIM

KANUNLAR

1918 sayılı kanuna eklenen kaçakçılığın men ve takibi hakkında kanun

Kanun numarası: 2278 **Neşri tarihi: 15-6-1933**

Madde 1 — Maliye vekilliğinden izin almaksızın Türk memleketleri dışına sikke veya külçe veya san'at kıymeti kalmıyan hurda halinde altın çıkaranlar hakkında altı aydan üç seneye değin hapis ve çıkardığı altının beş katı değerince ağır para cezası hükmolunur. Kaçak altın çıkarmağa teşebbüs edenlerin çıkarmak istedikleri altın müsadere olunmakla beraber haklarında altı aydan üç seneye değin hapis ve çıkarılmasına teşebbüs edilen altınların bir katı değerince ağır para cezası hükmolunur.

TÜRK TARİH KURUMU KÜTÜPHANESİ-ANKARA
No. 1946

Üzerlerinde on veya daha az altın lira çıkan yolcular hakkında 1918 numaralı kanunun 18 inci maddesi hükmü tatbik olunur.

Madde 2 — Kaçak olarak tutulan altınlar zabıt varakası ile birlikte makbuz karşılığında o yerin malmemuruna teslim edilir. Bu zabıt varakalarının bir eşi de suçluya verilir. Bu altınlar saklanmak üzere şubesi bulunan yerlerde Cümhuriyet Merkez Bankasına gönderilir ve bankanın alım değeri gümrüğe bildirilir.

Kaçak altınların değeri müsadere kararı kat'ileşince ve para cezaları ise kaçakçıdan alınmasını müteakip gümrük idarelerine gönderilir.

Bu değer ile para cezaları gümrük idarelerince 1918 sayılı kanunun 60 ve 61 inci maddelerine göre müstahiklerine dağıtılır.

Mahkemelerce kaçak olmadığı tesbit edilmesine mebni sahiplerine geri verilen altınların nakli ve bankaca muhafazası için ihtiyar edilmiş olan masraflar altınların sahiplerinden istenemez.

Bu masraflar Gümrük ve İnhisarlar vekâleti bütçesi müteferrika tertibinden tesviye olunur.

Malmemurları altın kaçakçılığı davalarının 1918 numaralı kanuna göre vazifeli mahkemeler nezdinde takibi cezaların infazı hususlarında o kanunun gümrük ve inhisar memurlarına tanıdığı hak ve salâhiyetleri haizdirler.

Madde 3 — Altın kaçakçılığı hakkında bu kanunda sarahat olmıyan yerlerde 1918 numaralı kanun hükümleri tatbik olunur.

Madde 4 — Altın ihracının men'i hakkındaki 18 kânunusani 1331 tarihli kanun ilga edilmiştir.

Muvakkat madde — 1918 numaralı kanunun neşrinden bu kanunun neşri tarihine değin tutulan kaçak altınların değerile kaçakçılarından alınan para cezaları da bu kanun dairesinde değiştirilir.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti yerine getirir. 11 - 6 - 1933

* * *

Kaçakçılığın men ve takibine dair kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanunun 58 inci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun

Kanun No: 2271 **Neşri tarihi: 12-6-1933**

Madde 1 — Kaçakçılığın men ve takibine dair 7-1-1932 tarih ve 1918 sayılı kanunun 23 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Gümrük ve İnhisarlar kaçakçılığına ait cezaî hükümler

Cezaî hükümler faslının birinci kısmında yazılı suçlara müteallik kaçak eşya müstesna olmak üzere gerek hariçten gelsin ve gerek dahilde bulunsun kaçak eşya ve maddeler derhal zaptolunur ve tutuldukları yere en yakın olan hükûmet merkezinde ve maznunun huzurunda zabıta memurile ait olduğu gümrük ve inhisarlar memurlarından ve bulunmadığı yerlerde malmemurlarından mürekkep bir heyet tarafından nevi ve adet ve miktarını bildiren bir zabıt varakası tanzim ve imza olunur.

Bunların arasında:

1 - Suçun sübut delili olmakla beraber mahiyetinin tayini fen ve ihtisas erbabının tahlil veya tetkikine bağlı bulunan memnu maddeler zabıta memurunun resmî mührü ile mühürlenerek bu baptaki zabıt varakasile birlikte Gümrük veya inhisar idaresine makbuz mukabilinde verilir.

2 - Kaçak olarak tutulan oyun ve sigara kâğıdı, kibrit, çakmak gibi maddeler en yakın gümrük veya inhisar idaresi memurlarınca ve bulunmadıkları yerlerde ora hükûmetince ili-

şiklilerin gözü önünde yok edilir ve bu iş ikinci bir zabıt varakasına geçirilir. Suçlusu bilinmiyen veya kaçmış bulunan kaçak maddelerin tesbitinde ve yok edilmesinde suçlunun bulunması aranmaz.

Kaçak olarak tutulan tütün ve sigaralar ile barut, ateşli ecza, infilâklı maddeler, saçma, fişek ve av malzemesi takdir edilecek bedel ile ilmühaber karşılığında inhisar idaresine verilir. Bunlardan kullanılmağa elverişli olamayanlar o idarece ayırt edilerek yok edilir.

3 - Satılması veya kullanılması memnu olmıyan kaçak maddeler, ait olduğu gümrük veya inhisarlar idaresine ve bulunmıyan yerlerde malmemuruna ilmühaber mukabilinde teslim olunur.

Yukarıki hükümler, gümrüklerce tutulan inhisar eşya ve maddeleri hakkında dahi caridir.

Bu maddelerin ait oldukları inhisar idarelerine tevdiinde, bedel ve resim aranmaz.

Madde 2 — Mezkûr kanunun 55 inci maddesi aşağıda yazılı şekle konulmuştur.

Bu kanunun 12, 13 ve 14 üncü maddelerile 16 ıncı maddesinin son fıkrasında yazılı fiillere gümrük memurlarından teşkil edilen komisyonlarca ve 25 inci maddenin birinci fıkrasile 44 üncü maddede yazılı fiillere 1701 sayılı kanunun 69 ve 70 inci maddelerinde yazılı heyetlerce para cezası ve musadere kararı verilir.

Yukarıki fıkrada yazılı mercilerce verilen kararlara karşı suçlu ve gümrük veya inhisar idareleri taraflarından 1701 sayılı kanunda gösterilen müddet ve usul dairesinde sulh mahkemelerinde itiraz olunabilir.

Sulh mahkemelerinin itiraz üzerine verecekleri kararlar kat'idir. Şu kadar ki degeri elli liradan fazla olan eşyanın musaderesi hakkındaki kararlar temyiz olunabilir.

Madde 3 — Mezkûr kanunun 56 ıncı maddesinin 5 nci ve 6 ncı fıkraları şu şekilde değiştirilmiştir.

Bu kanunda yazılı ağır ve hafif para cezaları, ilişikli idarelerce hapis hükmü müstesna olmak üzere tahsili emval kanununa göre tahsil olunur. Bu suretle alınamıyan ağır para cezaları Türk Ceza Kanununun hükümlerine göre hapse ve hafif para cezaları her üç lira ve küsuru için bir gün hesabile hafif hapse çevrilmek üzere Gümrük veya İnhisar İdarelerinin verecekleri müzekkereler, Cümhuriyet müddeiumumiliklerince infaz olunur.

Madde 4 — Mezkûr Kanunun 58 inci maddesine aşagıda yazılı fıkra eklenmiştir :

Tutulan kaçak eşya ve nakil vasıtalarile kaçak maddelerin yapılmasında kullanılan aletlerin sahibi veya taşıyanı kaçar ve kim olduğu bilinmezse tutulan zabıt varakası veya tahkikat evrakı üzerine salâhiyetli mahkeme veya heyetlerce kaçak eşya, alet ve vasıtaların müsaderesine karar verilir.

Bu karar verildiğinden beş gün içinde yerine göre münasip vasıtalarla ilân edilir. İlân tarihinden bir ay içinde alâkalılarca mahkemeye itiraz edilmezse musadere kararı katileşir.

Muvakkat madde - Bu kanunun 3 ve 4ncü maddeleri hükümleri 1918 sayılı kanunun meriyeti tarihinden bu kanunun neşri tarihine kadar yapılmış olan fiiller hakkında da tatbik olunur.

Şu kadar ki hafif para cezasının infazı için tahsili emval kanununa göre hapisle tazyik edilmiş olanlar hakkında bu kanunun üçüncü maddesi mucibince para cezası istenemiyeceği gibi para cezası hapse de çevrilemez.

Madde 5 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 6 — Bu kanunun hükümlerini icra vekilleri yerine getirir. 7 - 6 - 1933

* * *

Gayrimenkule tecavüzün define dair kanun

Kanun No. 2311 Neşri tarihi : 24-6-1933

Madde 1 - Bir kimsenin yedinde bulunan gayrimenkule başkası tarafından tecavüz ve müdahale olunarak ihdası yet

edildikte vilâyette vali, kazada kaymakam ve nahiyede nahiye müdürü tarafından, bu tecavüz def ve eski hal iade olunur.

Tecavüz eden, gayrimenkul üzerinde tercihe şayan bir hakkı olduğunu iddia etse bile mahkemeye müracaat eylemesi lüzumu tenbih olunur.

Bu hal, tarafların mahkemeye müracaatla ref'iyet veya mülkiyet davaları açmalarına mani olmaz.

Bu kanunun tatbikî şekilleri bir nizamname ile tayin olunur.

Madde 2 - Tecavüzü defedilen kimse mahkeme kararile kendisine teslim edilmeksizin o gayrimenkule tekrar tecavüz ederse birinci maddeye göre tecavüzü defedilmekle beraber sulh mahkemesince bir aydan altı aya kadar hapis veya beş liradan elli liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Madde 3 - Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 4 - Bu kanun hükûmlerinin icrasına Adliye ve Dahiliye Vekilleri memurdur. 17-6-1933

* * *

Türkiyede Türk vatandaşlarına tahsis edilen san'at ve hizmetler hakkındaki 2007 sayılı kanunun bazı hükûmlerini değiştiren kanun

Kanun No. 2249 **Neşri tarihi : 6-6-933**

Madde 1 — 2007 sayılı kanun ile Türk vatandaşlarına tahsis edilen san'at ve hizmetlerden yabancıların el çekmeleri mezkûr kanunun beşinci maddesinde yazılı müddetin bitmesinden itibaren iki sene içinde temin edilir.

Bu müddet içinde kanunda yazılan işlerden hangilerinin hangi tarihten itibaren yabancılar tarafından yapılmıyacağı İcra Vekilleri Hey'etince kararlaştırılır.

Madde 2 - Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 - Bu Kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur. 3 - 6 - 933

12 muharrem 1304 tarihli harç tarifesine müzeyyel mehakimi sulhiye vazifesini ifa ile mükellef mehakim ve devairde alınacak harçlar hakkında 12 eylûl 1329 tarihli kanunu muvakkate bir madde ilâvesine dair kanun

Kanun numarası : 2296 **Neşri tarihi 17 - 6 - 1933**

Madde 1 — Bir gayrimenkulün hissedarlar arasında taksimine dair sulh mahkemelerinden verilen kararlardan maktuan (100)kuruş harç alınır. Taksimi mümkün olmıyan gayrimenkulün satılarak bedelinin taksimi suretile şüyuun izalesine müteallik verilecek hükümlerden müşaın açık arttırma neticesindeki kıymetinin yüzde biri nisbetinde harç alınır. Bu harç müşariklerden hisseleri nisbetinde istifa olunur.

İcra dairelerince bu gibi hükümlerin icrasında başkaca resmi tahsil alınmaz.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye ve Maliye vekilleri memurdur. 14 - 6 - 1933

* * *

2020 sayılı kanunla tadil edilen 1221 sayılı Temyiz teşkilâtı hakkındaki kanunun üçüncü maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun

Kanun No : 2314 **Neşri tarihi : 25 - 6 - 1933**

Madde 1 — Temyiz mahkemesinde daire reisinin kendilerine vereceği dava dosyalarını tetkik ve telhis ile yazacakları raporları hey'ete takrir ve izah etmek üzere lüzumu kadar raportör bulunur.

Raportörler hâkimler kanununa göre dördüncü, beşinci ve altıncı derecedeki hâkimler arasından Adliye Vekilince tefrik

ve millî irade ile tayin olunur. Bu vazifede geçirecekleri müddet hâkimlikte geçmiş sayılır.

Madde 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye vekili memurdur. 18 - 6 - 1933

* * *

İstatistik Umum Müdürlüğü Teşkilâtı Hakkında kanun

Kanun No: 2203 **Neşri tarihi 20 - 5 - 1933**

Madde 1 — İstatistik Umum müdürlüğü umum müdürlük, müşavirlik, bir muavinlik ve on şubeden mürekkeptir.

Madde 2 — Umum müdür, daire işlerini idare ve 1554 numaralı kanun hükümlerini takip ve murakabe; müşavir, yapılacak istatistiklerin ilmî ve teknik esaslarını hazırlamak ve mevcut millî ve ecnebi istatistiklerin tahlil ve mukayesesi ile istatistik tekâmülâtını takip etmek ve tatbik imkânlarını hazırlamakla mükelleftir.

Muavin, muamelâtı umumiyede umum müdüre yardım ve onu tayin edeceği şubelerin faaliyetlerinin tanzim ve idaresinden mes'uldür.

Madde 3 — Umum müdürlük teşkilâtı, vezaif itibarile aşağıda gösterilen müdürlüklere ayrılmıştır:

1) Maliye İstatistikleri Şubesi

(Birinci sınıf müdürlük)

Devlet maliyesile vilâyet hususî idarelerine, belediyelere, memurlara, tapu ve kadastroya ve müessesatı maliyeye ait istatistikler bu şube tarafından tanzim ve tertip edilir.

2) Haricî ticaret istatistikleri şubesi

(Birinci sınıf müdürlük),

Haricî ticaret istatistikleri bu şube tarafından yapılır.

3) Tasnif Şubesi

(Birinci sınıf müdürlük),

Makinelerin işletme ve muhafazası ve dairenin bilûmum makine tasnif işleri bu şube tarafından yapılır.

4) Nüfus istatistikleri şubesi.

(İkinci sınıf müdürlük),

Nüfus hareketleri istatistikleri bu şube tarafından yapılır. Umumî nüfus tahrirlerinden evvel bu tahrirlere ait hazırlıkların icrası dahi bu şubeye aittir.

5) Maarif İstatistikleri şubesi.

(İkinci sınıf müdürlük),

Memleketin umumî maarif hareketleri istatistikleri bu şube tarafından yapılır.

6) Adliye İstatistikleri Şubesi.

(İkinci sınıf müdürlük),

Mahkemeler teşkilât ve faaliyetine, hâkimlere, iflâslara, cürüm, maznun, mahkûmlara ve hapishanelere ait istatistiklerle kanunların tatbikat neticelerine ait anketler bu şube tarafından yapılır.

7) Sanayi ve Ticaret İstatistikleri şubesi.

(Üçüncü sınıf müdürlük),

Bilûmum sanayi ve dahilî ticaret istatistiklerinin tanzimi bu şubeye aittir. Ayrica fiat istatistikleri de bu şube tarafından tanzim olunur. Bu şube umumî sanayi tahrirlerinden evvel bu tahrirlere ait hazırlıkların icrası ile de mükelleftir.

8) Ziraat İstatistikleri şubesi,

(Üçüncü sınıf müdürlük),

Bilûmum ziraat istatistikleri bu şube tarafından tertip olunur.

Umumî ziraat tahrirlerinden evvel bu tahrirlere ait hazırlıklar da bu şube tarafından yapılır.

9) Neşriyat ve İstihbarat şubesi

(Üçüncü sınıf müdürlük),

İstatistik yıllığının hazırlanması ve umumî neşriyatın icrası ve daireden talep edilecek malûmatın ihzarı bu şubeye aittir.

Kütüphanenin idare ve tanzimi, harita ve grafik işleri de bu şube tarafından tedvir olunur.

10) Muamelât şubesi :

(Üçüncü sınıf müdürlük),

Dairenin yazı, zat, bütçe ve masraf, levazım ve ayniyat işlerile neşriyatın tevzi ve sevki vesair müteferrik işler bu şube tarafından görülür.

Madde 4 — Umum müdür; müşavir ve muavin Başvekilin inhası ve Reisicümhurun tasdikile ve şube müdürleri Umum müdürün inhası ve Başvekilin tasvibi ile sair memur ve ücretliler umum müdür tarafından tayin olunurlar.

Madde 5 — Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülüne dair olan 1452 numaralı kanunun ikinci maddesine merbut (2) numaralı cetvelde gösterilen İstatistik umum müdürlüğü memurlarile bazı dairelerin istatistik şubelerinde bulunan ve derece, adet ve maaşları merbut (A) cetvelinde gösterilen memurların dahi nakilleri suretile vücuda getirilen teşkilât kadrosu (B) cetvelinde gösterilmiştir.

Madde 6 — (B) cetvelinde gösterilen memuriyet dereceleri azamî olup icabettiği takdirde yüksek dereceler yerine maaşı daha az derecede memur istihdamı caizdir.

On bir ve daha yukarı derecelere yeniden alınacak memurların yüksek mektep mezunu olması şarttır.

Madde 7 — Bu kanunda sayılı vazifeler umum müdürlük şube ve memurlarının aslî vazifelerinden olup umum müdür veya âmir tarafından ilâveten verilecek vazifelerin ifası mecburî olduğu gibi umum müdürlük, icabına göre bir şubeye mensup memurları diğer şubelerde de çalıştırabilir.

Madde 8 — Adliye, Maliye, Maarif, İktisat, Gümrük, ve İnhisarlar ve Ziraat Vekâletleri ile Tapu ve Kadastro umum müdürlüğünce yapılan istatistikler badema istatistik umum müdürlüğünce tanzim ve neşredilecektir.

Madde 9 — Devlet ve memleketin ihtiyaçları için devamlı olarak yapılması lâzımgelen umumî istatistikler her sene yeniden yapılması icap edecek istatistiklerin mahiyet, nevi ve şümullerini tayin etmek üzere aşağıda gösterilen şekilde bir (Âli istatistik komisyonu) teşkil olunmuştur.

Bu komisyona vekâlet müsteşarları, Âli İktisat meclisi umumî kâtibi, İstatistik umum müdürü. müşavir ve muavini Darülfünun ve yüksek mektepler profesörlerinden ve millî bankalar ve yüksek sanayi ve ticaret müesseseleri mensupları ile Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti İdare Heyeti azası arasından Başvekâletçe seçilecek zatlar dahildir.

Birinci muvakkat madde — İstatistik umum müdürlüğü 1932 kadrosuna dahil ücretli memurlardan merbut (C) cetvelinde gösterilenlerin ücretlerine tekabül eden maaşlarla teşkilât kadrosuna nakilleri caizdir.

İkinci muvakkat madde — İstatistik tahsil etmek ve avdetlerinde İstatistik Umum Müdürlüğünde istihdam olunmak üzere beş sene müddetle her sene Umum Müdürlükçe intihap edilecek âli mektep mezunu iki kişiyi Maarif Vekâleti, müdürlüğün tayin edeceği müddetle ecnebi memleketlere gönderecektir.

Bu suretle tahsilden avdet edecek olanlara kadroda münhal olmaması sebebile vazife verilemediği takdirde bunların hizmet vecibeleri bir seneden evvel sakit olamaz.

Madde 10 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

Madde 11 — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Hey'eti memurdur. 22 - 5 - 1933

[Merbut cetveller mündericatın kesretine mebni dercedilememiştir.]

Madenî ufaklık para kanunu

Kanun numarası : 2257 **Neşri tarihi : 11 - 6 - 1933**

Madde 1 — 11 haziran 1930 tarih ve 1715 numaralı kanunun beşinci maddesi mucibince Cümhuriyet Merkez Bankasının uhdesine geçen evrakı naktiyeden 24,591,218 adet bir liralık kupürlerin tedavülden kaldırılması için mezkûr kanunun onuncu maddesinde yazılı (İstikrar kanunu) beklenilmeksizin altı milyonu şimdiden ve diğer altı milyonu lüzum görüldüğü zaman bastırılmak üzere on iki milyon liralık gümüş para çıkarmağa Maliye Vekâleti mezundur.

12 şubat 1340 ve 16 nisan 1341 ve 4 şubat 1928 tarih ve 411, 624 ve 1207 numaralı kanunlarla tedavüle çıkarılmasına mezuniyet verilen on milyon liralık yüz paralık ve beş ve on kuruşluk bronz ve 25 kuruşluk nikel meskûkâtın ve 1326 senesi muvazenei umumiye kanununun onuncu maddesile 2 şubat 1332 tarihli kanun hükümlerine göre tedavüle çıkarılmasına salâhiyet verilen bir milyon liralık beş, on, yirmi ve kırk paralık nikel paraların yerine en çok yedi milyon liralık nikel ve bronz para basmak için Maliye vekâletine mezuniyet verilmiştir.

Madde 2 — Bastırılacak gümüş paraların evsafı şöyle olacaktır :

	Ayarı	Sıkleti gram	Sıklet ve ayar toleransı	binde
100 kuruşluk	0,900	12	±	3
50 »	0,900	6	±	3
25 »	0,900	3	±	3

Madde 3 — Nikel paraların evsafı şöyle olacaktır :
Halitası : (Nikel) 0,75 — (Bakır) 0,26.

	Sıkleti gram	Sıklet ve ayar toleransı	yüzde
10 kuruşluk	6	±	1
5 »	4	±	1
1 »	2,5	±	1

Madde 4 — Bronz meskûkât (10 paralık diğer tabirle 25 santimlik) şöyle olacaktır:

	Halitası	Sıkleti gram	Sıklet ve halita toleransı yüzde
Alüminyom	0,100		
Bakır	0,850	2	1
Mevaddı ecnebiye	0,050		

Madde 5 — Gümüş para için kabul haddi yirmi ve onbeş kuruşluk nikel para için beş ve bir kuruşluk nikel para için de bir lira ve bronz para için yirmi beş kuruştur.

Malsandıklarına ve Cümhuriyet Merkez Bankası merkez ve şubelerine tediye makamında getirilecek gümüş, nikel ve bronz paraların miktarı ne kadar olursa olsun kabul edilir.

Mübadele için malsandıkları ile Cümhuriyet merkez bankası merkez ve şubelerine getirilecek madenî para beş liradan aşağı olmamak üzere kabul edilerek değiştirilir.

Şukadar ki merkez bankasında bu suretle toplanacak madenî meskûkâtın bir milyon liralıktan ziyadesi hazine alacaklı hesabının karşılığı olarak kalacak ve tekrar tedavüle vazedilmiyen miktar nisbetinde mezkûr hesabı cari bakiyesi mevkuf kalacaktır.

Madde 6 — Delinmiş, kesilmiş zımbalanmış, kulp takılmış ve her ne suretle olursa olsun aslî şekilleri değiştirilmiş paralar kanunî vasıflarını ve tedavül kabiliyetlerini kaybederler.

Hiç bir alacaklı bu nevi bir parayı kabule icbar edilemez. Ancak tedavül neticesinde aşınmış, yazıları ve şekilleri silinmiş paralar sihhatlerinde şüphe tevlit edecek derecede bozulmuş olmadıkça mal sandıkları ve Hazineye devredilmek üzere Cümhuriyet merkez bankası tarafından kabul edilir. Fakat tekrar tedavüle çıkarılamaz.

Madde 7 — Basılacak gümüş paralar için yeniden mubayaası icap eden madenler tercihan memleket dahilinde olmak üzere beynelmilel piyasa fiyatına göre maliye vekâletince tesbit edilen fiatlarla satın alınır. Elyevm kanunî sikke mahiye-

tini haiz gümüş paralarla 12 şubat 1340-1924 tarihli kanunun dördüncü maddesi mucibince tedavül kıymetini haiz olan gümüş ve gümüşlü paralar dahi birinci fıkradaki esas dairesinde madenî fiatlarla mübayaa edilir.

Madde 8 — Birinci maddede yazılı paralar tedavülde bulunan herhangi nevi madenî paranın yerini tutmağa kâfi gelecek nisbette ihzar edilerek tedavül ve mübadeleye arzedildikçe, o nev'e tekabül eden eski madenî paraların tayin ve ilân edilecek tarihten itibaren bir sene hitamında tedavülü memnu olduğu maliye vekâletince ilân olunur. Ancak bu müddetin inkızasından itibaren müteakip bir sene içinde malsandıklarına ve hazineye devredilmek üzere merkez bankası ve şubelerine vukubulacak tediyatta bu paralar kabul edilir.

Madde 9 — Bu kanunla tedavüle çıkarılan paraların itibarî kıymetleri haricinde bir fiatla veya tedavülden kaldırılmış olan eski madenî paraların her hangi bir fiatla mübadele vasıtası olarak kullanılması memnudur.

Bu memnuiyet hilâfında hareket edenlerin kullandıkları paralar zaptedilerek tanzim olunacak zabıt varakasile sulh mahkemesine sevkolunur.

Mahkemece itibarî kıymetlerinin haricinde bir fiatla parayı kullananlar hakkında bir liradan aşağı olmamak üzere kullanılan paranın yirmi misli ağır para cezası alınmasına hükmolunur. Zaptedilen para da hükmolunan cezanın infazında mahsup edilir.

Tedavülden kaldırılmış gümüş parayı sürmek isteyenler hakkında da bu paraların müsaderesile beraber bir aya kadar hapis ve beş liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası hükmedilir.

Tedavülden kaldırılan diğer ufaklıkları sürmek isteyenler beş liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm edilir.

Madde 10 — Bu kanunda yazılı muamelât, mubayaat, ve sarfiyat muhasebei umumiye, münakasa, müzayede ve ihalât kanunlarına tâbi değildir.

Basılacak paraların evsafı sairesi maliye vekâletince tesbit edilir.

Madde 11 — Bu kanunun tatbikına müteallik bilûmum muamelât darphanenin mütedavil sermaye hesabından tedvir ve bu hususta muktazi makine, alât ve edevat bedellerile darphane ve damga matbaasının Hükûmet merkezine naklile tesisi için sarfedilecek mebaliğ dahi bu hesaptan tesviye olunur.

Darphanece basılacak gümüş paralar kâmilen merkez bankasına tevdi ve piyasadan çekilecek evrakı naktiye mukabilinde piyasaya çıkarılır. Bankaya tevdi edilecek gümüş paraların itibarî kıymetinin % 40 ı bu kanunun tatbikına müteallik masrafların karşılığı olarak hazinenin alacaklı hesabı carisi matlubuna geçirilir ve % 60 ı 1715 numaralı kanunun beşinci maddesi mucibince bankaya verilmiş olan hazine tahvillerinin itfasına tahsis olunur.

Mübadele hitamında artacak paradan yüzbin lirası darphanenin ve damga matbaasının mütedavil sermayesine ve mütebakisi yine mezkûr tahvillerin imhasına tahsis edilir.

Madde 12 — Maliye vekâleti bu kanunun tatbikatına başlanmasını teminen beşyüz bin liraya kadar avans verebilir.

Muvakkat madde — Hükûmetin tayin edeceği fiat üzerinden eski gümüş meskûkâtı Devlet alacaklarına mahsuben kabul etmeğe maliye vekâleti mezundur.

Madde 13 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 14 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye ve Maliye vekilleri memurdur. 7 - 6 - 1933

* * *

Matbuat kanununun muvakkat B. maddesini tadil eden kanun

Kanun No. 2281 **Neşri tarihi : 15 - 6 - 1933**

Madde 1 — 1881 numaralı Matbuat Kanununun muvakkat B. maddesi şöyle değiştirilmiştir :

Bu kanunun neşri tarihinde gazete ve mecmualarda çalışmakta olan başmuharrirler, umum müdürler, yazı işleri müdürleri ve filen bulundukları vaziyete maksur kalmak şartile sahipler bu kanunun tahsil derecesi bakımından koyduğu kayitlere tâbi değildirler.

Madde 2 — Bu Kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 3 — Bu Kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur. 8 - 6 - 1933

* * *

Posta, Telgraf ve Telefon idaresi teşkilâtı hakkında kanun

Kanun numarası: 2208 **Neşri tarihi: 31-5-1933**

Madde 1 – Posta, Telgraf ve Telefon idaresi hükmî şahsiyeti haiz bir Umumî müdürlük halinde mülhak bütçe ile idare edilmek üzere mevcut hukuk ve vecaibi ile Nafıa Vekâletine raptedilmiştir.

Madde 2 — Posta, Telgraf ve Telefon idaresine ait menkul ve gayrimenkul bilcümle mallar Devlet malıdır.

Madde 3 — Posta, Telgraf ve Telefon idaresinin varidat fazlaları Devlete ait olduğu gibi bütçe açığı da icabında Devletçe yardım edilerek kapatılır.

Madde 4 — Posta, Telgraf ve Telefon idaresinin hesap işleri muhasebei Umumiye kanununun hükümleri dahilinde ifa olunur. Ancak bütçe sarfiyatı masraflar yapıldıktan sonra Divanı muhasebatın tetkikine verilir.

madde 5 — Posta, Telgraf ve Telefon memurları Devlet memurlarının halen haiz oldukları hak ve menfaatleri muhafaza ederler. Bunların muhakeme usulleri Devlet memurlarının tâbi bulundukları muhakeme usulleridir, Haklarında 1683 numaralı askerî ve mülkî tekaüt kanunu hükümleri tatbik edilir. Şukadar ki 1 haziran 1933 tarihinden evvel tahsis muamelesi ikmal edilmiş olan tekaüt, dul ve yetim maaşları Hazinei maliyece tediye olunur.

Madde 6 — Posta, Telgraf ve Telefon idaresinin ücret tarifeleri kanunu mahsusla tayin edilir.

Madde 7 — Umumî müdür Nafıa vekilinin teklifi ve teftiş heyeti reisi, umumî müdür muavini, fen müşavere heyeti reisi ve âzası, Posta işleri, Telgraf işleri, muamelât müdürleri, başmüfettişler, binalar ve levazım müdürü ve hukuk müşavîri ve başmüdürler de umumî müdürün teklifi ve Nafıa vekâletinin inhası üzerine müşterek kararname ile tayin ve tebdil olunur. Müdürlükler muavinleri, müfettişler, başmüdür muavinleri, sınıf fevkında müdürlerle birinci sınıf Posta ve Telgraf müdürleri idare encümeninin istişarî mahiyetteki kararile ve idarenin diğer memurları doğrudan doğruya umumî müdürün tasdiki ile tayin ve tebdil olunur.

Hat başbakıcı ve başmüvezzilerin ve hat bakıcı ve müvezzilerin tayinleri encümen kararile başmüdürlere aittir. Umumî müdürlükçe lüzum gürülürse 15 ve 16 ıncı derecelerdeki memurların encümen kararile tayini salâhiyeti başmüdürlüklere verilebilir.

Madde 8 — Umumî idarede posta işleri telgraf işleri muhasebe muamelât müdürleri ve hukuk müşavirinden veya muavinlerinden mürekkep bir umumî idare encümeni vardır. Encümene umumî müdür veya muavini riyaset eder. Müzakere mevzuunun taallûk ettiği diğer şube müdürleri encümende rey sahibi olarak toplanmalara iştirak eder. Encümen kararları muntazaman zaptolunur. Başmüdürlüklerde, başmüdürün riyaseti altında başmüdürlük merkezinde bulunan müfettişlerden birile mes'ul muhasip, posta ve telgraf ve paket müdürlerinden mürekkep bir başmüdürlük encümeni vardır. Bu encümenin vazifeleri umumî idare encümenince yapılacak bir talimatname ile tâyin olunur.

Madde 9 — Umumî müdür kendi salâhiyetine müteallik encümen kararlarından icrasında mahzur gördüklerini mütaleasile birlikte Nafia Vekâletine arzeder. Vekilin kararı kat'idir.

Madde 10 — Umumî idare encümeni Nafia vekilinin göstereceği posta, telgraf ve telefon işleri hakkında rey bildirir.

Bu rey istişarîdir. Encümen umumî müdürlükten tevdi edilen bütçe, munzam tahsisat, kadro ve idare memurlarına ait nizam ve kanun tekliflerini, aylık blânçoyu ve senelik kat'î hesap ve blânçoyu tetkik ve varidat ve masarifin tahakkukuna ait evrakı müsbitenin şekil ve cinslerini ve bunlara müteallik tadilâtı tayin eder. Umumî müdürün teklifi üzerine aşağıda sayılı işlere dair encümenin vereceği kararlar Nafia vekilinin tasdikile muteber olur:

A) İdare ve memurlara ait talimatnameler.

B) Bütçede fasıl dahilinde maddeden maddeye münakale,

C) Kanunla salâhiyet verilmiş olan istikraz ve hesabı cari muameleleri,

D) Avans itasını müstelzim olsun olmasın (20000) lirayı mütecaviz taahhütler.

(Bu miktardan aşağı taahhütler hakkındaki kararlar umumî müdür tarafından yapılır.)

E) Gayrimenkul malların alım ve satımı (15000) liraya kadar olan kararlar umumî müdür tarafından yapılır.)

Bundan başka encümen, memurların ahvali ve cezalandırılması hakkında umumî müdürlükçe tevdi edilecek işlere dair istişarî olarak reyini bildirir.

Madde 11 — Posta, Telgraf ve telefon Umumî Müdürlüğü memurlarının unvan, adet, derece ve maaşları bu kanuna bağlı (1) numaralı cetvelde gösterilmiştir,

Bu cetvelde dahil bulunan memurlar bu kanunda yazılı olmıyan işlerde Devlet memurları maaşatının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna göre muamele görürler.

Madde 12 — Posta, Telgraf ve telefon işlerine ait bilcümle muamelât ile bu idarenin memurlarına taallûk eden hususlarda bu kanun ile Posta, Telgraf ve telefon kanunları hükümleri cereyan eder. Yukarıda yazılı kanunların sakit kaldıkları yerlerde Devlet dairelerile memurları hakkında mer'î olan umumî kanunlara göre muamele olunur.

Madde 13 — Sınıf, adet, maaş ve maaş emsalleri bu kanuna bağlı (2) numaralı cetvelde gösterilen memurlar Posta, telgraf ve telefon idaresinde ayrıca bir memur sınıfı teşkil ederler. Bunların tayin, azil mezuniyet gibi işleri de hususî kanunları çıkıncıya kadar mevcut hükümlere göre yapılır.

Madde 14 — Umumî idarede bir tasarruf ve muavenet sandığı yapılabilir. Bu sandığın sureti idaresi bir nizamname ile tayin olunur.

Madde 15 — Ücretli müstahdemlere ait kadrolar her sene bütçesine raptolunacak bir cetvelile tayin olunur.

Madde 16 — Bazı istasyonlarda Posta, telgraf ve telefon muamelâtı açılması şimendifer, telgraf ve telefon tellerile demiryolunu takip eden telgraf ve telefon tellerinin bakımı ve Devlet Demiryolları idaresinin, 932 ve 933 seneleri bütçe kanunları mucibince faaliyeti tatil edilen matbaasının müştereken işletilmesi ve diğer mümkün hizmetlerin birleştirilmesi ve postalarla ve trenlerle yapılacak yolcu, koli ve diğer müraselât nakliyatı gibi halkın menfaatini ve iki taraf idaresince tasarrufu temin edebilecek işlerde Posta, telgraf ve telefon idaresile Devlet Demiryolları idaresi arasında aktedilecek itilâflar Nafıa vekâletince tasvip edildikten sonra peyderpey tatbik olunur.

Madde 17 — Devlet memurları maaşlarının tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanuna bağlı olan (2) numaralı cetvelde Posta, telgraf ve telefon idaresine ait olan kısım tayyedilmiştir.

Madde 18 — Bu kanuna muhalif hükümler mefsuhtur.

Muvakkat Maddeler

Madde 1 — Posta, telgraf ve telefon idaresinin 1932 senesi kadrolarına nazaran mevcut memurlarile hat başbakıcı ve başmüvezzilerinin ve hat bakıcı ve müvezzilerinin bu kanuna merbut kadrolarında gösterilen derecelerden ve sınıflardan hangilerine girecekleri ve o derecelere mahsus maaşın ne miktarının kendilerine verileceği derecelerine göre Nafıa ve-

kilile umumî müdürlük ve başmüdürlüklerce takdir olunur. Takdir olunan miktar tasvip tarihini takip eden ay iptidasından itibaren memura verilir.

Madde 2 — Posta, telgraf ve telefon idaresinin bazı mıntakalardaki hat başbakıcı ve başmüvezzilerile hat bakıcı ve müvezzilerinin dahil olacakları sınıflara göre ellerine geçecek para ile bu kanunun neşrinden evvel ellerine geçen para miktarları arasında aleyhte fark hasıl olduğu takdirde bu farklar iki sene hitamına kadar maaşatın tevhit ve teadülü hakkındaki 1452 numaralı kanunun dördüncü maddesi mucibince ashabına müktesep hak olarak verilir.

Madde 3 — 1513 numaralı kanuna tabi borçlar ile 1932 senesi muvazeni umumiye kanununun 2 inci maddesi mucibince 1931 senesi nihayetine kadar alacakları tahakkuk edenlerden tahsisatının mevcut olmamasından naşı tesviye edilmiyen borçlar ile bu devreye ait olup ta henüz tahakkuk muamelesi bitmemiş olan ayni şekildeki borçlar hakkında umumî muvazene kanunundaki hükümlere göre hazinece tasfiye ve tahvil muamelelerine devam olunur.

Posta, telgraf ve telefon idaresinin paket ziyaından dolayı 1932 malî senesi nihayetine kadar tebeyyün eden tazminat borçlarından Hazinei maliye, Düyunuumumiye ve İnhisar idarelerine ait olanlarının kayıtları mütekabilen terkin edilmiştir.

Bunların miktarları 1933 senesi hesabı kat'îlerinde ayrı bir lâhika şeklinde gösterilecektir.

Madde 19 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

Madde 20 — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra vekilleri heyeti memurdur. 27-5-1933

[Merbut cetveller münderecatın kesretinden dercedilememiştir.]

KARARLAR VE TEFSİRLER

Belediye Vergi ve Resimleri Kanununun 14 üncü maddesinin tefsiri

Tefsir numarası : 188

İnhisara tâbi şeyleri satanlara İnhisar idarelerince verilen ve asılması mecburî olan levhalar (ilân) mahiyetinde değildir.

8 - 6 - 933

* * *

Mübadele ve teffiz işlerinin kat'î tasfiyesi ve intacı hakkındaki kanunun 5 inci maddesinin tefsiri

Tefsir numarası : 189

1771 numaralı kanunun beşinci maddesinde münderiç (işgal) kelimesi mutlak olarak zikredilmiş olduğundan, kanunun neşri tarihinde gerek fuzulen gerek teffiz ve tahsis veya isticar ve satın alma suretlerile hükûmete ait mebani işgal eden meskene muhtaç harikzedeler, kanunun hükümlerinden istifade ederler.

Şu kadar ki, bu harikzedelerin kanunun neşri tarihinden evvel vesikalarını hükûmete vermiş olmaları ve hükûmetçe de bu tarihten evvel veya sonra bu vesikaların tetkiki neticesinde harikzedenin meskene muhtaç ve hakkı kanuniyi haiz olduğunun kabul edilmiş bulunması şarttır.

Kanunun neşrinden evvel hükûmetçe bankalara devredilmiş olan mebani araya bir şahsı salisin hakkı girmiş olmak itibarile bu hükümden müstesnadır. 8 - 6 - 1933

HEY'ETİ VEKİLE KARARLARI

Ağaç kesmekten suçlu Alemdar zade Mehmet efendinin cezasının affı hakkında

Kararname No: 14649

Adliye Vekâletinden yazılan 6-6-1933 tarih ve 223-158 sayılı tezkerede; Ağaç kesmek maddesinden dolayı kat'î surette iki gün hapse ve on altı lira ağır para cezasına mahkûm bulunan Giresunlu Alemdarzade Mehmet efendinin hastalığı mahallî hükûmet doktorunun tıbbı adlî müessesesinden musaddak raporuna ve Vilâyet idare heyetinin mazbatasına göre affını icap edecek derecede görüldüğünden affı teklif olunmuştur.

Bu iş İcra Vekilleri Heyetinin 19-6-1933 toplanışında görüşülerek Mehmet Efendinin hastalığı hasebile Teşkilâtı Esasiye Kanununun kırk ikinci maddesine tevfikan affı kararlaştırılmıştır.

19-6-1933

* * *

Bazı nahiye ve kariyelerin irtibatlarının tahvili ve bazı köylerin isimlerinin değiştirilmesi hakkında

Antalya Vilâyetinin Akseki Kazasının Sülles Nahiyesine bağlı Narağacı Köyü bu nahiyeden ayrılarak Alaiye Kazasının Köprülü Nahiyesine merbut Narağacı köyü ile birleştirilmiştir.

§ Erzurum Vilâyetinin Oltu Kazasına tâbi Örtülü ve Muşıh Nahiyeleri lâğvedilmiş ve bu iki Nahiye yerine merkezi Kosor köyü olmak üzere Kosor Nahiyesi teşkil olunmuştur.

§ Lağvedilen Örtülü Nahiyesinin «Pertos, Kotik, yukarımersin ve aşağımersin» köyleri Kömürlü Nahiyesine ve «Posik, Ehriz ve Metindir» köyleri Sarıkamış Kazasına ve

Kömürlü Nahiyesinin Zuvar ve Penek köyleri de yeniden teşkil edilen Kosor Nahiyesine ilhak edilmiştir.

§ Mardin Vilâyetinin Cizre Kazasına bağlı Halilan, İstevran, Ruver, Dilân köyleri bu kazadan ayrılarak Midyat Kazasının Gerburan Nahiyesine bağlanmışlardır.

§ Cizre kazasının Hezek Nahiyesine bağlı Hedil, Hendük, Dinar, Girz, Ayvan köyleri bu Nahiyeden ayrılarak midyat kazasına bağlanmışlardır.

§ Ankara vilâyetinin Kızılcahamam kazasına bağlı Faruz köyü Ayaş kazası merkezine ve keza Kızılcahamam kazasına bağlı Meyvebükü ile Özcaltı köyleri Ayaş kazasının Güdül Nahiyesine ve Beypazarı kazasına merbut Akcekese ve Sorkun köyleri Ayaş kazasının Güdül Nahiyesine ve Ayaş kazasına merbut Öz köyü de Beypazarı kazası merkezine rapt ve ilhak edilmişlerdir.

§ Antalya vilâyetine bağlı (Alâiye) Kazası isminin (Alanya) ya çevrilmesi; Dahiliye vekilliğinin 18-5-1933 tarih ve 71-18 numaralı tezkeresile yapılan teklifi ve Şûrayı Devlet Heyeti Umumiyesinin tensibi üzerine İcra vekilleri heyetinin 23-5-932 toplanışında kabul edilmiştir.

* * *

Amerikada çıkan Ermenice Havrenik Gazetesinin Türkiyeye sokulmasının men'i hakkında

Kararname No. 14260

Taşnak Komitesinin organı olmak üzere Amerikanın Boston şehrinde çıkan Ermenice « Hayrenik » Gazetesinin memleketimiz aleyhine yazı yazdığı anlaşıldığından, Türkiyeye sokulmasının yasak edilmesi; Dahiliye vekilliğinin 15-4-1933 tarih ve 3494 sayılı tezkeresi üzerine Icra vekilleri Heyetince 26 - 4 - 933 te kabul edilmiştir. 26-4-933

* * *

Pariste çıkan Ermenice Mardgost Gazetesinin Türkiyeye duhulünün men'ine dair

Kararname No: 14323

Pariste çıkan ve Taşnak Komitesinin resmî organı olan «Mardgost» isimli gazetenin, Türkiye aleyhinde yazılar yazdığı anlaşıldığından memleketimize sokulmasının yasak edilmesi; Dahiliye vekilliğinin 4-5-933tarih ve 4501 sayılı tezkeresi üzerine icra vekilleri hey'etince 10-5 933 te kabul olunmuştur. 10 - 5 - 933

TEVHİDİ İÇTİHAT KARARLARI

Temyiz mahkemesi hey'eti umumiyesinin 29-3-1933 tarih ve 10-2 numaralı tevhidi içtihat kararı

San'at ve meslekine ait kazanç vergisini verdikten sonra başkaca yaptığı ikraz muamelesinden dolayı hazinece tahakkuk ettirilen kazanç vergisi üzerine mükellefler tarafından mükerrer kazanç vergisi talep edildiğinden bahsile ikame edilen müdahalenin meni hakkındaki davaların adliye mahkemelerinin vazifesi dahilinde olup olmadığı hususunda Temyiz Mahkemesi üçüncü ve dördüncü hukuk daireleri arasında hasıl olan içtihat ihtilâfı üzerine içtima eden Tevhidi içtihat Heyeti Umumiyesinde keyfiyet müzakere edilerek neticede:

Kazanç kanununda idarî itiraz ve temyiz mercileri gösterilmiş ve bu cihetle kazanç vergisinden mütevellit ihtilâfların halli adliye mahkemelerinin vazifesinden hariç olmasına göre kanunun 3 üncü maddesinde muharrer hususattan biri ile mükellef oldukları vergi borçlarını verenler tarafından başka bir sebeple tahakkuk ettirilen vergiye karşı yapılacak itirazların rüy'et ve tetkiki mahkemelerin vazifesinden hariç olduğuna ekseriyetle karar verildi.

VEKÂLETÇE YAPILAN TAMİMLER

Harplerde şehiden vefat eden zabitan ve efrat H:

Millî müdafaa Vekâletinden gelen tezkerede; maaşları kesilen veyahut muharebeye girmeksizin ordunun gerisinde hizmet ederek hayat ve mematı meçhul kalan ve kıt'alardan gönderilen zayiat cetvellerinde isimleri yazılı olmıyan ve hatta şubelerince mensup oldukları kıt'aları malûm bulunmıyan efradın aileleri mahkemelere müracaatla koca veya oğullarının şehiden vefat ettiklerini iddia ederek haklarında şehit kararı talep etmekte oldukları ve mahkemelerce de şehit olduğu iddia olunan şahsın kıt'asıyle nerede ve ne suretle vefat ettiğine ve evvelce ailesine maaş tahsis edilip edilmediğine dair nüfus ve mal memurluklarından ekseriya tahkikat icra ve şahitlerin aynı kıt'adan olup olmadıkları tesbit edilmeksizin hastalıktan vefat ettikleri veya esir oldukları resmî kayıtlarla sabit olan bazı zabitan ve efradın müracaat eden şahitlerin ifadelerine müsteniden şehadetlerine karar verilmesi yüzünden şehiden vefat etmiyenler için de devlet hazinesinden fuzulî olarak maaş tahsisine yol açmakta olduğu bildirilmektedir.

Muamelenin selâmetini temin için bu kabil müracaatlar üzerine şehit olduğu iddia olunan zabitan ve efradın nüfus kayıtlariyle şube ve kıt'alarındaki kayıtların sorularak tahkikatın tamikına itina olunması tamimen tebliğ olunur efendim.

***

mütekabiliyet esasına tevfikan arnavutluk tebeasının müzahareti adliyeye nail olabileceklerine dair

Fakrü zaruret eshabından olupta arnavutluk mahkemelerinde davaları bulunacak Türk vatandaşlarının fakrü hallerini

mübeyyin usulen ibraz edecekleri vesikalar üzerine masrafsız davalarının rüyetine karar verildiği ve keyfiyetin arnavutluk dahilinde bulunan bütün mahkemelere tebliğ kılındığı Hariciye Vekâletinden bildirilmiştir.

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun 465 inci maddesi ikinci fıkrasına tevfikan mütekabil bir muamele olmak üzere arnavutluk tebeasının da mahkemelerimizde bu müzaherete nailiyetleri muvafık görülmüş olduğundan keyfiyetin memuriyetleri dahilinde bulunan bütün mahkemelere tebliği temenni olunur efendim. 12-6-933

* * *

İstinabe yoliyle yapılan işlerde sür'at gösterilmesi H.

İstanbul İcra dairelerinden taşra icra dairelerine tebliğat, haciz ve satış için vaki iş'ar üzerine icap eden muamele derhal ifa olunmamak ve miadında cevap verilmemek suretile icra işinin gecikmesine sebebiyet verildiğinden şikâyet olunmaktadır.

Gerek İstanbul gerek diğer icra dairelerinden tebliğ, haciz ve satış hususunda vakı olan işarlar üzerine istinabe olunan icra dairelerince icap eden muamelenin gecikmesine meydan verilmiyerek günü gününe yapılıp vaktinde cevap verilmesi lüzumunun memuriyetiniz dahilindeki icra dairelerine ehemmiyetle tebliği temenni olunur efendim. 22-6 933

ADLÎ ŞUUN

Palermo Ceza Kongresi

Palermoda toplanan ceza kongresinin hiç kimsenin gözünden kaçamıyacak müstesna bir ehemmiyeti vardır. Bu kongreye dünyanın her tarafından bir çok ceza âlimleri gelmiştir. Kongreye iştirak eden murahhasların adedi hakikaten istisnaîdir ve geçen sene Lahi'de toplanan beynelmilel mukayeseli hukuk kongresine iştirak eden murahhasların adedinden fazladır. Palermodaki ceza kongresine bu kadar çok murahhas iştirak etmesinin sebebi nedir? Bunun sebebi, ceza hukukunun tarihî bir yurdu olan İtalyaya karşı beslenilen hörmet ve takdir hislerinde, pek latif olan adanın cazibe kuvvetinde, kongrede müzakere ve münakaşa edilecek mesainin ehemmiyetinde, alplardan ta cenuba kadar baştan aşağı yenileşmiş olan İtalyayı görmek arzusunda aranılmalıdır.

Bu kongreler, artık beynelmilel bir müessese olarak telâkki olunmalıdır. Bunlar, kısaca izah edilmesi lâzımgelen daha büyük ve geniş bir teşkilâta mensupturlar.

Sulh aktolunduktan sonra, muhtelif milletlere mensup olan bir çok hukukcular, harpten evvel List ve Vonhamelin himmetiyle tesis edilmiş olan ceza hukukunun tevhidi müessesesinin tekrar ihyasına karar verdiler. Bu suretle, merkezi Pariste olmak üzere Belçikalı Carton dewiyartın riyaseti altında L'association internasyonal pour l'unification dü droita penal: Ceza hukukunun tevhidi için beynelmilel cemiyet teşekkül etti. Almanya, Avusturya, Macaristan ve İskandinavya devletleri hariç olmak üzere bu cemiyetin hemen her memlekette şubeleri vardı. Bu beynelmilel cemiyet derhal, her siyasî fikrin hululinden masun bulunması icap eden bir sahada, umumî harbin ihlâl ettiği ilmî vahdeti tekrar tesis etmek için Alman müessesesiyle anlaşmağa teşebbüs etti. Müzakereler çok uzun sürdü, yalnız geçen sene iyi bir netice alınabildi.

Association internationalın gayesi, ceza ilimlerinin terakkisi ve hâdisei cinaiye karşısında medenî milletlerin tesanüt hislerinin bir ifadesi olan müttehit bir cephe teşkili için ceraimin tedip ve tenkidine mütaallik

hükümlerde tedricî bir vahdet teminidir. Şu halde bu cemiyetin gayesi ikidir: Biri sırf ilmî, diğeri ilmî - içtimaî yahut ılmî - siyasıdır. Beynelmilel bir ceza hukuku mevcut mudur meselesi artık kalmamıştır. Bazı cürümler vardır ki onların tenkili beynelmilel menfaatle alâkadardır. Bu, devletlerin aynı istikamette gayret sarf etmelerinin faydalı ve hatta zarurî olduğunu göstermeğe kâfidir.

Bu iki maksat için iki uzuv mevcuttur. Kongreler ve konferanslar Kongreler, müstacel ve üzerlerinde umumî bir itilâf zarureti hissedilen meseleler için bir tetkik programa maliktirler ve diğer ilmî beynelmilel kongrelerden esas itibariyle hiç bir farkları yoktur. Bu kongrelere devletlerin resmî mümessilleri olarak, taatii efkâr etmek, fikrî temaslarda bulunmak, karşılıklı anlaşmak, kuvvetleri birleştirmek ve yapılacak teşebbüsleri telif etmek arzusunda olan ceza hukuku âlimleri iştirak etmektedirler. Şimdiye kadar iki ceza kongresi aktolunmuştur. Bürükselde ve Bükreşte üçüncüsü de işte bu Palermo kongresidir. Bu kongrelerde pratik esaslar dairesinde intihap olunan mes'eleler üzerine, nazariyelerinin ve kanunların izharı için münakaşalar yapılır. Kongreler nazariyeler ve kanunlar için izharî bir safha arzetmektedirler. Kongreleri konferanslar takip eder. Konferanslara, yalnız devletlerin resmî mürahhasları iştirak eder. Konferanslarda, kongrelerde hazırlanan nazariyeler sayesinde halihazırda kaleme gelmiş gibi görünen mes'elelere ait maddî, kat'î ve sarih hükümler hazırlanır. Bu hükümler millî kanunlara geçmek için tesbit olunur ve kanunlar arasında bu suretle tedricen bir yeknasaklık husule getirilmeğe çalısılır. Bu konferanslardan da şimdiye kadar üç tanesi toplanmıştır. Varşova, Roma, Paris. Yakında son baharda Madritte de bir konferans daha toplanacaktır.

Bu muğlâk ve müşkül faaliyeti tanzim ve ihzar için Roma konferansında Bureau international de conferance pour, ünification du droit penal: Ceza hukukunun tevhidi için konferanslar beynelmilel bürosu teşkil edildi. Bugün bu uzva, yapılan itilâf üzerine muhtariyetlerinden bir şey kaybetmemek ve müşterek gaye için çalışmak üzere Alman, Avusturya, Macar grupları ve beynelmilel cemiyete mensup olmayan diğer gruplar da iştirak etmişlerdir. Bureau international, beynelmilel cemiyetin proğramından farklı bir proğram takip etmeyen diğer müesseselerle de temas etmektedir. Bu müesseselerde beynelmilel cemiyet tarafından davet olunan konğra ve konferanslara, bütün ellerinden gelen yardımları yapmak ve neticenin bir olmasını ve bu asrın ilmî vicdanını temsil etmesini temin etmek maksadile iştirak etmektedirler.

Konferansların müzakereleri yalnız konferansa iştirak eden devletleri alâkadar etmektedir. Filvaki konferansa pek çok mürahhaslar iştirak etmektedirler. Fakat bu kâfi değildir. Devletler, cürme karşı mücadele için zarurî bir silâh olan ceza kanunlarının tevhidini tesri için konferans-

ların mukarreratını kabulü taahhüt etmelidirler. Bu zaruret cemiyeti akvamın da nazarından kaçmamıştır. Cemiyeti akvam merkezi Romada olan (hukuku medeniyenin tevhidi için teşkil olunan beynelmilel müessese) vasıtasile hukuku medeniyenin tevhidini tesri etmeği nasıl bir vazifesi telâkki etmiş ise, beynelmilel ceza cemiyetinin gösterdiği faaliyetin neticelerine de seyirci ve bigâne kalamiyacağını takdir etmiştir. Bunun içindir ki cemiyeti akvam konferansta verilen kararların kendi meclisi umumisi tarafından tasdiki lâzımgelen beynelmilel mukaveleler ve cemiyeti akvama mensup bilumum devletlerde merî beynelmilel kanunlar mahiyetini almasına çalışmaktadır.

Bu izahattan sonra Palermo kongresinin ehemmiyeti daha açık olarak anlaşılacaktır. Evvelki kongrelere iştirak etmeyen milletler grubunun kongrede bulunması ona istisnaî bir kıymet vermektedir. İtalyan toprağında fikrî ihtilâfların halli ve ruhların anlaşmaları ve birleşmeleri çok manidardır. Kongreye iştirak edenlerin miktarı ve vasıfları bu içtimaın nüfuzunu arttıran diğer kıymetli unsurlardır.

Kongreye mühim ceza mes'eleleri hakkında, bu asrın en büyük kıriminalistleri tarafından yazılan birçok raporların gelmesi kongrenin uyandırdığı şiddetli alâkayı bir kat daha arttırmaktadır.

Bu mes'elelerden bazılarını İtalyadan başka bir yerde daha iyi münakaşa ve daha derin bir surette tetkik etmek kabil olamazdı. Zira bu mes'eleleri alâkadar eden müesseseler bizde tecrübe edilmiştir. Şeref Jurisi yeni ceza kanununun meriyetinden beri tatbik edilmektedir. Cezaların infası idarî kuvvete mi adlî kuvvete mi verilmelidir mes'elesi de yeni ceza kanununun 144 üncü ve yeni ceza usulü muhakemeleri kanununun 585 inci maddeleriyle tamamile hallolunmuştur. mütahassıs hâkimler yetiştirmek mes'elesi de, imkân hudutları dahilinde bu prensibi esas olarak kabul etmiş olan bizim adlî teşkilâtımızdan başka bir yerde daha iyi tetkik edilemez. İlmin ve ceza siyasetinin bu sahalarında pişdar olan İtalya bütün dünya müdekkiklerine yaptığı tecrübenin neticelerini gösterebilir. Bazı cürümler hakkında umumî bir salâhiyet kabulü mes'elesinin, bu fikri ilk defa ortaya atan Fiori ve Garofalo oldukları için, İtalyada tetkiki çok muhik ve kadirşinasane bir hareket olmuştur.

Yazan:
İtalya Temyiz Mahkemesi Reisi
Mariano D'Amelio

Terciime eden:
Adliye müfettişlerinden
Atıf

Aramızdan Ebediyen Ayrılanlar

Adapazarı Ağır Ceza C. Müddei umumisi

Baha Bey

Adapazarı Ağır ceza C. Müddei umumisi Baha Bey 26-6-933 tarihinde Karasu nahiyesine giderken esnai rahta rakip olduğu atın ayağı kayarak nehire düşmüş, atile birlikte mağrukan vefat eylemiştir.

Vekil Beyefendi Hazretleri merhumun ailesine telgrafla taziyette bulunmuş ve eytam ve eramiline maaş tahsisi hususunda lâzımgelen muamelenin derhal ifasını emir buyurmuşlardır.

Merhum vazifesinde cidden temayüz etmiş yılmaz ve yorulmaz genç bir Cümhuriyet Müddei umumisi idi.

Merhumu mumaileyhin dosyasından çıkarılan tercümei hâli aşağıya nakledilmiştir:

"Adapazarı Cümhuriyet Müddei umumisi Bahaettin Bey İsmail Hakkı Efendinin oğlu olup 319 da Mecidiye kasabasında doğmuş ve Ankara Hukuk mektebinde tahsil eylemiştir. Adliye umuru zatiye ve hey'eti teftişiye kitabetlerinde ve teftiş hey'eti mümeyyizliğinde ve Kocaeli Müddei umumî muavinliğinde ve Adapazarı C. Müddei umumiliğinde bulunmuş ve son memuriyetinde ifai vazife etmekte iken kazaen ve mağrukan vefat eylemiştir."

Mevlâ rahmet eyleye

Adliye ceridesi, genç Cümhuriyetimizin kendisinden hizmet beklediği bir zamanda fecî bir kazaya kurban olan bu genç adliyecimize mağfiretler temenni ve geride bıraktığı zevcesile iki yetim evlâdına candan teessür ve taziyetlerini alenen beyan eyler.

T. H.

Gayri Resmi Kısım

Gıyap kararları

Hukuk usulü muhakemeleri kanununun, anlaşılmayan ve mahkemelerde muhtelif tarzda tatbika maruz kalan ve mütezat içtihatlara yol açan bir faslı da gıyap faslıdır. Hatta bazen aynı mahkemenin nisbeten kısa bir zaman içinde verdiği kararlar arasında bile tezatlara rasgeliyoruz. İstanbul Baro mecmuasının mart nüshasında İstanbul avukatlarından kıymetli bir meslektaşımız bu gıyap faslı üzerindeki içtihatları ve kendisinin mütalealarını ve kanunun aslile tercümesi arasındaki farkları gösteren 32 sahifelik bir makale neşretti. O makalede dermeyan olunan mütalealara uymayan görüşlerimizi biz de bu mecmuada tafsil etmek istiyoruz.

* * *

Ötedenberi hukukun pratik sahasında çalışanların hukuk usulü muhakemelerini tenfizlerinde bir (préjugé) hâkimdir. Bütün tenkitlere bu noktadan başlanmaktadır: Nöşatel gibi küçük bir kasabanın kanunu Türkiye gibi büyük bir memlekete kabili tatbik değildir..... Hatta daha kanunun Millet Meclisi encümenlerinde müzakeresi sırasında muhterem bir hukukçunun Adliye Vekâleti mürahhasına bu küçük kasabanın kanununun iktibas edilmesinden mütevellit Hayretini saklıyamadığını da işittik.

Evvelden hazırlanmış bu fikrin tesiri bütün tenkitlerde hissolunmaktadır. Halbuki asıl bakılacak nokta kanunun istinat ettiği prensip ve sistemlerdir. Biz kusuru kanunda değil, kanunun tatbik tarzında araştırmalıyız. Filhakika altı senedenberi tatbik edilmekte olan bu kanunun pek az fasıllarının aksadığını ve bir çok ahkâmının ihtiyaçlarımıza tamamen tevafuk eylediğini iddia edebiliriz, en yeni esasları ihtiva etmesi dolayisile islah, hali sabıka rücu, hâdise, gıyap gibi bahisler müstesna olmak üzere diğer ahkâmından şikâyet edildiğini görme-

dik. Fransız kanununda mevcut olmayan ve bu gün bir çok sui niyet sahibi müddei ve müddeaaleyhlerin manevralarını yıkabilecek bir usulü ihtiva eden tesbiti delâil faslının temin ettiği fevait kabili inkâr mıdır ? büyük bir memlekette tatbik edilmek üzere küçük bir memleket kanununun iktibas edilmesi hiç te haizi ehemmiyet değildir. Elverir ki adaletin hakkile tezahürüne yardım edecek esasatı ihtiva etsin, acaba İngiltere gibi büyük bir devletin usulü hukukiyesini iktibas etseydik adalet makinesi daha muntazam işliyecek, daha çok semere mi verecek idi ? nihayet bu gün tatbik edilen büyük memleketlerin kanunları yahut Japonyaya varıncıya kadar büyük devlet kanunlarından iktibas suretile tedvin olunan ticaret kanunu adliyemizi saadete mi eriştirdi ? kaldı ki kanunun iktibas ve kabulünde âmil olan vakıalara Nöşatel kanununun alınmasında adliye vekâletini mazur gösterecek mahiyettedir. İsviçre kanunu medenisini ve borçlar kanununu kabul eden bir devletin usulü hukukiyesi, bu kanunların ahkâmile ahenktar olmalıdır. Ve o zamanın zihniyetinde hâkim olan sür'at, tercüme ve yenilik endişeleri ancak bir İsviçre kantonu usulü hukukiyesinin kabulünü âmir olabilirdi. Adlî müşavir Nöşatelli Mösyö Savzerhalin o sırada Türkiyede bulunuşu kendisince malûm olan ve tarihi itibarile diğer kanton kanunlarına nazaran en yenisi olan 1925 tarihli Nöşatel hukuk usulü muhakemeleri kanununu kabulde saik oldu. Halbuki (Zurih) ve (Vo) kantonları gibi nisbeten daha mufassal kanunlar kabul olunabilir, ve tatbikatta daha müfit neticeler elde edilebilirdi, kanunun en büyük kusuru ; çok muhtasar, ihtiyaca gayri kâfi olması ve halkın seviyei içtimaiye ve pisikolojisi ve memleketin Nafia tesisatı nazarı itibare alınarak esaslı tadilât yapılmaksızın - bazı ilâvelerden sarfı nazar - aynen kabul edilmesidir.

Halkın pisikolojisinden bahsettik: Bu nokta cidden mühimdir. Gıyap kararına fazla itirazda bu nokta âmildir. Evvelce de gıyabî hüküm vardı. Müddeaaleyh gelmezze muhakeme cereyan eder ve gıyabî hükmün tebliğinden sonra itiraz üzerine bütün muameleler tekerrür ederdi. O zaman aleyhinde gıyabî hüküm sadır olan kimse ilâmı okur ve neticesini idrak ederek tehalükle onu bozdurmağa çalışırdı. Şimdi. Hükümden evvel davet olunuyor. Fakat gelmeyen taraf hâlâ eski zihniyetin tahtı tesirinde « hâkim beni dinlemeden karar vermez » yahut « yine itiraz ederim » düşüncesile neticesini idrak edemeyerek mahkemeye gelmiyor ve davete ehemmiyet vermiyor. Bu itiyat; altı sene gibi uzun bir zaman geçmesine rağmen hâlâ devam etmektedir.

* * *

Bu mukaddimeden sonra gıyap kararının tetkikine geçeceğiz: İstanbulda Sultanahmetteki Adliye sarayında bir gün hukuk mahkemeleri

önünden geçecek olsanız muhakkak işiteceğiniz bir kelime var: Gıyap kararı. En çok tekerrür ettiği için kulaklarımıza en munis gelen bir usul muamelesidir. Hiç bir mahkeme yoktur ki o gün gördüğü işlerin beşte biri hakkında gıyap kararı vermiş olmasın. Hem de maalesef bir hukukçu lisanından işitmek hiç de hoşumuza gitmeyen bir ıstılâh ile... âdî aldım, muameleli istedim 406 verdiler. Ancak devairde iş takip edenlerin üslûbuna yakışacak bu tabirleri mahkeme zabıtlarında da görüyoruz. Bu gün muhakemelerin bu derece uzun sürmelerine sebep, bu gıyap kararı faslının kanuna muvafık olarak hiç bir zaman tatbik edilmemesi ve yanlış bir itiyadın zihinlerde yer tutmasıdır. Halbuki bütün davalarda tebliğ edilecek ancak tek ve bir gıyap kararı vardır: Bize göre, bu hata gıyap kararının müeyyidesi olan 405 ve 411 nci meddelerin aslından yanlış tercüme edilmiş olması ve bu gün bile tercüme edenlerin o yanlışlığı idame etmeleridir.

Bizim anladığımıza göre kanunun ihtiva ettiği ahkâm basittir. Herkesin malûmu olan bu faslı şu suretle hülâsa edeceğiz:

A - Sebep itibarile gıyap kararı..

Hâkim (a) - Ya taraflardan biri gelmediği

b) - Ya taraflardan biri cevap vermediği

c) - Ya gelipte cevaptan imtina eylediği

d) - Cevaba muktedir olmayıpta vekil tutmak hususundaki emre itaat eylemediği takdirde gıyap kararı verir.

B - Zaman itibarile gıyap kararı:

1 — Taraflardan biri davanın başında veya ortasında gelmedi.

a) - Ya hiç bir muameleye teşebbüs etmez yalnız gelecek celse de bazı muamelelere girişmeği tasarlar. O takdirde yapacağı muameleden bahisle gıyap kararı verir. İşte koridorlarda âdî denilen ve fakat bir hukukçunun (401) inci maddeye tevfik ettirdiği gıyap kararı budur.

b) Hâkim, o gün bazı muamelelere girişir. Bilfarz şahit dinler. Tatbikat yapar. Bu takdirde de yaptığı muameleden bahsile gıyap kararı verir. Bu; muameleli denilen 402 inci maddeye müstenit karardır.

2 — Taraflar muntazaman davayı takip eyledikleri halde karar verilecek celsede onlardan biri bulunmadı; Hâkim artık ben kararı hazırladım, Seni bekliyemem diye kararı tefhim edemez. taraflardan biri hüküm verilecek celsede gelmemiş olsa bile yine bir defa gıyap kararı verilecektir. İtiraz müddeti geçmedikçe kat'iyen nihaî hüküm verilemez. (406) dediğimiz gıyap kararı da budur. Ve bu madde müdafaa hakkının bir teminatıdır. Aşağıda izah edeceğiz.

Bu kararın ref'i yolları — 401 inci madde mucibince verilen gıyap kararı tâyin olunan günde evvelce gelmeyen tarafın huzurile hükümsöz kalır. 402 inci madde mucibince verilen gıyap kararında, aleyhinde gıyap kararı alan kimse, tebliğden itibaren beş gün içinde itiraz eder ve bir gün tayin ederek hasma tebliğ ettirir. [Veya bizdeki teamüle tevfikan tayin olunan günde gelerek itirazını dermeyan eder] itirazı kabul olunursa yapılan muameleler hükümsüz kalır.

Bu gıyap kararı gerek [401] gerek [402] inci madde mucibince verilmiş olsun, gerek tahkikat hâkimi gerek mahkeme tarafından ittihaz edilmiş bulunsun, ancak bir defa verilir. Birden fazla verilemez Esasen gaip taraf, tayin olunan günde gelmemiş veya itiraz eylememiş ise bir daha mahkemeye kabul olunmaz. [405] işte kanunun aslından iktibas ettiğim hüküm budur.

* * *

Şimdi gıyap faslının tatbikattaki cereyanını tenkit ederken asliyle tercümesi arasındaki farkları izaha çalışacağız. Kanunu iyice anlıyabilmek için elimizde hiç bir şerh yok Maamafih bu hususta Nöşatelde de yazılmış bir eser yoktur. Nöşatel darülfünununda profesör Mösyö Mantanın el ile tutulmuş çok muhtasar takrirlerinden başka hiç bir menbaa malik değiliz. Binaenaleyh görüşlerimizi kanunu aslile mukayese ve maddelerini tahlil ederek izah edebileceğiz.

* * *

A - Tatbikatta gelmeyen taraf ekseriya müddeaaleyhtir, ancak sui niyetle ikame edilmiş borçtan kurtulma davalarında müddeinin icabet etmediği vakidir. Bize göre hâkim, taraflardan biri gelmezse, gelen tarafın talebine bakmıyarak derhal gıyap kararı vermelidir.

İstanbul mahkemeleri arasında bir iki mahkeme ve hâkimden başka hiç bir mahkeme taraflardan biri cevap vermediği takdirde gıyap kararı vermez. Cevaptan imtina edildiği ve bu sebebe müsteniden gıyap kararı verildiği de nadirdir. Bu gün artık bir örf haline gelen bu içtihat yanlıştır ve kanunun müeyyidelerini ve vazıı kanunun lâyiha teatisine atf ve izafe eylediği ehemmiyet ve hukukî neticeleri hiçe indirmektedir.

Filhakika, bakınız nasıl müşkül bir vazivete giriliyor ? taraflardan biri on gün zarfında cevap vermediği ve gıyap kararı vermekte müteamil olmadığı halde vaziyet ne olacak ? artık tahkikat celsesinde cevap vermiyen tarafın iddiası dinlenmiyecek mi ? bu kat'iyen gayri kanunidir. Çünkü onun bir gıyap kararına itiraza hakkı vardır. Tahkikatta tekrar cevaplarını ve müdafaatını dinliyeceksek on gün zarfında cevap vermek mecburiyetinin müeyyidesi nerede kaldı ? bu yanlış içtihat yüzünden muhakeme uzamaktadır. Tahkikat celsesi açılır açılmaz cevap vermeyen taraf elinde bir lâyıha ile cevabını uzatıyor. Diğer taraf okumak için istimhal ediyor. Almasak müdafaa hakkının verilmediği iddia ediliyor. Bugün İstanbul mahkemelerinde bu on günlük müeyyidenin yegâne tecelli ettiği yer, iptidai itirazlarla mütekabil dava noktalarıdır. On gün zarfında cevap lâyıhası vermeyen kimsenin ibtidaî itirazları dınlenmiyor ve cevaben ikame ettiği dava da mütekabil addedilmiyor.

B - 401, 402 inci maddenin tatbikatında ki cereyanı hâkimin reyine ve avukatın talebine ve hattâ itiraf edelim hâkimin haleti ruhiyesine ve işin az veya çokluğuna kalmış keyfiyettir. Kanunun bu iki maddesi arasındaki farkın layıkıyle takdir edilerek ona göre karar verildiğine biz hiç tesadüf etmedik. Diğer taraf gelmediği takdirde hâkim (gıyap kararı) ittihaz edeceği sırada avukat (lütfen muameleli olsun) der, hâkim «muameleli gıyap kararı» verir. Fakat ortada yapılmış bir muamele yoktur. Diğer taraf da muamele kelimesini görür görmez, itiraz eder. Halbuki hakikatta itiraz edilecek nokta hâkimin usulsüz muamelesidir.

Hâkim eğer muhakemeyi talik etmek istemezse bir muamele yapmağa mecburdur. Bilfarz ya şahit dinler, keşf yapar. Yaptığı muameleyi gıyap kararında zikretmeğe mecburdur. Eğer bir muamele yapmazsa davayı talik ederek (401) inci madde mucibince gıyap k rarı verir. Ve tebliğ olunacak varakayı gelecek celsede yapılacak muameleyi saymakla mükelleftir. Ta ki gelmeyen taraf yapılacak muameleden haberdar olarak hazırlanabilsin. Ne bileyim ? Şahit dinlenecekse o şahitler hakkındaki taanlarını hazırlasın, bu mütaleamız temyiz dördüncü hukuk mahkemesinin 2 - 12 - 929 tarihl ile verdiği karara tamamen mutabıktır.

Yukarda gırap kararlarının ref'i usulünde (401) ve (402) maddelerin de arasında fark olduğunu söyledik ve dedik ki (401) inci maddede de hâkim gün tayin eder (402) inci madde de aleyhinde gıyap kararı sadır olan kimse tebliğinden itibaren beş gün içinde gün tayin ettirerek itiraz etmek mecburiyetindedir. Tatbikatta burada da bir karışıklık görüyoruz. Kanunun aslına göre gelmiyen taraf, beş gün içinde mahkemeye bir itirazname vererek tayin ettirdiği gün ile birlikte diğer tarafa tebliğ edilecektir.

Diğer tarafın itirazlardan haberdar olarak muayyen günde cevap hazırlıyabilmesini temin içindir. Halbuki bizde gelmeyen taraf beş gün içinde gün tayin ve itiraznamesini kaydettirir, Ve mahkeme günü onu cebinden çıkararak mahkemeye takdim eder. İtirazda hemen umumiyetle (mazeretim dolayısile bulunamadım itiraz ederim) kaydından ibarettir. Fakat mazurdur. Çünkü hâkim hiç bir muamele yapmamış yalnız avukat muameleli talep ettiği için (muameleli gıyap kararı) vermiştir.

Esasen bizde (402) inci maddede günü hâkim tayin ettiği cihetle gelmeyen için böyle bir külfete de lüzum yoktur. Çok defa itiraz edip etmediği de sorulmaz. Görüyoruz ki bizde gıyap faslı vazıı kanunun ona verdiği ehemmiyeti gaip etmiştir, bir karışıklık içinde tatbik olunmaktadır.

Bizdeki şu tatbik tarzına göre gelmeyen taraf, gün tayin ettirmezse diğer tarafa düşen vecibeleri de izaha lüzum görmiyoruz.

Müdafaa hakkının teminatı olan 406 ıncı madde mucibince verilen gıyap kararı - bu münasebetle mahkemelerimizde müdafaa hakkına karşı gösterilen lâkaydiye dair bir iki kelime ilâve ettikten sonra bu nokta hakkındaki fikrimizi izah edeceğiz.

Nöşatel usulü hukukiyenin ruhu lâyıha teatisindedir, Lâyihada söylenmeyen şeyler tahkikat celsesinde dermeyan olunamaz, onun içindir ki lâyıha vermeyen taraf hakkında gıyap kararı ittihaz olunur. Tahkikat hâkiminin vazifesi lâyıhada numara sırasile dermeyan olunan vakıaları isbat zımnında ikame olunan delilleri tahkik ve telfik ile mahkemeye sevketmektir. Tahkikat safhasında müdafaa cereyan etmez. Ancak şu delil kabule şayandır, veya bu delil makbul değildir şeklinde mevzii iddialardır. Tekmil delâil toplandıktan ve artık tahkikat safhası hitam bulduktan sonra mahkemede şifahî müdafaa yapılır. Aleniyet prensibinin tatbik olunduğu yer burasıdır. Avukat samiin huzurunda müdafaa eder. Mahkemenin murakibi ammedir, avukat, ancak onun muvacehesinde müdafaasını yaptıktan sonra bir huzur duyar. O derecede ki Nöşatelde tahkikat muhakeme salonunda yapılmaz, hususî odalarda icra edilir. Şüphesiz herkes girebilir, ve her davacı daha ilk arzuhalinde hasmının müdafaa celsesinde yapacağı şifahî müdafaanın müddetini tayin eder ki bu örfen on dakika cevaba cevap on dakika ve alelcevap beş dakikadır. Ve hiç bir zaman bir tarafa iki defadan fazla söz verilmez ve müdafaa cem'an on beş dakikayı tecavüz edemez. Bizde maalesef, evrak mahkemeye gelince, reis (lâyıha ve tahkikattaki sözlerinize ilâve edilecek bir şeyiniz var mı) der ? yok diyince hitamı muhakeme tefhim olunur. Hukukun en esaslı bir prensibine mugayir olan bu sakim adete karşı vukubulan tenkide zannetmem ki cevap verilebilsin.

Binaenaleyh taraflardan biri, o zamana kadar hazır bulunupta bu şifahî mürafaa celsesinde bulunmazsa mutlaka bir gıyap kararı daha verilecek ve tebliğ varakasında yazılacak şey basit bir ifade ile [müdafaa için geliniz yoksa karar vereceğiz] cümlesinden ibaret olacaktır. Bu celsede ne [401] inci maddeye tevfikan talik ne de [402] inci maddeve tevfikan itiraz etmesi için ihtara karar verilir. Çünkü hazırlık tahkikatı bitmiştir.Tavıka davanın tahammülü yoktur bütün deliller tarafların huzurile tetkik olunmuştur. Binaenaleyh iyi itiraz olunacak bir şey yoktur. 406 ıncı maddeye tevfikan verilen gıyap kararının talik olunduğu celsede gelmezse şifahî müdafaadan sarfınasar etmiş addolunarak derhal karar tefhim edilir:[406] ıncı maddenin yanlış tercüme edilen aslı daha vazıhtır, aslı olan [351] inci maddeyi şu suretle tercüme ediyoruz :

(Eğer gıyap kararı; hadiseler ve esas hakkında şifahî müdafaa veya hüküm için tayin olunan celdede verilmiş ve muamelâta da başlanmış ise gıyaben hüküm, ancak gaip olan tarafın gıyap kararına itiraz için muayyen olan müddetin mürurundan sonra ita olunur.]

401 veya 402 inci madde mucibince verilen gıyap kararının müeyyidesi - Bu maddelerin biri veya diğerine tevfikan gıyap kararının tebliğine ve itiraz için muayyen olan müddetin mürurına rağmen gaip olan taraf mahkemeye gelmezse artık tahkikat gıyabında cereyan eder ve gaip bir daha mahkemeye kabul olunmaz. Ancak bu fıkra hükmü tebliğ varakasına yazılmak lâzımdır. [madde : 405] zannolunuyor ki [405] inci madde yalnız [402] inci maddenin müeyyidesidir. Ve onun içindir ki hâkim gıyap kararını tefhim ederken avukat [muameleli olsun] der. Ve bununla kendisini iz'aç eden karşı taraf avukatının artık bir daha mahkemeye kabul olunmıyacağına zahip olur. Bu sui tefehhüm kanundaki itiraz kelimesinin yanlış tercüme edilmesinden ileri gelmektedir. Filhakika [401] inci maddenin son fıkrasındaki [gaip muayyen günde isbatı vücut etmezse gıyap kararı keenlemyekün olur] fıkrasına tekabül eden aslının [346] ıncı maddesinde (Le defaillant est relevé du défaut, s'il comparait à cette audiance)

Diye yazılır. Açık türkçe ile [gaip bu celsede gelirse gıyap kararı kaldırılır.] Demektir. Kezalik [402] inci maddenin ikinci fıkrasındaki [tayin olunan günde..... İtiraz.... Varit görülürse kabul,.] cümlesine tekabül etmek üzere aslının 347 inci maddesinde :

[Le defaillant est relevé du défaut, si, dans le delai sus - indiqué, il signifie à l'autre partie avec assignation à une nouvelle audiance pour reprendre les opèrations....]

Diye yazılıdır, türkçeye tercümesi sadece (eğer mezkûr müddet için de gaip muamelâtı tekrar için yeni celse tayin ettirerek itiraznamesini bununla birlikte diğer tarafa tebliğ ettirirse gıyap kararı kaldı-

rılır,) den ibarettir. Bu maddeye göre verilen gıyap kararının ref'i için itiraz etmesi kâfidir. Yoksa bizim maddeden anlaşıldığı veçhile itirazın kabulü değil.

Yine (405) inci maddedeki (muayyen müddet içinde itiraz olunmazsa gaip mahkemeye kabul olunmaz.) Cümlesine tekabül eden [350] inci inci madde·

[La partié défaillaute qui n'a pas été relevé du défaut est exclue de la procédure.]

Fıkrası şu suretle tercüme olunur :

[Hakkında gıyap kararı kaldırılmıyan kimse mahkemeden ihraç olunur.]

Esefle görüyoruz ki kanunun aslındaki [est relevé][n'a pasété relevè] tabirleri bazen [keenlemyekün] bazen [itiraz kabul olunmazsa] diye tercüme olunmuştur. Bu, kanunun tercümesini üzerine alan kimselerin hukuk ile olan alâkalarının, vazifelerine verdikleri ehemmiyetin derecesini gösteren bariz bir misaldir. İşte aslının harfiyen tercümesinden anlıyoruz ki [405] inci madde [401, 402] inci maddelerin müeyyidesidir. Ve tertip itibarile [406] ıncı maddeden evvel geldiğine göre onunla alâkası yoktur. (405) inci maddeyi teyîden [411] inci madde [islâh suretile olsa dahi aynı davada bir taraf birden ziyade itiraz etmek hakkına malik değildir.] Denilmektedir.

Şimdi bu mülâhazalara karşı bize hukuk usulü muhakemeleri kanununun 268, 377, 379 uncu maddelerile temyiz mahkemesinin nakzı gösterilecek, maamafih bu delâil ile de mülâhazalarımız taarüz etmez.

218 inci maddeye göre (tahkikat hâkimi ikame etmek istenilen delilleri takdir ve karara rapt eder. Karar aleyhine esas davanın mahkemesinde itiraz olunabilir). Eğer itiraz şayanı kabul görülürse, henüz şifahî müdafaa safhası hulûl etmemiş demektir. mahkeme gerek kendisi tetkik etsin ve gerek (339) uncu maddeye göre tekrar tahkikata havale etsin muamele lüzum gelmeyen taraf hazır ise vicahında gaip ise tekrar davet olmaksızın gıyabında cereyan eder. Kaldı ki (218)inci maddenin ikinci fıkrası asıl kanunun prensibinde bir rahne açmakta ve bir tezat vucüde getirmektedir. Fılhakika bu maddenin aslına tekabül eden (192) inci madde de sarahate (iln'ya pas de rcours contre cette ordonnance) yani tahkikat hâkiminin bu kararı aleyhine itiraz olunamaz) demektedir. Hem nasıl olur; memleketin hemen en büyük kısmında tek hakim usulü carî iken aynı hâkimin tahkikat hâkimi sıfatile verdiği kararlara aynı hâkimde mi itiraz olunacak. Binaenaleyh (218) inci maddenin son fıkrası tamamen zaittir.

(377) inci maddeye gelince: Bu maddenin aslı olan Nöşatel hukuk usulü muhakemeleri kanununun (320) inci maddesini iyice anlamak için

evvelâ mahlinde ne suretle tatbik olunduğunu izaha lüzum görüyorum orada bilhassa müteaddit hâkimlerden terekküp edenKantonal mahkemede dosya tahkikat hâkiminden mahkemeye sevk olunduktan sonra mahkeme zabıt kâtibi tarafından hâkimlere gönderilir. Her hâkim bir iki gün evinde okur, sonra mahkeme de şifahî müdafaaya başlanır. Taraflar tayin olunan müddet içinde müdafaaları yaparlar. Hâkimler de yine alenen fikirlerini ve reylerini beyan ederler ve celseye nihayet verilir. (377) inci maddenin aslı şudur:

(Dosyaların hâkimlere tevzii ile mahkemeye vurudundan sonra kantonal mahkeme; tarafları şifahî müdafaa ve hüküm için davet eder. Bu davet zarurî hallerden gayri ahvalde, müdafaa gününden iki gün evvel yapılır. Ve hüküm verecek mahkeme heyeti teşkil eden hâkimlerin isimleri de bildirilir.) Ve bunu takip eden (321) inci madde de:

(Eğer taraflardan biri mahkemeden ihraç olunmuş ise kantonal mahkeme; kendisine arzolunan davada şifahî müdafaa yapılmıyacağına karar verebilir. Davetnamede bu karardan taraflar haberdar edilir) denilmektedir.

Bu son madde kanunun hâkim olan prensibi izah sadadında serdeylediğimiz mülâhazalara başka bir vüsuk daha ilâve etmektedir.

Mahkemei temyiz heyeti umumiyesi 26-11-930 tarihli kararında [tahkikat hâkimi tarafından evrakın mahkemeye tevdiî üzerine, hukuk usulü muhakemeleri kanununun 377 inci maddesi mucibince tarafların davet edilmesi lâzımdır, tahkikat hakimi huzuruna gelmeyen tarafın, aleyhindeki giyap kararı mahkemeye teşmil olunmaz] diyor. muhterem mahkeme kararına bu ikinci fıkrayı ilâve etmeseydi kanuna daha sadık bir tefsirde bulunmuş olurdu. maamafih bu ikinci fıkra [mutlaka yeniden bir giyap kararı daha verilmek lâzımdır] şeklinde amir ve müsbet bir hükmü ihtiva etmediği cihetle kanunun arz eylediğimiz diğer hükümleri karşısında tefsirin bu ikinci fıkrasını ihmalin bir hata teşkil etmiyeceğini zannetmekte kendimizi haklı görüyoruz. Aksi takdirde 405 inci maddede ki bir daha mahkemeye [dikkat buyurulsun tahkikata değil] kabul olunmaz ve 411 inci madde de [aynı davada bir taraf birden ziyade itiraz hakkına malik değildir] kayıtları kıymetsiz ve hükümsüz kalır. Tek hâkim olan bir yerde tahkikatı yapan hâkim verdiği giyap kararı üzerine ihraç eylediği taraf hakkında [o zaman sıfatım başka idi mi?] diyecek ? binnetice temyiz heyeti umumiyesinin içtihadı da [406] ıncı madde dosyasile olan maruzatımızı teyit eder mahiyettedir. Hukuk usulü muhakemelerinin [408] inci maddesi bizde hiç bir zaman tatbik olunmadığı mahkemenin hemen daima resen tahkikata giriştiği için onu munzam bir delil olarak ileriye sürmeyoruz.

* * *

Bize göre muhakemelerin tavikden kurtulması ve kanunun hakkile tatbik edilmesi için gıyap faslında yapılacak üç şey vardır:

1 - Ancak bir defa gıyap kararı verilir diyerek tahkikat ve mahkeme farkını kaldırmak.

2 - Cevap lâyıhası vermiyenler hakkında gıyap kararı ittihaz etmek.

3 - Taraflara şifahî müdafaa için hak ve imkân vermek.

Küçük kasabalarda ve hususile avukat bulunmıyan şehirlerden bu temennilerin tatbikına imkân bulunur mu? hukukun tatbikat kısmında oğraşan bir fert sıfatile bu suale biz muhatap olamayız. Onu düşünmek nazariyatçılara ve kanunu yapanlara aittir. Bizim vazifemiz, herkesin bildiği kanunu, müşterek bilgiye göre tatbik etmektir. Şüphesiz hâkim, hakkaniyet ve adalet mülâhazalarile kanunun müphem ve nakıs olan bazı hükümlerini imal ve hatta ihmal edebilir. Fakat intizamı ammeye taallûk eden usul kanunlarında hâkimde böyle bir salâhiyet de göremiyoruz.

İsmail Hakkı
İstanbul 2 inci Ticaret Mahkemesi azasından

Şirket emvalinin taksimi

Mahkemesi: Bandırma Asliye hukuk: Tarihi 3-7-931 No: 373: Müddei: Kâmil Efendi. Müddeaaleyh: Yakup usta.

Dava: Beyinlerinde aktettikleri şirket ahkâmına müddeaaleyh riayet eylemediğinden şirket hesabından matlubu olan 2888 liranın tahsili ve kendi mâli olan 350 lira kıymetinde mostra camekân vesair mamûl ve gayri mamûl emvâl ve eşyanın da kaçırılmasına meydan verilmemek üzere muhafazasını teminen yedi adle tevdii talebine mütedairdir.

Kararın hülâsası: Sermayei şirketin mikdarına müteallık iddia sabit görülmemiş olduğundan ve saireden bahsile halen mahcuz emtia ile mostura ve camekânların emvali şirket olarak kabulüne ve sermaye ve ticaret hakkındaki fazla iddianın reddine ve şirketin filen zevâl bulduğu tarihten itibaren münfesih addine ve emvali şirketin de tasfiyesine dair verilen karar indettemyiz müddeinin tarzı iddiasına göre tarafeyn arasında mevcudiyetinden bahsolunan şirketin kollektif nevinden bir şirketi ticariye olması hasebiyle müddeaaleyh tarafından ibrazolunan defterlerde vücudu şirketi müsbit bir kayıt görülemediği ve müddei ticaret kanununun 146 ncı maddesi mucibince vesaikı tahririye ile mezkûr şirketin mevcudiyetini isbat edemediği takdirde şuhudu şahsiye istimaı ile şirketin sübutuna kararverilmesi yolsuz ve buna müstenit itirazatı temyiziye varit bulunduğundan hükmün nakzına karar verilmiştir. Yeniden icra kılınan muhakeme neticesinde: Esasi dava arzuhali muhteviyatına nazaran işbu şirketin ticaret kanununun 12 inci maddesinin tarifine göre kollektif şirketi nevinden olmadığına ve kanunu mezkûrun 146 ve 147 nci maddesindeki kollektif şirketin şeraitini dahi cami bulunmadığına mebni işbu ciheti nakızda isabet görülemediğinden hükmü sabıkta ısrara karar verilmiştir.

Temyiz kararı: Hukuk heyeti umumiyesince bittetkik: müddeti içinde temyiz olunan son hükmün ısrarı mutazammın olduğu anlaşıldıktan ve dosyadaki kâatlar okunduktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Sureti iddiaya ve müstenit olduğu esbabı mucibeye göre hükmü ahir usulü kanuna uygun olup temyizen dermeyan olunan itirazlar varit olmadığından reddiyle hükmü mezkûrun tastikına ve temyiz masrafının temyiz edenden alınmasına 6-1-932 tarihinde ekseriyetle karar verildi.

T. M. Hukuk Heyeti Umumiyesi
Esas No. 51 Karar No. 2

Şuf'a Hakkı

Müşterek gayri menkulün satılarak şuyuun izalesine karar verilmiş olması bu kararın infazından evvel hissedarlardan birinin ahara sattığı hissesi hakkında diğer hisse sahibinin şuf'a hakkına mani teşkil etmez.

Beyoğlunda Ayazpaşada Mimar Pistikos apartmanında mukim Kostantin vilahos efendinin nısıf hissesine mutasarrıf bulunduğu hudut ve mevkileri malûm maa bahçe üç bap hanenin diğer nısfı mutasarrıfı Petro Çelendi efendi tarafından kendisinin haber ve malûmatı olmaksızın Beyoğlunda Topcular sokağında 22 No da mukim Doktor Fakaçelli efendiye ferağ edilmiş olmakla bihasebişşuf'a mefrugunbih hisselerin tapuda mukayyet bedelleri mukabilinde namına feragının icrası ve kaydın olsuretle tashihi hakkında mumaileyh doktor Fakaçelli efendi aleyhine ikame eylediği davanın müdahil dava Petro efendi vekili avukat Refail efendi huzurile icra kılınan muhakeme neticesinde müddeaaleyhe ferağ edilen mezkûr hisselerde müddeinin hakkı şuf'ası bulunduğu tahakkuk etmiş ve mezkûr üç bap hane ile bahçenin dört bin iki yüz elli lira mukabilinde müddeaaleyhe ferağ ve bu para da vezneye tevdi edilmiş olduğundan meblâğı mezkûrun müddei tarafından müddeaaleyhe tamamen tesviye ve ita olunduğu takdirde mefrugunbih hisseler hakkındaki feragın iptaliyle davacı Kostantin efendiye tapu senedi verilmesine dair İstanbul asliye mahkemesi dördüncü hukuk dairesinden sadır olan 3 şubat 932 tarih ve 526 No lu ilâmın temyizen tetkiki müddeti içinde müddeaaleyh doktor Fakaçelli efendi tarafından baarzuhal talep olunmakla tetkik ve icabı müzakere olundu:

Müddeinin dava arzuhaline bir gûna muhalefeti usuliye olmadığı gibi bu arzuhal üzerine tarafeyn vekilleri arasında bir çok levayıh teati ve tebliğ edilmiş olmasına ve müddeinin vekâletnamesinde müddeinin ikametgâhı muayyen bulunmuş ve ecnebi tabiiyetinde bulunan müddei tarafından kanunen muktazi teminat dahi irae edilmiş bulunmasına ve müddeabih gayri menkullerin nısıf hisselerinin feragı Petro Çelendi efendi ile müddei arasında mukaddema sulh mahkemesinde cereyan eden muhakeme neticesinde mezkûr gayri menkuller satılarak şuyuun izalesine karar verilmiş olması bu kararın infazından evvel diğer hissedar mumuaileyh Petro Çelendi tarafından hissenin müddeaaleyhe bey'inden doğmuş olan müddeinin şuf'a hakkının kabulüne bir manii kanunî teşkil edemiyeceğine mebni bu noktalara temas eden itirazatı temyiziye varit olmadığı gibi mezkûr hisseler Petro Çelendi efendi tarafından müddeaaleyhe gerek satılmazdan evvel ve gerek satıldıktan sonra müddeii mumaileyh şuf'a hakkını kanunî bir şekilde iskat etmiş olduğuna dair müddeaaleyh tarafından mahallî mahkemesinde şayanı istima bir defi dermeyan edilmemiş olmasına mebni bu baptaki def'inin mahkemece istima edilmiyerek meskûtun anh bırakılmış olduğuna dair itiraz dahi varit ve beca görülmemiş olduğundan kâffei itirazatın reddile muvafıkı usul ve kanun olan hükmü mümeyyezünbihin tasdikine 3 temmuz 932 tarihinde müttefikan karar verildi.

Temyiz M. 1 inci Hukuk D.
Esas No, 1202 Karar No 1369

Boşanma sebebi - Geçimsizlik tahakkuku

Mahkemesi: Aydın asliye hukuk hâkimliği: Tarihi 26-9-932 No, 304 Müddei Mehmet efendi. Müddeaaleyh: Melek Hanım.

Temyiz edilen hükmün hulâsası: Mehmet efendi ile Melek Hanım arasındaki boşanma davasının icra kılınan muhakemesi neticesinde: Müddeaaleyha Melek hanımın aile birliğinin tahmil ettiği vezaifi ihmal ile kocasının hanesini terk ederek İzmire savuşup gittiğinden mezbureye kocası hanesine avdeti için usulen ihtaratı kanuniye ifa kılındığı halde yine avdet etme-

diğinden müşterek hayatı çekilmez bir hale getirdiği ve yapılan sulh teşebbüsü dahi akim kaldığı yeminle dinlenen şuhudun şahadetile sabit olduğundan K. M. nin 132 ve 138inci maddelerine tevfikan tarafeynin boşanmalarına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden Melek hanım.

Temyiz kararı: Temyiz istidanamesinin müddeti içinde ita ve kaydedilmiş olduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan sonra icabı görüşülüp düşünüldü.

Dava terke müstenit boşanma talebinden ibaret olup bu kabil hususatta evvel emirde dava ikamesinden mukaddem muayyen müddet içinde müddeaaleyhaya usulen ihbarname göndermek ve müddetin hitamından sonra kezalik kanunda musarrah müddet zarfında dava ikamesi icap ederken kanunun bu emrine riayet ve muayyen merasimi ifa kılınmaksızın ikame edilen boşanma davasının reddi muktazi olduğu gibi fıkrai hükmiyede şiddetli geçimsizlikten bahsile bu cihet boşanma sebebi teşkil ettiği irae kılınmış iken şuhudu müstemianın beyanatında buna ait bir sarahat mevcut olmamasına göre hükmün şiddetli geçimsizliğe taallûk eden kısmının müstenedatı kanuniyesi gayri mevcut iken bunun da boşanma sebebi ittihaz olunması yolsuz ve itirazatı temyiziye bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih hükmün H. U. M. kanununun 428 inci maddesine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı temyiz masraflarının ilerde haksız çıkacak taraftan alınmasına 31 - kânunusani - 933 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. 2 inci Hukuk D.
Esas No. 356 Karar No 284

Senedin hükmü — İkrar

Mahkeme huzurunda ikrar edilen senet, hukuk usulü muhakemeleri kanununun son fıkrası sarahatı veçhile resmî senet hükmündedir.

Mahkemesi: Develi sulh: Tarihi 14-3-932 No. 46: Müddei:

Bıçakçı zade Ahmet efendi. Müddeaaley: Tıraş zade Mehmet ve Hacı ağa zade diğer Mehmet efendiler.

NETİCEI TALEP: maliyeden müzayedeten ve bedeli dört taksitte ödenmek üzere namlarına ihale olunan değirmenin üçte bir hissesini müddea aleyhler kendisinden iştira ve kabul ettikleri halde yatırılması lâzım gelen bedelini maliyeye vermeyerek iştiradan nükûl etmiş olmalariyle akde riayet etmediklerinden dolayı senette meşrut üçyüz lira tazminatın tahsili.

SON KARAR: Müddeaaleyhlerin teahhütleri şira vaadinden ibaret kalmasına ve Temyiz mahkemesi birinci hukuk dairesinin 19 - 1 - 931 tarihli kararıyle tekarrür eden içtihat veçhile hadisede mevzuubahs mukavele ahkâmı esas itibarile kanuna mugayir ve infazı gayri lâzım akdi mutazammın olmasına ve akıt zımnında ve şartı cezai mahiyetindeki teahhüdü vaki dahi hükümsüz olacağına ve zaten de emvali gayri menkule hakkında noter senediyle vaki satışlar bile lüzum ve hüküm ifade edemiyeceği tevhidi içtihat suretiyle kat'ileşmesine ve bu itibarla harici senetle bey'ü şira vadi bitarikilevlâ vaidine bir vecibe tahmil edemiyeceğine mebnî aslen kanuna mugayir olan akit zımnındaki şartı cezai dahi batıl olmaklla davanın reddine karar verilmiştir.

Temyiz eden : Müddei.

Temyiz kararı : temyiz talebinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup esasa girişildi.

Noter senedile beyi vadi hüküm ifade ederek tazminatın lüzumu kabul edilmiş olmasına ve müddei tarafından ibraz edilen mabeyn senedi mahkeme huzurunda müddeaaleyhler tarafından kabul ve ikrar edilmesine ve hukuk usulü muhakemeleri kanununun (296) ıncı maddesinin son fıkrasında mahkeme huzurunda ikrar olunan senetlerin resmî senet hükmünde olduğu tasrih kılınmasına göre hadisede dava olunan tazminatın tahsiline hükmedilmek lâzımgelirken birinci hukuk dairesinin kararından bahisle yazılı olduğu üzere karar verilmesi kanuna muhaliftir. bozulmasına birlikte karar verildi.

5 - 7 - 932

Temyiz M, 3, Hukuk D,
Es, No, 8522 K, No, 6503

Kira Karşılığı

Gayri menkulü kiraya veren hissedar aldığı kira karşılığından diğer şeriklerin hissesini vermeğe mecburdur. Almadığı kira talep olunamaz.

Mahkemesi: (Ankara) asliye mahkemesi 2 ci hukuk dairesi. Tarihi: 26-9-932 No. 145 Müddei: Hacı Ömer Efendi vekili Halit Bey. Müddeaaleyh: Rifat Efendi.

Dava: Müvekkilinin dörtte bir hissesine mutasarrıf olduğu bir apartmanın tamamını hissedarlardan bulunan müddeaaleyh ihtara rağmen fuzulî olarak 2400 lira bedeli icar mukabilinde ahara kiraya verip bedelâtı icaresini almış olduğundan mezkûr mebaliğden müvekkilinin hissesine isabet eden 600 liranın tahsilini istemiştir.

Karar: Müddeaaleyh vekili filhakika müddeinin dörtte bir hissesine mutasarrıf olduğu apartmanın temamını müvekkili 2400 lira mukabilinde ahara icar ederek bedelâtı icaresine mahsuben de müstecirlerden almış olduğu 1800 lirayı kendisi ile diğer iki hissedara taksim ve tevzi eylediğini ve müddeinin hissesine isabet eden 600 liranın müstecirlerden Nüsret B. zimmetinde kalıp meblâğı mezkûrun mumaileyhin vefatı üzerine veresesinden tahsili için müvekkilinin icraya müracaatla takibatta bulunduğunu ve meblâğı mezkûrun tahsili halinde müddeinin hissesi olan 600 lirayı tediye edeceklerini beyan ve ifade etmiş olmasına ve mezkûr icra takibatını müddeaaleyh nefsine izafeten yapmakta bulunduğu gibi icar akdini de müddeaaleyh diğer hissedarları temsilen yapmayıp kendi namına yapmış bulunmasına ve şu hale nazaran bedeli icar olarak müddeaaleyhin kabzettiği 1800 liradan müddeinin hissesine düşen 450 lirayı bittefrik müddeiye vermesi icap ederken tediye etmemiş olmasına ve mukavelenamenin müddeaaleyh namına yapılmış olması ve müddeinin tahsil edilmeyen bedelâtı icare hakkında müstecirlere karşı hakkı davası bulunmaması itibarile henüz tahsil edilmeyen mezkûr bedelâtı icareden müddeinin hissesi miktarını müddeaaleyhin ita etmesi zarurî bulunmasına mebni müddeabih 600 liranın müddeaaleyhten tahsiline karar verilmiştir.

Temyiz eden : Müddeaaleyh vekili Remzi Bey.

Temyiz kararı : Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu anlaşıldıktan sonra dosyadaki bütün kâğıtlar okunup esasa girişildi.

Âkit sıfatile müddeaaleyh tarafından istifa olunan 1800 liradan davacının hissesine isabet eden 450 liranın tahsili hakkındaki hüküm usul ve kanuna muvafık olmakla bu meblâğın tahsilini mutazammın hükmün tasdikına ve ancak henüz tahsil olunmayıp müstecirler zimmetinde kalan mebaliğ istifa olunmadıkça müddeaaleyh bunu tediye ile mükellef bulunmadığı halde mahkemece bu miktardan davacıya isabet eden mebaliğin de tahsiline karar verilmesi kanuna muhalif olduğundan hükmün bu kısmının da nakzına ve aşağıda yazılı temyiz masrafından tastik kısmının temyiz edenden ve nakız kısmının da ileride haksız çıkacak taraftan alınmasına 29 kânunuevvel 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. 4 H. D.
Es No 3424 K No 2627

Kefalet

Mahkemesi : Ordu sulh hukuk hâkimliği. Tarihi: 2-4-932 No : 47 Müddei : Singer kumpanyası vekili avukat Osman Hilmi Bey. Müddeaaleyh : Şadi oğlu Kadir efendi.

Dava : Müddei vekili. Fatsa satış memuru Rasim efendinin valdesine ve kardeşinin karısına verdiği makina bedelinden bakiye 108 buçuk ve müşterilerden tahsil edip zimmetine geçirdiği 150 lira ve 24 hayvan avansı bakiyesinden 53 lira 6 kuruştan bakiye 279 lira 48 kuruş borcu olduğundan bilbahis meblağı mszkûrun mumaileyhin zimmetine kefil olan müddeaaleyhten tahsilini istemiştir.

Karar: Müddeaaleyhin, Rasim efendiye kefaleti noterlikten musaddak mukavelename ve mumaileyh Rasım efendinin 145 lira zimmeti yine noterlikten re'sen muntazam senet münderecatlarile tahakkuk ettiğinden ve saireden bilbahis meblağı mezkûr 145 liranın kefaleti hasebile müddeaaleyhten tahsiline

ve müddeinin, ziyade hakkında kefile karşı vaki muarazasının men'ini ve kefilin ödediği meblâğdan dolayı asıl medyuna müracaat hakkı bulunduğuna karar verildiğini natıkdır.

Temyiz eden: Kadir efendi.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde olduğu görüldükten ve dosyadaki kâğıtlar okunup iş anlaşıldıktan sonra icabı keyfiyet müzakere olundukta:

Borçlar kanununun 484 üncü maddesi mucibince akti kefaletin muteber olması için mekfulünbihin muayyen olması meşrut olup halbuki davayı hazırada medarı istinat olan kefaletnamede miktar gayri muayyen bulunduğu cihetle akdi kefalete müstenit olan davayı vakıanın reddi iktiza ederken sarahatı kanuniye pişi teemmüle alınmayarak yazılı olduğu üzere karar ittihazı kanuna muhalif ve itirazlar bu itibarla varit olduğundan hükmün hukuk usulü muhakemeleri kanununun 428 inci maddesine tevfikan nakzına ve zirde müfredatı murakkam masarifi temyiziyenin ilerde haksız çıkacak tarafa âidiyetine 5-12-932 tarihinde müttefikan karar verildi.

Temyiz M. Ticaret D.
Karar No. 2338 Esas No. 1734

İtirazın ref'i

Mahalli: Antalya İcra ve İflâs İşleri Tetkik Mercii. Tarihi 30-10-932 No. 961 Alacaklı: Rifat ve Şevket Efendiler. Borçlu: Neş'et Efendi ve zevcesi Seher Hanım.

Temyiz olunan kararın hülâsası: vaki takip talebi üzerine bir kıt'a Noter senedine müstenit ve tarla bedelinden mütevellit (500) lira alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlular tarafından itiraz olunmakla Mercice icra kılınan tetkikat sonunda: alacak resmî senede müstenit ve muacceliyet kesbetmiş olduğundan ve borçluların ibraz ettiği senet feraga vekâleti mutazammın olup mütebaki (500) lira borcun esnayı ferağda tediye edileceğine dair bir kayıt ve sarahatı ihtiva etmediğinden bilbahis

İcra ve İflâs kanununun 33 üncü maddesine uygun olmıyan itirazın ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir Temyiz eden: Neş'et Efendi ve Seher Hanım.

Temyiz kararı: temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Alacaklı Şevket ve Rifat Efendiler ibraz ettikleri senet mucibince takip ettikleri alacağın tarla ferağı bedelinden mütebaki bir meblâğ olduğunu ve ferağı da henüz yapmadıklarını ikrar etmelerine göre itirazın ref'i hakkındaki talepleri reddolunmak lâzım gelirken sebebi olan ferağ vaki olmıyan mezkûr alacağa karşı borçlular tarafından haklı olarak sepkeden itirazın ref'ine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar varit olduğundan mümeyyezünbih kararın zikrolunan sebebe mebni İcra ve İflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan (nakzına) ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 4-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İc ve İf. D.
Esas No 1697 K, No 1613

İcranın tehiri – Merci

Hoca zade Mehmet efendi tarafından istihsal olunup bin kantar odunun imrarına vaki müdahalenin men'ini mutazammın bulunan ilâma müstenit takip talebi üzerine Orman İdaresi canibinden mezkûr ilâmın temyiz edildiğinden bilbahis neticeye kadar icranın geri bırakılması talep ve bu baptaki evrak Kaş hukuk hâkimliğinden daireye irsal olunmakla icabı görüşülüp düşünüldü:

Temyiz mahkemesi, icranın tehiri hususunda re'sen merci değildir. İcra memurlarının muamelesine karşı şikâyet evvelemirde tetkik merciine arzedilmek ve mezkûr merciin kararına

kanaat edilmediği takdirde bu baptaki karar temyiz olunmak icap eder. Hâdisede şikâyet üzerine tetkik mercii tarafından verilmiş bir karar mevcut değildir. Temyiz istidasında da hangi kararın nakzı istendiği gösterilmeyip mücerret icranın tehiri talep olunmaktadır. Binaenaleyh yolsuz olan talebin reddine ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 3 - 12 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İc ve İf D.
Es No 1678 K. No 1606

Haciz yolile takip

Mahalli: Dinar icra ve iflâs işleri tetkik mercii. Tarihi: 5 - 11 - 932. No: 236. Alacaklı: Uluborluda mukim Ali Efendi Borçlu: Dinarda mukim Reşit Efendi.

Temyiz olunan kararın hülâsası: vaki takip talebi üzerine 2000 lira mukabilinde ipotek edilmiş olan gayri menkullerin paraya çevrilmesi için yapılan ikinci açık artırma sonunda muayyen bedellerle müşterisi üstünde bırakılmasına dair verilen karara karşı borçlu tarafından fesih talebile şikâyet olunmakla mercice icra kılınan tetkikat neticesinde borçlunun itiraznamesinde beyan ettiği icra ve iflâs kanununun 62 inci ve mülga kanunun 71 inci maddeleri haciz haline ait olup hadisede ise takip rehnin paraya çevrilmesi yolile yapıldığına nazaran mutarız borçluya haline münasip mesken tefrik edilmesi hususu mevzuubahis olamıyacağından ve mezkûr gayrımenkuller kanunî merasimin ifasını müteakip yapılan ikinci artırmada en çok artırana ihale edilmiş olduğundan bilbahis varit olmıyan şikâyetin reddiyle ihalei vakıanın tasdikına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Reşit Efendi.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İcra ve iflâs kanununun 82 inci maddesi haciz yolile ta-

kip babının maddelerindendir. mezkûr madde hükümlerinin ayrı bir bap teşkil eden rehnin paraya çevrilmesi yolile vaki olan takibe münasebet ve şumulü yoktur. Pey akçası alınmamış olması yapılmış ve bedeli tesviye edilmiş ihalenin feshini istilzam etmez. Temyizen serdedilen itirazlar zikrolunan sebeplere mebni varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın mezkûr kanunun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 3 - 12 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İc ve İf. D.
Es No 1675 K. No 1607

Takibin reddi

Mahallî: Akşehir icra ve iflâs işleri tetkik mercii Tarihi: 15-10-932 No. 423 Alacaklı: Akşehir bankası Borçlu: Abdullah efendi.

Temyiz edilen hükmün hülâsası: Rehnin paraya çevrilmesi yolile vaki takip talebi üzerine mezkûr bankaya temlik edilmiş olan bir kıt'a ipotek senedine müstenit 2500 lira alacağın maa faiz ve masarif tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz ve alacaklı canibindn de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice icra kılınan tetkikat ve mürafaa neticesinde K. M. nin 838 ve Ticaret K. nun 323 üncü maddelerine muhalif olarak vukubulan temlike müstenit takibin reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Akşehir bankası vekili avukat Şevki Bey.

Temyiz kararı: Yukarıda tarih ve numarası yazılı kararın mürafaa icrası suretile temyizen tetkiki talep edilmekte ise de icra ve iflâs kanununun 366 ıncı maddesinde temyiz tetkikatı üzerine kararın on gün içinde verilmesi lüzumu beyan edilmesine göre mürafaa talebinin kabulü mümkün ve caiz görülemediğinden ve çünkü mürafaa için iki tarafın daveti halinde kararın on gün içinde verilmesine imkân kalmıyaca-

ğından bu baptaki mürafaa talebinin reddine ekseriyetle karar verildikten ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra icabı görüşülüp döşünüldü.

Hâdisede temlik edilen şey ipotekli borç senedi olmayıp ipotekle temin edilmiş alacaktan ibaret bulunmasına ve K. M. nin mümeyyezünbih kararda zikrolunan 806 ıncı maddesinde tesçil şart olmadığı ve temlik borçlar kanununun 163cü maddesine muvafık olarak tahriri şekilde yapılmış bulunduğu ve Ticaret kanununun 323 üncü maddesine istinaden itirazda bulunmak salâhiyeti borçluya ait olmayıp şirkete ait olduğu ve şirket ise muameleyi tanıyıp takip talep ettiği halde bu cihetler nazara alınmaksızın hâdise ile alâkası olmıyan mütalâalar serdile yazılı olduğu üzere itirazın ref'i hakkındaki talebin reddini mutazammın surette karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar bu itibarla varit olduğundan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 3-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

T. M. İc. ve İf. D.
Esas No 1660 K. No. 1608

İtirazın ref'i

Mahalli: Ordu İcra ve İflâs İşleri Tetkik Mercii. Tarihi 20-3-932 No. 343 Alacaklı: Şaban Efendi. Borçlu Ayşe Hanım.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Mahkemeden istihsal olunan bir kıt'a ilâma müstenit takip talebi üzerine (312) lira alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz olunmakla Mercice yapılan tetkikat ve duruşma sonunda: Alacak ilâma müstenit ve borçlunun ibraz eylediği makbuzları alacaklı inkâr etmiş olduğundan bilbahis borçlu mumaileyhanın mahkemeye müracaatta muhtar olmak üzere itirazın ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Ayşe Hanım.

Temyiz kararı Mümeyyezünbih kararın suduru ve temyiz istidasının itası tarihlerinde henüz mer'î bulunmuş olan mülga 1424 numaralı kanunda bu gibi kararlar kabili temyiz olmayıp mezkûr kanunun 6 ıncı maddesi hükmünce kat'î olmasına mebni bu bapiaki temyiz talebinin reddine ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 3-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M, İc, ve İf, D,
Esas, No, 1665 Karar No, 1600

Temyiz kabiliyeti

Mahalli: Elbistan İcra ve İflâs işleri tetkik mercii tarihi 17-11-932 No: 932-590 Alacaklı: Eyüp efendi Borçlu: Durmuş ve Cuma efendiler.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Vaki takip talebi üzerine bir kıt'a senede müstenit 200 mecidiye alacağın maa masarif tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlular tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla Mercice yapılan tetkikat ve duruşma sonunda itirazın reddine ve borçluların yedi gün zarfında mahkemeye müracaatla borçtan kurtulma davası açmalarına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Durmuş efendi.

Temyiz kararı: mümeyyezünbih karar neticesi itibarile itirazın muvakkat surette ref'ini tazammun etmesine göre temyiz kabiliyetini haiz olmadığından bu baptaki temyiz talebinin İcra ve İflâs kanununun 4 üncü maddesine tevfikan reddine ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 4-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İc. ve İf. D.
Esas No. 1695 Karar No 1615

Borcun inkârı

Mahalli: Üsküdar İcra Hakimliği. Tarihi: 20-10-932 No: 932 1506 alacaklı: Ayşe Muzaffer hanım. Borçlu Hıristo efendi.

Temyiz edilen kararın hülâ-ası: Vaki takip talebi üzerine dört kıt'a resmî senede müstenit (6350) lira alacağın tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme emrine karşı borçlu tarafından itiraz ve alacaklı canibinden de mezkûr itirazın ref'i talep olunmakla mercice yapılan tetkikat ve duruşma sonunda: Takip resen tanzim edilen Noter senetlerine müstenit bulunmasına göre salâhiyet ile hususatı saireye mütaallik itirazlar varit olmadığı gibi aynı mahiyette bir vesika ibraz edilmeksizin borcun inkârı icra muamelesine karşı tesiri haiz bulunmadığından bilbahis bu baptaki itirazın reddine karar verildiği beyanından ibarettir. Temyiz eden: Hırısto efendi.

Temyiz kararı kararın temyiz müsted'isine 8-11-932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 17-11-932 tarihinde ita ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

Alacak resmî senede müstenit olmasına ve borçlu Hıristo efendi tarafından borcun itfa edildiği isbat edilmemesine ve Noter senedi ilâm hükmünde olmasına göre mumaileyhin temyizen serdettiği itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın İcra ve İflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan (tasdikına) ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 4-12-932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz. M. İcra. ve İf. D.
Esas No. 1687 Karar No 1616

Meskenin haczi — itiraz

Mahalli: Sinop icra ve iflâs işleri tetkik mercii. Tarihi: 19-9-932 No: 254 Alacaklı: Ömer Efendi. Borçlu: Şaban B.

Temyiz edilen kararın hülâsası: Vaki takip talebi üzerine bir kıt'a resmî senede müstenit alacağın tahsilini teminen haczedilmiş olan borçluya ait gayrimenkullerden bir bap ha-

nenin mesken olması hasebile satılması kanunen caiz olmadığından bilbahis alacaklı tarafından bu bapta vukubulan şikâyetin reddine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden : Ömer Efendi.

Temyiz kararı : Kararın temyiz müsted'isine 29 - 9 - 932 tarihinde tebliğ ve temyiz istidasının 6 - 10 - 932 tarihinde ita ve kayıt muamelesi ifa edilmesine göre temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu anlaşılıp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İpotekli hanenin haczi caiz ve alacaklı mezkûr hanenin haczini talep etmekte muhtar bulunmasına ve mahcuz hanenin hisseli bulunması borçlunun meskeni addedilmesine mani bulunmamasına ve tetkik merciince yapılan tetkikat neticesinde borçlunun meskeni mezkûr hisseli hane olduğu anlaşılmasına ve bunun için mumaileyhin filen hanede oturması da iktiza etmemesine göre alacaklı Ömer Efendi tarafından temyizen serdedilen itirazlar varit olmadığından cümlesinin reddile alacaklının şikâyetinin reddini tazammun etmek itibarile binnetice usul ve kanuna uygun olan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 438 inci maddelerine tevfikan tasdikına ve aşağıda yazılı masrafın temyiz müsted'isinden alınmasına 4 - 12 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İcra ve İf. D.
Esas No. 1670 Esas No. 1618

İddianın tevsiki – Beyyine

Mahalli : Divrik icra ve iflâs işleri tetkik mercii. Tarihi : 10 - 11 - 932. No : 306. Alacaklı : Rıza Bey. Borçlu : Bekir Efendi, Ayşe ve Hayriye Hanımlar.

Temyiz edilen kararın hülâsası : vaki takip talebi üzerine bir kıt'a ipotek senedine müstenit 500 lira alacakla faiz ve masarifi sairenin tesviyesi lüzumuna dair tebliğ edilen ödeme

emrine karşı borçlulardan Bekir Efendi ve Ayşe Hanım taraflarından vukubulan itirazın ref'i alacaklı vekili canibinden talep olunmakla mercice yapılan tetkikat sonunda: Takip resmî senede müstenit olduğundan ve faizin itfa edildiğini müsbit bir vesika ibraz edilmediğinden bahisle itirazın muvakkat olmıyarak ref'ine karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Bekir Efendi ve Ayşe Hanım.

Temyiz kararı: Temyiz talebinin müddeti içinde vukubulduğu görülüp kabulü ittifakla kararlaştırıldıktan ve dosyadaki bütün kâğıtlar mütalâa ve tetkik edildikten sonra esas hakkında icabı görüşülüp düşünüldü.

İtirazın ref'i talebi üzerine iki taraf icra ve iflâs kanununun 70 inci maddesi mucibince duruşmaya davet edilmek ve ipotekin tapuda mukayyet bulunduğu hakkında alacaklıdan ve defi ve itirazları hakkında borçlulardan vesika talep olunmak lâzımgelirken bu lüzumlardan zühul ile yazılı olduğu üzere itirazın ref'ine karar verilmesi usul ve kanuna muhalif ve temyizen serdedilen itirazlar varit alduğundan mümeyyezünbih kararın icra ve iflâs kanununun 366 ve H. U. M. kanununun 428 inci maddelerine tevfikan nakzına ve aşağıda yazılı masrafın ilerde haksız çıkacak tarafa aidiyetine 4 - 12 - 932 tarihinde ittifakla karar verildi.

Temyiz M. İcra ve İf. D.
Esas No. 1694 Karar No. 1620

Fevkalâde ile tanzimin ne olduğunu bir parçacık anlatmıştım (sahife 48) maznun ilk defa olarak sorguya çekildikten sonra sorgu zaptı müddeiumumiye ve hukuku şahsiye müddeisine tebliğ edilirdi. Bunlar da eğer maznunun ifadesinde ikrara tesadüf ederler ve suç da mücazatı terhibiyeyi istilzam eylemiyor idise derhal hükme geçilmesini talep edebilirlerdi, bu takdirde maznun da (kendisinden daima gizli tutulan ve aleyhine yapılan tahkikattır) haberdar edilmesini isteyebilirdi; tabiî talebi de terviç olunurdu. Sonra suçu takip edenler tarafından hâkime birer istida verilir, maznun da bu istidalara cevap verir. Eğer anlattığımız usulde harekete imkân yok ise (yani maznunun ikrarı yok ise yahut suç mücazatı terhibiyeden birini istilza ı eyliyor ise) hukuku umumiye ile hukuku şahsiyei fevkalâde ile tanzimi talep ederlerdi. Suçun mücazatı terhibiyeden birini istilzam etmeyip te yalnız para cezasını istilzam eylemesi halinde maznun alelâde ile hareket edilmesini talep edebilirdi.

Fevkalâde ile tanzim usulüne tevessül edilmek için bir hüküm lâzımdı, verilecek hüküm « araştırmada dinlenen şahitlerin tekrar dinlenmesine ve ifadelerinin, beyanatlarında israr edip etmediklerinin tesbiti zımnında tekrar okunmasına ve lüzumu halinde maznun ile yüzleştirilmelerine » müteallik olmalıdır. Bu kadar mühim bir hükmü kim verecekti ? 1670 kararnamesi « hâkim tarafından » demekle iktifa ediyordu. Demek ki tahkikatı yapan hâkim tarafından verilecekti. Şarih Jousse bu kadar büyük bir kudreti tek bir hâkimin eline bırakmak istemiyordu, « şerhinde bu karar, tıpkı esas hakkında hüküm verme gibi, daire tarafından kabili istinaf işlerde 3 hâkim tarafından ve derecei nihaiyede hükmedilen işler hakkında 7 hâkim tarafından verilmelidir. » Diyordu. Şarih Serpillon ise Joussenin içtihadına muhalif bir içtihat dermeyan eyliyordu hatta Jousse büyük bir âlimin böyle bir içtihada sülûk edebilmiş olmasını bir türlü anlayamıyordu. Binaenaleyh Jousse içtihadında tek başına kalıyordu, ve mahkemelerin teamülü fevkalâde ile tanzim hükmünü tahkikat hâkimine verdiriyordu. Bunun içindir ki anlattığımız davada verilen fevkalâde ile tanzim kararı tahkikatı yapan ceza kaymakam muavini [asesör] tarafından verilmiştir. Binaenaleyh fevkalâde ile tanzim kararı mucibince asesör yedi şahit dinledi. İkisi bir şey bilmiyordu, ilk dinlenen şahit birşey bilmiyen şahitlerden biri olan 17 yaşındaki Marion idi. Marion, Thomassinlerin uşağı idi. Beyanatında başkalarından işittiklerini söyledi, bu ise muteber ve mesmu değildi. Geceleyin cinayetin failleri olan üç kişiye rasgeldiği söylenen (Anne Gouverne) ismindeki kadın da yalnız rasgeldiği kimselerin kendisine memlekete yabancı kimseler gibi geldiğini ve bir tanesinin de arabacı gömleği giymiş olduğunu söylemekten başka birşey söyliyemedi.

Üçüncü ve dördüncü şahit olarak değirmenci Bradier ile karısı din-

lendi. Mahzenlerinin kapısında yapılmış kırıklardan bahsettiler. Thomassinlerin evine gittikleri zaman mağdurların bağlanmalarında kullanılmış ipleri her ikisinin de görmüş olduklarını, yine her ikisinin de kocanın kolundan kanın akmakta ve gömleğinin tamamile kana boyanmış olduğunu görmüş olduklarını söylediler. Bu iki şahitler gözlerile gördüklerini söylemişlerdi, delillerin tâbi tutulduğu taksimata göre bu doğrudan doğruya delil teşkil etmezdi. Karine teşkil ederdi. Hâkim Bradier ile karısını maznunlarla yüzleştirmeği zait addeyledi.

Bunlardan sonra Thomassinin oğlu dinlendi. Babasını ne halde bulmuş olduğunu anlattıktan sonra dedi ki: « Bilâhara öğrendiğime nazaran maznun Bradier babama gelerek kendisini yapmış olduğu hırsızlıklar ve fena işlerden koruyacak bir hüsnühâl şahadetnamesi almağa çalışmıştır. Fakat istediği vesikayı alamamıştır. »

Bundan sonra Thomassin ile karısı dinlendi. Thomassin ve karısı evvelki ifadelerini tekrar eylediler.

Bütün şahitler artık kat'ileşmiş olan ifadelerinin okunmasından sonra - ki bu okunmaya récolement deniyordu, - beyanatlarında israr eylediklerini ve bir şey ilâve etmiyeceklerini bildirdiler. Bu dakikadan itibaren şahidin şahadetten rücuu kendisinin yalan şahitlikle takip edilmesini icap ettirirdi.

Yapılan şahadetlerin maznun aleyhine delil teşkil edebilmesi için récolement lâzım idi, lehe olan şahadetlerde récolement yapılmazdı, lehe şahitlerin ifadesi kendilerine okunup ta kat'ileştirilmedikten başka yani récolement yapılmadıktan başka lehe şahitler maznun ile de yüzleştirilmezlerdi. Bununla beraber şahadetleri mahkemede okunurdu. Voltaire, Beccarianın « cürüm ve cezalar » ına yazdığı şerhte récolement için diyor ki: « şahitler ekseriya halkın en aşağı tabakasındandır. bunlarla beraber kapanmış olan hâkim bunlara istediğini söyletebilir. Bu şahitler bir ikinci defa ve daima gizli olarak dinleniyorlar; récolement denilen budur. » görülüyor ki Volter récolementi şahitlerin ilk dinlenmesinden daha az bozuk bulmuyor.

* * *

Récolement dan sonra maznunların sorgusu yapılmalı idi. Maznunlar bu sorgularında bildiğimiz şeyleri tekrar etmişlerdir, yalnız o zamanın muhakeme usulü mucibince maznunlara evvelâ dosdoğruya söyliyeceklerine dair yemin ettirmişlerdir. Fırsattan istifade ederek sorgu hakkında biraz malûmat verelim: İster fevkalâde ile tanzim kararını mü-

teakip récolement dan sonra sorguya çekilsin ister celp veya ihzar kararının (sahife 43) verilmesinden sonra sorguya çekilsin sorgu usulün en mühim muamelelerinden biri idi. İlerde arzedeceğimiz üzere ekseri hallerde maznunun ikrarı olmaksızın en ağır cezalar hükmedilemezdi. Bu gizli muhakeme usulünde sorgu san'ati tahkikat hâkiminin en kıymetli bir kudretini teşkil ederdi. Şerhlerde buna dair bir çok kaideler zikredilmiştir. 1670 kararnamesi mucibince ilk sorgu maznunun tevkifinden itibaren en geç 24 saat sonra yapılmalıdır, sorgu mutlak surette hâkim ve kâtibinin huzurunda gizli yapılır ve maznuna doğru söyliyeceğine dair yemin ettirilirdi.

1670 kararnamesine kadar maznuna yemin verdirilmesi sırf hadis olmuş teamüle müsteniden yapılırdı, 1670 kararnamesi bu teamülü tesbit eyledi. 1670 kararnamesinin hazırlanması esnasında maznunun sorguya çekilmesinden evvel doğruyu söyliyeceğine dair yemin edip etmemesi hususunda mühim münakaşalar olmuştur. Türk gençliğinin bu münakaşaları bilmesi lâzımdır. Reis Lamoignon maznuna yemin verdirilmesini bertaraf kılmak için bütün kuvvetile çalıştı. Maznuna verdirilen yeminin bir bid'at olduğunu ve « ne menşei ne hikmeti bilinemiyen şeyler gibi » bir teamül ile teessüs eylemiş olduğunu ileri sürdü. Yeminin kudsiyetini hatırlattı « yemini mecbur kılmak maznuna muhakkak yeni bir cürüm yaptırtmaktır. Söyliyeceklerinde bulunacak, izalesi gayri kabil yalana, bertaraf edilmesi mümkün olan yalan yemin cürmünü ilâve eylemektir. » Bundan sonra Lamoignon Almanyanın ceza kanunu olan Caroline kanunu ile Felemenk kanunundan bahsediyor ve hiç birinde maznuna yemin verdirilmediğini söylüyor ve bundan sonra da eski Fransız adliyesi an'anesi maznuna yemin verdirmezdi, çünkü reis Le maitre «kimse kendi ağzı ile kendisini ittihama mecbur tutulamaz demişti» diyor.

Pussort [Lamoignon] a cevap vermeğe çalıştı. Hıristiyanlık kanunu tabiiyi yenmiştir, binaenaleyh kanunu tabiî hıristiyanlığa zarurî olarak yerini bırakmalıdır. Bunun neticesi olarak ta herkes ölmenin büyük günah işlemekten daha müreccah olduğunda şüphe etmiyor... Maznuna yemin verdirmek âdeti çok eskidir.. Ve âdetin kanunsuz olarak yerleşmiş olması onu daha muteber kılar.. Büyük günah işlemekten korkan vicdanlar vardır ki bu vicdanlar yalan yere yemin etmekten ise hakikatı söylemeği tercih ederler. » Talon, Pussort un imdadına koştu « İspanyada, İtalyada ve hatta denebilir ki bütün Avrupa milletlerinde maznunu sorguya çekmeden evvel ona yemin ettiriyorlar. » Lamoignon bu maddenin kralın rey'ine terkedilmesini teklif etti. Kral yemini mecburî kılan maddeyi ipka eyledi.

Bir şeyin yapılabilmesi için o şeyin yapılmasının emredilmiş olması daima kâfi gelmez. Maznun yemin etmezse ne olacaktı ? 1670 kararnamesinin 18 inci faslı « dilsizler, sağırlar ve cevap vermekten çekinenle-

rin babındadır. » Ünvanını taşır. Yâni 1670 emirnamesi yalnız maznunun sorgusunda cevap vermemesi halini derpiş eylemişti. Serpillon un verdiği malûmata nazaran çok evvelleri hazır olup ta cevap vermiyenleri kayıp addederlerdi, ve aleyhlerine kayıp imişler gibi tahkikat yapılırdı. Paris parilmanı bu tarzı takbih eyledi, ihtiyarî dilsizler (hazır olup ta cevap vermiyenlere ihtiyarî dilsiz denirdi) hakkında gaip muamelesi yapılamıyacağına içtihat eyledi, çünkü bir hazır gaip olamazdı, Binaenaleyh Paris parilmanının 1 kânunusani 1663 kararından itibaren cevap vermeyen hazır hakkında gaip muamelesi yani o zamanın tabiri veçhile huzuru gıyabî Contumace de présence yapılmaz oldu. Bundan sonra ihtiyarî dilsizlere bir kayyim tayin etmeğe başladılar, 1670 emirnamesi ihtiyarî dilsizlere bu yardımı lâyık görmediğinden kayyim tayin etmek usulünü kaldırdı. Kayyim tayin etmenin bir başka mahzuru daha vardı, maznun cevap vermeğe başladığı andan itibaren bütün muamelelere yeniden başlamak lâzım gelirdi. Kararname sorgusuna cevap vermiyen maznuna ihtiyarî dilsiz muamelesi yapılmasına karar vermişti. Maznun üç defa cevap vermeğe davet edilirdi, bundan sonra maznuna üç defa bu sükûtunun neticesi hakkında ihtarda bulunulurdu, daha sonra hâkim fazla israr etmiyerek diğer usulî muamelelere geçerdi; yalnız hâkim maznunu her çağırmak iktiza ettikçe maznunun cevap vermekten çekinmiş olduğunu tesbit eylerdi. Artık yapılan bütün muameleler muteber olurdu; hatta maznun sonradan cevap vermeğe razı olsa dahi artık yapılmış muameleler hatta yüzleştirme bile yeniden yapılmazdı. Bu gıyaptan daha sert olan muamele maznunu cevap vermeye bilvasıta zorlardı. Cevap verip de yemin etmiyen maznun cevap vermiyen maznuna benzetilir. Jousse şerhinde ihtiyarî dilsizlerden bahsettikten sonra «cevap verip te bazen gözüktüğü üzere yemin etmeyen maznunlar da ihtiyarî dilsiz gibidir.» Der. Serpillon yemin etmiyen maznuna ihtiyarî dilsiz muamelesi yapılmasına isyan etmekle beraber teamülün öyle olduğunu tesbit eyler. « Yemin etmiyerek cevap veren kimseye ihtiyarî dilsiz nazarile bakılamaz. Çünkü yemin etmiyen maznun cevap vermekten çekinmiyor, dilsiz gibi yapmıyor, kanunda yemin etmiyen maznun aleyhine bir ceza konmamıştır. Fakat Paris parilmanı komiserlerinin 8 şubatta mel'un Damiensin muhakemesinde [1] maznuna yemin etmesi hakkında üç kerre icabetsiz kalan davette bulunmuş oldukları da muhakkaktır. Bu da yemin etmiyen maznun hakkındaki teamüllerini gösterir. »

Burada birazda müdafaadan bahsedelim: 1670 emirnamesi maznunlara bir avukatın, bir müşavirin yardımını menetmişti. Maznunlar daima kendi

[1] Damiens kral on beşinci Lüiye bir çakı darbası indirmiştir. Bundan dolayı işkence edilmiş ve azaları birbirinden koparılmak suretile idam olunmuştur.

ağızları ile cevap vereceklerdi. İlk sorguda maznunun bizzat kendisinin cevap vermesi anlaşılır, 1670 emirnamesi yalnız ilk sorgusunda maznunun kendi ağzile cevap vermesini istemekle iktifa etmiyordu, fakat bütün tahkikat esnasında ister ceza kaymakamının huzurunda olsun ister mahkeme huzurunda olsun her defasında maznun kendi ağzile cevap vermeğe mecbur idi.

Maznunun suçu ağır suçlardan değil ise mahkeme, maznuna, sorgusundan sonra dilediği ile temasta bulunmağa müsaade edebilirdi, fakat maznunun dilediği adamla girişeceği bu temas o adama hiç bir zaman (plaidoyer) şeklinde (son müdafaa esnasında avukatların müddei umuminin mütalâasına mukabil söylediklerine plaidoyer denir) ifade edilen bir müdafaada bulunmağa hak vermezdi. Eğer maznunun suçu ağır idise herhangi bir teması bile memnu idi. Kararnamenin bu maddeleri müzakere edilirken Lamoignonun asil sesi maznunların lehine yükseldi: «bu madde hâkimleri, maznunun hatta şahitlerle yüzleştirildikten sonra bile bir avukat tutmasına müsaadeden men'eyliyor ki hem yeni bir hükümdür hem de maznunlar hakkında ağırdır. - Eğer avukat birkaç maznun kurtardı ise müşavirsizlikten de masumların mahvolmaları ihtimali vardır - tevzii adalette husule gelebilecek fenalıkların hiç biri bir masumu öldürtmeğe benzemez. Bir masumun ölmesinden ise bin suçlunun beraat etmesi evlâdır. - Maznuna müsaade edilen avukat yardımı ne emirnamelerle ne kanunlarla verilmiş bir imtiyazdır. Maznunun hukuku tabiiyeden almış olduğu bir haktır, hukuku tabiiye insanların yaptığı kanunlardan daha eskidir. »

Lamoignona karşı yine Pussort şiddetli bir tenkil lüzumunu iddia etti :

« Maznuna müsaade edilen avukatın her vasıta ile maznunun masum olduğunu sükuneti vicdan ile ispata mezun bulunduğunu zanneyliyor ve maznunun her vasıta ile masum olduğunu isbat eylemeği kendisi için bir şeref addeyliyor. Bu söylediklerim tecrübe ile sabittir..... Avukatların vazife ihtilâfları ihdas eylemekte ne kadar feyyaz oldukları malûmdur. Usulde butlanlar bulmakta ve bir çok hâdiseler çıkarmakta mahirdirler. Bir maznundan hiç birşey esirgenmediğinden dosyanın lehine ve aleyhine olan bütün muhteviyatı kendisine okunur. Eğer maznunun bir çok avukat tutmak kudreti ve masrafa tahammülü varsa davasını ilâ nihaye süründürmek çareleri bulunmaz değildir. Böylece avukat yalnız zenginlere ve suçların cezasız kalmasına yarar. » Pussort pek de haksız değildi. Çünkü usulün gizli ve yazılı olmasından ve birçok eşkâl ve merasime tâbi bulunmasından mızıkçılığa pek müsait bir saha arzeyliyordu.

Nakleylediğimiz hususları Voltaire berveçhiati tarzda hülâsa ve arzeyler : « Bir adamı zındana atmak ve onu yalnız başına korku ve

ümitsizlikle terketmek ve sonra da onu hafızasının, korkunun heyecanları ve muhakeme usulünün kargaşalıklığile sapıtmış olduğu zaman yalnız olarak sorguya çekmek bir seyyahı öldürmek için haydutlar mağarasına celp etmeğe müsavi değil midir ? bu anlattıklarım engizisyon muhakeme usulünün metodudur. Engizisyon kelimesi başlı başına nefret uyandırmağa kâfidir. » Volter Beccarianın eserine dair yazdığı şerhte de « eğer bir cinayet ise suçlu bir avukat tutamazdı. O zaman maznun kaçmak tarafını ihtiyar ederdi. Zaten baronun bütün düsturları maznuna kaçmağı tavsiye eyler... Ne ; kanunlarımız bir mürtekibin bir hiyleli müflisin bir avukatın himayesine mazhar olmasına müsaade ediyor da şerefli bir adamı bu yardımdan mahrum mu kılıyor ?

* * *

Maznun ile şahitlerin yüzleştirilmesi *(Confrontation)* fevkalâde ile tanzim usulünün son muamelesini teşkil ediyordu. Binaenaleyh Bradier Simare, Lardirse evvelâ Thomassinin oğlu ile yüzleştirildi; Thomassinin oğlu maznunları görmemiş olduğundan aleyhlerine doğrudan doğruya bir delil teşkil edemezdi. Sonra Thomassin ve karısı ile yüzleştirildiler. Bu yüzleştirilme tahkikatın başlangıcından beri yapılması lâzımgelen bir muamele idi. Bu muameleyi yapmak için 28 ay beklenmiş olması anlaşılır şey değildi. Eğer mağdurlar maznunları teşhis edemezler ise ne olacaktı ? eğer mağdurlar maznunları tanıyabilirlerse uzun bir bekleyiş şahadetlerindeki kudret ve kıymeti azaltmış olmıyacak mı ?

Bazı hâkimler hata işliyebileceklerini hatırlarına bile getirmezlerdi, kendilerini maznunlar üzerinde istedikleri gibi tasarruf etmek kudretile mücehhez sanırlardı, kanunun eşkâl ve merasimine riayet etmekle vicdanlarını tatmin etmiş olurlardı. Tahkikat ve hükmün gizli olması kendilerini her türlü kontoroldan azade bulundururdu, bu hal de kendilerinde her tenkidi hürmetsizlik talâkki etmek gibi bir itiyat hasıl etmişti.

Asesör için şayanı şükran bir hal olmak üzere mağdurlar üç haydudu resmen teşhis etmişlerdi. Her birinin elbiseleri ile oynadıkları rol tasrih edildi. Asesör Simarenin üzerinde bulunmuş olan haçı resmen Thomassinin karısına gösterdi. Kadın haçın kendisine ait olduğunu ve Simarenin boynundan koparmış bulunduğunu yemin ederek söyledi. Thomassin Troyes de Bradier hakkında söylemiş olduklarını tavzih etti. « Üç hayduttan birinin bir müddet evvel kendisine domuz satmış olan ve Malbrugh diye yadolunan Bradier adlısı » olduğunu söyledi. Thomassine göre karısı üzerinde yukarıda söylemiş olduğumuz şiddeti (rahmine kolunu sokmuş olmağı) Bradier yapmıştı. Mademki tahkikatın yüzleş-

tirme safhasındayız bir az da yüzleştirmenin hukukî mahiyetinden bahsedelim :

Yukarıda arzeylediğimiz üzere récolement dan sonra hâkim bütün şahitlerin yüzleştirilmesinin lâzım olup olmadığını tetkik eylerdi. Bütün şahitlerin maznun ile yüzleştirilmeleri tabiî daha doğru olurdu. Fakat umumiyetle yalnız ifadesi maznun aleyhine delil teşkil eden şahitlerin yüzleştirilmeleri yapılıyordu. Bunu da değirmenci Bradier ile karısının ifadesini naklederken hâkim bunları maznunlarla yüzleştirmeği zait gördü, dememizden ve maznunlarla yalnız Thomassin karısı ve oğlunun yüzleştirilmiş olduğunu anlatmamdan anlamışsınızdır.

Yüzleştirme, bu merhametsiz muhakeme usulünde maznuna aleyhindeki isnadı anlamağa imkân veren ilk fırsat idi. Maznun şahitlerle yüzleştirilinceye kadar aleyhindeki isnatları vuzuh ile ihata edemezdi. Fakat 1670 emirnamesi bu fırsatı da bir serap kılıyordu. Bidayette récolement [şahitlerin tekrar dinlenmesi] den maksat alelâde bir jandarma çavuşunun bir noter huzurunda almış olduğu ifadeleri tahkikat hâkimi tarafından kontrol ettirmek idi. Sonraları ilk araştırmada da ifadeleri hâkim almağa başlamış olduğundan récolement te arzeylediğimiz maksat kalmamıştı. Binaenaleyh récolement şahitleri ifadelerinde hareketsiz ve layetegayyer kılmağa yarar bir alet olmak üzere kullanılmağa başladı : Emirnamenin 11 inci maddesi « récolement den itibaren sözlerinden dönen ve sözlerini esaslı bir surette değiştiren şahitler yalancı şahit olarak takip edilecekler ve cezalandırılacaklardır. » Demişti. Hal böyle olunca yüzleştirmede yapılacak bütün münakaşalar neticesiz kalmağa mecburdur. Burada Lamoignon müdafaa menfaatine olarak asıl sesini yükseltti « bu kadar doğru bir kanun yapmak çok tehlikeli olur. Bazen bir maznun yüzleştirme esnasında bir şahide ifadelerini tashih ettirtebilir, ve unutmuş olduğu şeyleri ona hatırlatabilir. Bu tashih keyfiyeti gerek maznun gerek şahit tarafından bazen hüsnü niyetle yapılabilir. Şahidi sözlerinde cani olmak korkusile musır ve sabit kılmak maznunun mevkiini çok güçleştirmek olur... Yüzleştirmeye varıncıya kadar herşey maznun aleyhine olarak tanzim olunuyor. Maznun ancak yüzleştirmede aleyhine isnat olunan suçun ve aleyhine gösterilen delillerin ne olduğunu anlıyor. Şahidin ilk ifadesi ile récolement daki ve yüzleştirmedeki ifadeleri arasında mübayenetin suiniyete mahmul olup olmadığının takdirini tamamile hâkime bırakmak daha doğru olur. Bundan daha makul bir söz olamazdı. Fakat galebe daima akılda kalmıyor. Lamoignonun karşısına Pussort çıktı ve « şahitlerin ifadelerinden rücu edememeleri müellifler tarafından vazedilmiş adet ile takarrür eylemiş müstakar bir kanun olmuştur. Adaletin muvacehesinde iki yemin etmiş bir adam sözlerinden cezaya çarpılmaksızın rücu edemez.. Büyle olması umumî emniyet ihtiyacının neticesidir. Böyle olması yalan şahadetleri teşvik eylemekten yalan veya doğru şahadetlerini yüzleştirmede mü-

dafaaya mecbur kılmaktan ziyade şahitleri hakikatle şahadette bulunmaktan koruyacaktır. »

Yüzleştirme maznuna, aleyhine olan ifadeleri münakaşa etmek imkânını vermiyor idise şahitlere taan etmek fırsatını verirdi, fakat maznun şahide derhal hiç beklemeksizin ve söylediklerine daha muttali olmadan taan etmeğe ve onun şahadetini reddetmeğe mecburdu.

***

Biz yine tahkikatımıza rücu edelim:

Asesörün daveti üzerine Thomassin mağdurların ellerini ve ayaklarını bağlamak için kullanılmış olan ip ve hayvan kıllarını verdi. Bu ipler kadının haçı ile birlikte bugünkü ifademizle sübut vasıtası dediğimiz şeyleri teşkil ediyordu. Halbuki o zamanın hukukçuları bu eşyaya « cismi cürmî » müşahedesini temin eden eşya derlerdi. Çünkü evvelâ cürüm sabit olmalı, sonra mücrim sabit olmalı idi

Bundan sonra kırmaları tesbit etmek lâzımdı. Asesör müddeiumuminin refakatinde olarak 23 ve 24 haziran 1785 tarihinde Pineyden Vinete gitti. Bu keşif biraz gecikmiş bir iş idi, 28 aydan fazla bir müddet geçmişti. Kırık izleri kaybolabilir, netekim ki de öyle olmuştu ve yapılan bu muamelei adliye Thomassinlerin yeni bir ifadelerini almaktan ibaret kalmıştı, hâdiselerin kuvveti ahvalin ilcaatile bu hale inkilâp etmiş olan keşif muamelesi artık, bugün bizim için boş addedilen bir şekilden bir resimden başka bir şey olmadı. Hâkim tanzim ettiği zabıtta « bir deliği tıkamak için ahır duvarının dış kısmının dört yerine yeni bir harç konmuş» olduğunu tesbit edebildi. Ahırın kapısının yanında ve samanlığın penceresinin yanında da aynı şekilde yeni harcın bulunduğunu kaydeyledi. Hangarın altını tetkik ederken daha tali'li çıktı ve orada kırık alâmetlerini daha aşikâr bir şekilde gördü, tahta perdenin üzerinde takriben iki buçuk ayak genişliğinde ve bir buçuk ayak genişliğinde bir delik gördüler ki hırsızların girebilmesine müsait idi.

Evin içerisinde hâkim bir dolabın üzerinde birkaç çizik gördü. Çizikler bilhassa kilidin yanında idi. Thomassinin ifadesine göre kilit bir şiş ile sökülmüş idi. Lolap tabiî kilitsiz kalamıyacağı için vak'adan sonra kilit tekrar yaptırılmıştı. Bu ciheti de Ludot isminde bir çilingir yüksek sesle te'kit ve te'yit eyledi, hâkim Ludotun ifadesini muntazam bir surette zaptetmeğe ve Ludota yemin verdirmeğe lüzum görmedi.

Bu yapılan anket bittikden sonra asesör ve müddeiumumî üç maznun ile birlikte Chaumonta döndü.

Gaybubetleri 8 gün sürmüştü. Kâtibin işi pek çoktu hâdise mahalline gitmek, keşif yapmak, recolment sorgu ve yüzleştirme zabıtlarının her biri 1670 emirnamesinin hükmü mucibince ayrı ayrı defterlere yazılmıştı. Mahkemeye bu ayrı ayrı deftere yazılmış zabıtların tek bir parça halinde yazılacak müsaddak suretleri verilebilirdi, ayrı ve geniş yazılmaları itibarile grosse denilen bu suret 400 kâğıt tutmuştu. İnsan bu suretlere bakınca aklına kâtibin, teamüle uyarak tahkikat esnasında not almakla iktifa etmiş ve sonra odasına dönünce evvelden imzalanmış olan zabıtları o notlara göre istediği gibi tanzim etmiş olduğu geliyor.

* * *

Tahkikat bitmişti, artık hühme geçilecekti. Gerçek araştırma, sorgu, recolment ve yüzleştirme bitince dava tahkik edilmiştir deniyordu. Bundan sonra dava tahkikat hâkiminin elinden çıkar ve raportör azanın eline geçerdi. Raportör aza dosyayı tetkik etmek ve tetkikatının neticesini hey'et halinde toplanmış olan mahkemeye bildirmekle mükellefti. Fakat dosya isterseniz torba diyelim - torba dersek o zamanlarda kullanılan sac kelimesini de doğru ifade etmiş oluruz - evet torba raportör azadan evvel nihaî taleplerini dermeyan etmek üzere müddeiumumiye verilmelidir, müddeiumumî taleplerini derhal geciktirmeksizin yapmağa mecbur idi. Kanuna nazaran müddeiumumi üç türlü talepte bulunabilirdi ya cezanın tatbikını talep ederdi; yahut işkencenin tatbikını isterdi veya maznunun masumiyetini izhar eyliyecek vakıaların (lehe olan vakıaların sahife 65 bakınız) isbat edilmesini isterdi, Müddeiumumi taleplerini yazı ile yazılmış olarak yapar ve bu yazıyı da bir zarfa koyarak zarfı mühürler Zarf rapotör azanın raporu okunduktan sonra açılırdı. Müddeiumuminin talepnamesi diyelim esbabı mucibeli olmayacaktı. Pothier ceza muhakemeleri usulüne ait yazdığı eserde diyor idi ki : « Davanın tahkikatı bittikten ve müddeiumumî dosya muhteviyatına muttali olduktan ve dosyayı mühürlü zarf içinde bulunan talebi ile birlikte mahkeme kalemine geri verdikten sonra dava dosyası bir hâkime verilecektir, hâkim hey'et halinde toplanacak olan mahkemeye bildirecek bir rapor hazırlıyacaktır. » Dava dosyasının her kâğıdı mahkeme önünde okunurdu. fakat dava ile ilk defa olarak temasa gelen bu hâkimler meseleye kâfi derecede nüfuz edebilirler mi ? bu sebepten rapora göre hüküm verirlerdi. İlk reyi raportör aza verecekti, bunun sebebini Serpillon şerhinde bu şekilde anlatır: «Bu bütün mahkemelerin gayrı kabili taaddi bir teamülüdür, çünkü raportörün dava bakkında diğer azalardan daha malûmatlı olduğu farzolunur.»

Raportörün dava üzerinde büyük bir nufuzu olacağından intihabı mühim bir işti, fakat bu kadar mühim bir intihap hakkında kanun neden ise sakit kalmıştı. Baililiklerde cezaî kaymakam raportör intihap olunurlardı, Fakat ceza kaymakamı ayni zamanda da tahkikat hâkimi idi. Demek ki dava tamamile ceza kaymakamının tasarrufuna terk edilmişti. Bu su'i istimali bertaraf etmek isteyen Blois emirnamesi «derecei ulâda parlemanda görülen veya parlamanda tahkik edilen ceza davalarının raportörlüğüne Récolement'i yüzleştirmeyi ve davanın tahkikatını yapmış olan hâkim intihap edilemez» demişti. Emirname de yalnız parlemanlardan bahsedilmiş olduğu için hükmünü diğer mahkemelere teşmil etmezlerdi.

Rapor okunurken ve dava dosyası tetkik edilirken yabancı kimse bulunmazdı. hattâ devlet memurları bile bulunamazdı. Yalnız mahkeme hükmünü vermeden evvel maznunu son bir sorğuya daha çekerdi. Tahkikat hâkiminden gayri olan hâkimler maznunu ilk defa olarak bu son sorgosunda görür ve işidirler. Eğer müddei umumî maznun hakkında mücazatı terhibiyeden birinin tatbikını istemiş ise maznunun sorgusu [Selet] Sellette denilen küçük bir arkasız iskemlenin üzerinde oturmuş olduğu halde yapılırdı. Diğer hallerde maznunun sorgusu (baro) barreau,nun arkasında yapılırdı, maznun baroyu tahdit eden ve avukatın üzerine dayanup müdafaasını yaptığı demir veya tahta çubuğun (barre) arkasında ayakta ve başı açık olarak dururdu. Bu demir veya tahta çubuk avukatlar cemiyetinin, loncasının ismi olarak kalmıştır. 1670 emirnamesi yalnız zarurî bir merasim olmak üzere tespit eylediği (Sellette) den bahseder. Buna istinaden bazı mahkemeler haklarında mücazatı terhibiyeden biri talep adilmemiş olan maznunları sorğuya çekmeğe mecbur olmadıklarını dermeyan ile maznunları çağırmazlardı. Bu açık su'i istimali bertaraf etmek için kral 1703 tarihinde bir emirnâme ıstar eylemiştir : «1670 tarihli emirnamemizin ruhu ve gayesi,ne maznunları, kendilerini bizzat kendi ağızlariyle müdafaa etmek gibi haiz oldukları tabiî bir haktan mahrum kılmak ne de hâkimlerden, fevkalâde bir tarzda cereyan eyleyen davalarda bu arızî yollardan istifade ederek tenevvür etmek imkânını kaldırmaktır.» Binaenaleyh maznunlar daima, ya Selet üzerinde veya baronun arkasında yani demir veya tahta bir çubuk olan barın arkasında dinlenmeli idi.

Davanın tahkikatı bitmemiş de olabilirdi. Hâkim delilleri kâfî görmiyebilir. Vereceği hüküm hakkında tereddütlere düşebilirdi, Hâkimin tereddütleri ya maznunun lehine veya maznun aleyhine olabilirdi.

Bilfarz maznun son sorğusunda veya yüzleştirme esnasında öyle vakıalar zikredebilir veya şahitlere karşı öyle taanlarda bulunabilir ki bu vakıalar veya bu taanlar sabit olduğu takdirde maznunun masumiyeti gün gibi aşikâr olacaktır. O zaman hâkim maznunun kendisine vereceği

istida üzerine ve hatta resen bu vakalar veya bu taanlardan kendisince ehemmiyetli olanlarını seçer ve bir karar ile tahkik edilmelerini emreyler, buna maznunun beraetini izhar edecek vakıaların (faits jüstificatif) kabulü derlerdi. (65 inci sahifeye bakınız.) Arzedildiği üzere maznunun sorguları ve yüzleştirme esnasında bildirdiği vakıaların içinden hâkim istediğini seçerdi. Maznun derhal şahitlerini bildirmeli idi. Şahitler müddeiumuminin talebi üzerine çağırılır ve maznuna göstermeden dinlenirdi. Mahkemenin dava dosyasını tetkik etmeden, evvel maznunun lehine dermeyan edeceği vakıaların ispatını kabul etmesi ve bunun için de şahit dinlemesi sureti kat'iyede menedilmişti. Bu sözlerimizden müdafaanın ne kadar zayıf olduğunu anlamak güç bir şey olmaz.

Eğer hâkimin tereddütleri maznunun aleyhine çıkarsa; yani hâkimin tereddütleri maznunun masum olmaktan ziyade mücrim bulunduğuna kendisini kani kılacak kuvvetli karinelerin mukavemetine uğrarsa hâkim vicdanındaki tereddütleri kaldırmak maznunun mücrimiyeti hakkında tam bir kanaata varabilmek için maznunun ikrarını elde etmeğe uğraşırdı, bunun için de maznuna işkence edilmesini emreylerdi. Gittikçe terakkî eyleyen ve muhakeme usulünün bir kısmı halini alan işkence şiddetine göre bir tasnife tâbi tutulur ve adî işkence question ordinaire ile fevkalâde işkenceye question extra ordinaire ayrılırdı. Bu işkencelerden birinde durmak veya digerine geçmek hususlarında hâkimin hudutsuz bir salâhiyeti vardı. İşkence nevine göre alelâde ve fevkalâdeye ayrıldığı gibi muhakeme usulünde gördüğü vazifeye göre de hazırlayıcı (ihzarî, idadî) işkence question préparatoire meselei mütekaddime teşkil eden işkenceye question préalable ayrılırdı, hazırlayıcı işkence maznunu cürmünü ikrara sevk için yapılan işkenceye deniyordu meselei mütekaddime teşkil eden işkence ise mahkûmların üzerinde, şeriklerini bildirmeleri için yapılırdı. 1670 emirnamesi işkenceye tevessül edilmek için bulunması lâzım olan şartları tanzim eylemişti. Cismi cürmün müşahede edilmiş olmasında ve aleyhe oldukça mühim delillerin bulunmasında ısrar eylerdi. İşkenceye hükmeden kararlar resen istinafa tâbi idi. İşkenceye konmadan evvel sorguya çekilen maznun işkenceyi müteakip da derhal sorguya çekilmelidir. Bunun da sebebi işkence esnasında yaptığı ikrarlarda ısrar edip etmediğini tespit eylemektir. 1670 emirnamesinin işkenceye ait en mühim hükmünü işkencenin adeta bu günkü tabirimizle kaziyei muhkeme teşkil etmesine ait olan hükmüdür. Yani bir dava hakkında işkenceye konmuş adam aleyhine sonradan yeni deliller çıksa da işkence bir daha o adam aleyhine açılamazdı. Bu da işkence bahsinde kabul edilen yegâne insanî hüküm idi Fakat taamül ve içtihat bu insanî hükmüde neticesiz ve semeresiz bırakıyordu, arzeylediğimiz hüküm mucibince işkenceye tahammül edebilen ve işkence ile ikrarda bulunmıyan maznunun bu hali, kendisine işkence yapılmasına müsait olmuş bütün delillerin artık ebediyen aleyhine hüküm

ve kuvvetlerini kaybeyliyeceklerini ümid ederdi. Maznunun bu ümidi de çok görüldü. Taamül ile «deliller mahfuz kalmak şartile işkence» question avec rèserve des preuves denilen bir nevi işkence daha ihdas edildi, bu bahisler hakkında deliller bahsinde daha fazla izahat vereceğim. Şimdi kanunu nazarî olarak öğrendik, bu Bradier ve arkadaşlarının davasına dönelim ve kanunu bir kere de amelî şeklinde tetkik edelim, bunun için de kapısının üstüne veya hâkimlerinin başı ucuna «bu mahkemeye maznun olarak gelecek olanlar! Her ümidi bırakınız da öyle geliniz!» ibaresi yazılmağa lâyık olan mahkemedeki davayı tekrar tetkike koyulalım:

Tahkikatın bitmiş olduğunu ve hükme geçilecek safhaya gelmiş olduğunu arzeylemiştim.

Asasör dosyasını müddei umumîye verdi, müddei umumî de talepnamesini yazarak bir zarfa koydu ve zarfı mühürledi, ondan sonra zarfı dosyaya rapteyledi, Zarf mahkemede müddei umuminin gıyabında okunacak olan rapordan sonra açılacaktı.

Hâkimler davet edildi. Heyet teşekkül eyledi.

11 ağustos 1785 tarihinde suçun yapılmasından iki buçuk sene sonra Lardois Bradier, ve Simare sabah erken hapishaneden alınarak mahkeme binasına getirildiler, Suçlular orada, mahkeme salonuna yakın bir odaya kapatıldılar ve o odada Selet üzerinde mahkemenin huzuruna çıkacakları zamanı beklediler.

Celse açılmıştı. Mahkemede hâkimlerden başka kimse yoktu; ne şahit, ne samiin (dinleyiciler) ne de avukat kimse, kimse yoktu. Mahkeme bugün ki ifademizle adeta müzakere odasına çekilmiş gibi bir halde, gürültüden ve efkârı umumiyenin müziç kontorollarından azade bir halde toplanmıştı. Ceza kaymakamı rahatsız bile olmadı. Yerine heyete riyaset etmek üzere muavinini, assesörü çıkarttı. Tahkikatı assesörün yapmış olduğunu gördük, raporu da o yapıyordu. Bütün evrakı birer birer okumağa başladı. Assesör okur iken hiç sesi değişmiyordu, Yalnız bazan bir mülâhazada bulunmak veya şahsî bir kanaat izhar etmek üzere okumasını kesiyordu. Hâkimler dinliyorlardı. Kimi koltuğuna gömülmüş kimi masaya dayanmış olan hâkimler acaba bu yeknesak okumayı nasıl dinliyorlardı. Mühim davalarda bu okumanın ne olabileceğini keşfetmek güç değildir, Davamızda 400 kâgıt okunacaktı. Gerdanlık hadisesinde dosyanın okunması günde iki celse aktedilmek, yani iki kere toplanmak şartile tam bir hafta sürmüştü. Ne ise biz hüsnüzanda bulunalım ve hâkimler okunan evrakı vaktile takip ediyorlardı, diyelim.

Birdenbire assesör durdu, bitirmişti, müddeiumuminin mütalâasını havi zarfı açtı zarfı açmak dosyanın Visite du proies diye ifade edilen tetkikinin son muamelesi idi, müddei umumî tekerlek cezasına mahkûmiyetlerini talep ediyordu.Talep esbabı mucibeli değildi. İstenilen ceza mücazatı

terhibiyeden olduğundan mahkeme reisi baro ile hâkimlerin arasına maznunların sıra ile üzerine oturacakları arkasız tahta iskemlenin getirilip konmasını emretti, maznunların sorgusu bu haysiyet şiken iskemlenin üzerinde oturmuş oldukları halde yapılacaktı. Selet denilen bu iskemlede bu gün anlayamıyacağımız haysiyet şiken bir mana vardı. Eski hukukta ferî cezaların çoğu meselâ mahkûmun yüzüne örtülen siyah örtü gibi temsilî bir mana ve tiyatroluk bir hal ifade ederdi, maksat hayaller üzerinde müessir olmaktı, bu günkü ceza kanunumuzda bu zihniyetten yalnız ana ve baba katilinin siyaset meydanına yalın ayak, baş açık ve siyah bir gömlek geydirilerek götürülmesi hali [ceza kanunu madde 12] bir iz olarak kalmıştır. Selette aynı zihniyetin ihdasettiği bir iskemle idi, bu gün bir iskemle üzerinde oturmak kadar bize tabiî bir şey gelmez, fakat o zamanın adamları Selet üzerinde oturmağı çok büyük bir haysiyetsizlik telâkki ederlerdi. Hattâ Seletin ilğası şiddetle isteniyordu. Çok büyük mevki sahibi olan maznunları bazan Selet te oturtmazlardı, Gerdanlık hadisesinde darleman, Cardinal de Rohan'ı Selet üzerinde oturtmadı.

Sorğu başlamıştı, her hâkim sual sorabilirdi. Paris parlemanı cevapların yazılmasını emretmişti. Fakat Paris parlemanının dairei kazaiyesi haricindeki mahkemeler cevapları kaydetmezlerdi.

Maznunlar için çok mühim olan zaman gelip çatmıştı. Selâmetleri veya mahıvları mahkeme üzerinde yapacakları tesire bağlı idi, cevaplarında vuzuh, inkârlarındaki emniyet hâkimin kanaatini hasıl edebilirdi. maznunu Seletin üzerinde oturtmaktan maksat yalnız hâkimlerin maznunu görmelerini ve dinlemelerini temin etmek değildi. Diğer bir cihetten de ehemmiyet arzederdi. Yukarıda da arzeylediğimiz üzere maznun lehine olan vakıaları zikreylemek imkânını verirdi. Bu safhayı bugünkü zihniyetimizle anlamağa çalışır isek birşey anlıyamayız. Ozamanlarda lehine olan vakıaları (faits justifiatifs) zikreylemek hâkimin yapmış olduğu ankete (tahkikata) mukabil bir anket yapılmasını istemek demekti, Bu talep ancak dermeyan edilen vakıaların şayanı kabul olması ve bilfarz «öldürülmüş olduğu iddia edilen adam sağdır» demek gibi masumiyeti izhar edici olması şartile kabul edilebilirdi. Hâkim bu lehe vakıaları dilediği gibi kabul eyler veya reddederdi. Hâkime lehe bir şahit dinletebilmek kudreti kimsede yoktu.

Ozamanın hukukçuları lüzumsuz ve iskolastik bir tahlil ve tasnif neticesi olarak ceza davalarını iki safhaya ayırmışlardı. Suçun tahkiki bu safhalardan biri idi. İkinci safha da masumiyetin tahkiki idi.

Derlerdi ki: her davada bir müddei ve bir müddeaaleyh yok mudur? Cezada evvelâ müddei olan müddeiumumî anketini yapar, Müddeaaleyh olan maznunun mukabil ankete tevessül etmesi daha sonra olmalıdır.

Hukukları kaideten müsavi olan bu iki hasım arasındaki davada müddei olan taraf imtiyazlı idi; çünkü o zamanlarda bir masumun mahkûm olabilmesinden ziyade bir mücrimin cezasız kalabilmesinden endişe ederlerdi. Onun içindir ki mücrimin şahsında bir cürmü takip eden müddeiyi mahza cürmün cezasız kalmaması için imtiyazlı kılmışlardı, Seletin üzerine oturuncaya kadar hakları felce uğratılan diğer taraf yani maznun Selete oturmakla beraber müdafaa vasıtalarına malik olmağa başlıyordu.

Hukukçular tarafından konan bu nazariye çok fecî idi. Hemen hemen bütün mahkemelerde tahkikat münhasıran maznunun aleyhinde yapılıyordu. Fakat bihakkın hâkim ismine lâyık hâkimler de yok değildi. Nadir olmakla beraber yine de bir davayı tahkik etmenin hakikati olduğu gibi meydana çıkartmaktan başka birşey olmadığını takdir eden hâkimler de yok değildi. Nadir olmakla beraber yine de bir suçlunun mücrim olduğunu isbat eylemenin ayni zamanda ve zarurî bir tarzda o suçlunun masum olup olmadığının da tetkiki olduğunu takdir eden hâkimler de yok değildi. Nakleylediğimiz davada sadır olan nakz hükmünü bu iddiamıza delil olarak gösterebiliriz. Fakat âtıl dimağlar için izah eylediğimiz nazariye ne güzel, ne huzur verici bir nazariye idi. Tenbel ve lâkayıt bir hâkime masumiyeti tetkik eylemekten içtinap eylemeğe imkân verirdi. Onların şeni ve meşum ihmallerinin zahir bir hukukî nazariye şeklini almasına imkân verirdi. Tayini mekân iddiası nihayetülemir lehe bir delil değil miydi? Öyle ise bu iddialarını varsın Selet üzerine oturduğu zaman dermeyan eylesin.

Bradier, Simare ve Lardoise,, Seletin üzerinde ne dediler?

Kim bilir? Dinliyen kimse yoktu. Eski sorgularındaki ifadelerine kıyasen inkâr etmekte ısrar eylediklerini ve müdafaalarını tayini mekâna hasreylediklerini zannedebiliriz. baillinin mahkemesi bu müdafaayı kabul etmedi, çünkü Thomassinlerin birbirine tevafuk eden ifadeleri ile mücrimiyeti sabit addetti,

Ceza davalarını Devletin mesuliyeti altında cereyan ettirten bugünkü zihniyetimiz müdafaaya taallûk eden bazı iddiaların böyle bilâ tetkik reddedilmesini bir türlü anlıyamaz. Bugün her hangi bir maznun müphem bile olsa bir tayini mekân iddiası dermeyan eder etmez bir masumun mahkûmiyetinden çok korkan ve bu uğurda bin mücrimin beraet etmesini dahi göze alan Devlet mahkemeye o iddiayı tetkik eylemesini emreder. Hattâ ispat külfetini maznuna tahmil etmez. Maznundan yalnız hâkime tayini mekânın tetkik ve tahkikinde yardım eylemesini ister. Müdafaa sebeplerinin böyle muhakkarane bir tarzda reddedilmesine belki başka düşünceler de âmil oluyordu. Mahkemede dosyayı arkadaşlarına okuyan, hulâsa eden, tavzih eyliyen bizzat

tahkikatı yapmış olan hâkimdir. Âdeta mahkemede kendi eserini müdafaa eyliyor. Eğer bir kusur ve hata varsa o kusur ve hatanın meydana çıkmasını ister mi? Maznunun iddiasına karşı kendi noktai nazarına galebe çaldırtmak istemez mi?

Muhakeme usulünün ne kadar bozuk olduğu buradan da zahirdir. Yalnız bu kadarla da kalmıyor. Hâkimin önünde verilen cevaplar tutulmalıdır. Zabıt kâtibi ne yapıyor; maznunların iki ay evvelki sorgularında söylemiş olduklarını kelime bekelime kopye ediyor. Maznunların manâ itibatile o ifadelerini tekrar eylemiş olmaları melhuzdur, hattâ muhakkaktır. Fakat ne de olsa bu ne suiistimal bu ne ihmaldir?

Üç maznun Selet üzerinde sorguya çekildikten sonra tekrar hapishaneye götürüldü.

Müzakere başlamıştı, Hâkimler reylerini verdiler, maznunları ekseriyetle mahkûm ettiler. Ozamanlarda cezalar keyfî idi. Yani şimdiki gibi her suça verilebilecek cezayı kanun tayin etmemişti. Binaenaleyh hâkimler maznunlara verilecek cezayı tayin etmek için yeniden müzakereye tutuştular. Hâkimler tekerlek, asmak ve kürek etrafında münakaşa ettiler. merhamet galebe çaldı. Hâkimler mahkûmlara hayatlarını bağışladılar ve onları müebbet küreğe mahkûm ettiler.

Şimdi iş hükmün yazılmasına kalmıştı. Hüküm yazıldıktan sonra müddeiumumiye tebliğ edilirdi. Fakat aslâ, anlıyor musunuz muhterem karilerim aslâ maznunlara tefhim edilmezdi. Maznun hükümden ancak infaz edileceği dakikada haberdar olurdu.

Hüküm Lardoise, Bradier ve Simare ın kendilerine isnat edilen cürüm ile «filen malûl ve hukukan mücrim olduklarını» «atteints et convaincus» beyan ediyordu. «filen mücrim oldukları gibi hukukan da mücrim olduklarına kanaat hasıl olmuştur» şeklinde de ifade edebileceğimiz [atteints et convaincus] tabirleri yerine bugün «yapılan tahkikat ve duruşma neticesinden sabit olmakla» cümlesini kullanıyoruz. Hükümde esbabı mucibe yoktu.

Hükümde üç maznunun aşağıda yazılı halleri «filen yapmış oldukları ve bu hususta kanunî kanaat hasıl olduğu» yazılmıştı.

« 1 - Thomassinlerin evine girmiş olduklarına 2 - Kırma suretile girmiş olduklarına 3 - Thomassinlere fena muamele yapmış olduklarına 4 - Kocaya bıçak saplamış olduklarına 5 - Karı ve kocayı bir yatağın üzerinde bağlamış olduklarına 6 - Simarın üzerinde yakalanmış ve karı tarafından tanınmış olan haçı karının boynundan çalmış olduklarına 7 - Karının cebinden 9 lira çalmış olduklarına 8 - Karının cebinden alınmış

bir anahtar ile bir sandık açmış ve sandığın içinden altın bir haç ile kadına ait eşya çalmış olduklarına 9 - Kocanın eşyalarını çalmış olduklarına 10 - Domuz yağı ile 140 ile 150 lira raddesinde bir para çalmış olduklarına».

Dikkat edilecek bir şey var ise hükümde 4 ve 5 numara altında zikredilen fiiller (3) numaranın tekrarından başka birşey değildi.

Görülüyor ki suçların ve ağırlaştıran vasıfların hükümde tarzı tahriri bugünkü yazılış tarzına hiç benzemiyor.

Hükümde maznunların, aleyhlerinde şedit veya rahim davranmağa saik olabilecek masebakları hiç zikredilmemişti. Bu da gösteriyor ki o zamanın hâkimleri failden ziyade fili muhakeme ediyorlardı.

Kanunî beyyine

Amelî ve nazarî olarak anlatmağa çalıştığımız ceza muhakemeleri usulünü, bu korkunç muameleyi iyi anlayabilmek için vücut bulmuş olan delil nazariyelerini de bilmek icap eder. Binaenaleyh anlattığımız davada hükmün ne olabileceğini izah etmeden evvel 18inci asrın bir hâkiminin nasıl düşündüğünü, mücrimiyeti tayin ve cezayı tahdit için hangi kaidelere uymakta bulunduğunu arzeylemekliğimiz lâzım geliyor, çünkü eski devir ile bugünü ayıran uçurumlardan birini de, hâkimin kanaatini hasıl etmesi tarzı teşkil eder. Bugün hâkim hükmünü, edindiği samimî kanaatle verir ki bu usule «delillerin serbestçe takdiri» deriz. Bu usule göre hâkime arzedilen vakıalara bizzat hâkim lâzım olan kıymeti verir; ve verdiği kıymeti vermesine saik olan sebeplerden dolayı yalnız vicdanına hesap verir. Halbuki 18 inci asırda kanaatini hâkim serbestçe hasıl edemezdi; o kanaati hâkime bir takım dar kaideler - hâkimin vicdanına, samimî kanaatine uyup uymadığına bakmaksızın - zorla kabul ettirirdi ki bu usule de «kanunî beyyine usulü» denirdi. Binaenaleyh kanunî beyyine usulünce hâkimin mahkûm edebilmesi için evvelce tayin edilmiş bazı delilleri toplaması lâzımdır; fakat bir kere topladıktan sonra da o deliller muvacehesinde mahkûm etmek hâkim için yapılması mutlaka lâzım bir vazife olurdu. Her iki halde de hâkimin samimî kanaatinin hiç bir kıymeti olamazdı. Hâkim tellerine dokunur dokunmaz mecburen ses çıkaran bir saz gibi idi.

muhakeme usulünün usulü tahkika müstenit (inquisitoire) ve gizli olması zarurî bir mukabil siklet olmak üzere bir beyyine zulmü istilzam

T. C.
ADLİYE VEKÂLETİ
İstatistik ve Neşriyat
Müdürlüğü

Türk Ceza Kanunu

nun

Bazı Maddelerini Değiştiren Kanun

Kanun numarası : 2275 Neşri tarihi 20-6-933

1933
Istanbul
İmam Oğlu Fevzi M.

Türk Ceza Kanununun bazı maddelerini değiştiren kanun

Kanun No. 2275 Neşri Tarihi 20-6-933

BİRİNCİ MADDE — Türk Ceza kanununun seksen dört maddesi aşağıda yazılı şekillerde değiştirilerek numaraları hizalarında yazılı maddelerin yerine ikame olunmuştur :

Madde : 4 — Bir Türk veya yabancı, yabancı memleketlerde Türkiye Devletinin emniyetine karşı bir cürüm irtikâp eder veya Türk Ceza Kanununun altıncı babının birinci faslındaki 316, 317, 318 319, 320, 323, ve 324 üncü maddelerde ve ikinci faslındaki 332 ve 333 üncü maddelerde yazılı suçları işlerse hakkında resen takibat yapılarak bu maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.

Bunlar hakkında yabancı memleketlerde evvelce hüküm verilmiş olsa bile suç ecnebî paraları taklidin maadasına taallûk ettiği takdirde Adliye Vekilinin talebi üzerine Türkiyede tekrar muhakeme olunur.

Yabancı memleketlerde Türkiye namına memuriyet veya vazife deruhte etmiş olupta bu memuriyet veya vazifeden dolayı bir cürüm işliyen kimse hakkında Türkiyede takibat yapılır.

Madde : 6 — Dördüncü maddede yazılı cürümlerden başka bir yabancı Türk Ceza Kanununca en aşağı haddi bir seneden eksik olmıyan ve şahsî hürriyeti tahdit eden bir cezayı müstelzim cürmü yabancı memlekette Türkiyenin veya bir Türkün zararına işlediği ve kendisi Türkiyede bulunduğu takdirde Türk Ceza Kanunu mucibince ceza görür. Fakat bu cezanın üçte biri indirilir ve ölüm cezası yerine yirmi sene ağır hapis cezası tatbik olunur.

Ancak bu bapta takibat yapılması Adliye vekilinin talebine veya zarar gören şahsın şikâyetine bağlıdır.

Eğer cürüm diğer bir yabancının zararına işlenmiş ise fail Adliye vekilinin talebi üzerine aşağıdaki şartlar dairesinde birinci fıkrada beyan olunan hükümlere göre cezalandırılır :

1 — Türk kanununca hürriyeti tahdit eden ve aşağı haddi üç seneden eksik olmıyan cezayı müstelzim bir fiil olmak,

2 — İadei mücrimin muahedesi bulunmamak veyahut iade keyfiyeti ne cürmün irtikâp edildiği mahallin ve ne de failin mensup olduğu Devletin Hükûmeti tarafından kabul edilmemiş bulunmak.

Bir Türk veya yabancı, Türk ceza kanununun sekizinci babının üçüncü faslındaki suçları yabancı memleketlerde işlerse re'sen takibat yapılarak bu fasılda yazılı maddelerdeki cezalarla cezalandırılır.

Madde : 13 — Ağır hapis cezası müebbet veya muvakkattir. Müebbedi ölünciye kadar devam eder. Muvakkati bir seneden yirmi seneye kadardır. Her iki hali çalışmak mecburiyetile bu cezaya mahsus müesseselerde çektirilir.

Madde : 15 — Kanunda hilâfı yazılı olmadıkça hapis cezası üç günden beş seneye kadardır. Buna mahsus müesseselerde çektirilir.

Mahkûm, mahpus bulunduğu müessesede görülmekte olan işlerden istidadına ve eski meşguliyetlerine en uygun olan işi seçebilir.

Ceza bir seneyi geçmiyorsa bulunduğu kaza tevkifhanesinin buna mahsus kısmında çektirilebilir.

Madde : 36 — Mahkûmiyet halinde cürüm veya kabahatte kullanılan veya kullanılmak üzere hazırlanan veya fiilin irtikâbından husule gelen eşya fiilde methali olmıyan kimselere ait olmamak şartile mahkemece zapt ve müsadere olunur.

Kullanılması, yapılması, taşınması, bulundurulması ve satılması cürüm veya kabahat teşkil eden eşya bir ceza mahkûmiyeti olmasa ve faile ait bulunmasa bile mutlaka zapt ve müsadere olunur.

Taşınması memnu olmıyan silâhların ruhsatsız taşınması halinde de zapt ve müsaderesine hükmolunur.

Madde : 46 — Fiili işlediği vakit şuurunun veya harekâtının serbestisini selbedecek surette aklî malûliyete mübtelâ olan kimseye ceza verilemez. Şu kadar ki bu şahsın serbest bırakılması tehlikeli olduğu mahkemece takdir edilirse hakkında muamelei kanuniye icra edilinciye kadar muhafaza edilmek üzere ait olan makama teslimini mahkeme emreder.

Madde : 55 — Fiili işlediği vakit onbeş yaşını bitirmiş olup talon sekiz yaşını bitirmemiş olanlar hakkında aşağıdaki kaidelere tevfikan ceza tayin olunur :

1 - Ölüm ve müebbet ağır hapis cezaları yerine on seneden onbeş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur. Müebbet sürgüne bedel üç seneden aşağı olmamak üzere muvakkat sürgün cezası verilir.

2 - On iki seneyi geçen muvakkat cezalar altıdan on seneye kadar ve altıdan on iki seneye kadar cezalar üç seneden altı seneye kadar indirilerek hükmolunur.

3 - Diğer hallerde cezanın yarısı indirilir.

4 - Para cezalarının üçte biri indirilir.

5 - Hidematı ammeden memnuiyet ve emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezaları hiç tatbik edilmez.

Eğer hüküm zamanında mücrim on sekiz yaşını bitirmemiş ise mahkeme şahsî hürriyeti tahdit eden cezanın bir ıslahhanede icrasını emredebilir.

Madde : 56 — Fiili işlediği vakit on sekiz yaşını bitirmiş olup ta yirmi bir yaşını bitirmemiş ve hüküm zamanında altmış beş yaşını geçmiş olanlar hakkında ölüm ve müebbet ağır hapis cezaları yerine yirmi dört sene ağır hapis cezası hükmolunur. Müebbet sürgün yerine beş sene müddetle muvakkat sürgün cezası verilir.

Sair hallerde cezanın altıda biri indirilir.

Madde : 87 — Geçen maddelerin tatbikatında :

1 - Kabahat fiilinden dolayı sadır olan hükümler bir cürüm vukuunda ve cürme müteallik hükümler kabahat vukuunda.

2 - Tedbirsizlik ve dikkatsizlik ve meslek ve san'atın icrası hususunda tecrubesizlik ve emirlerle nizamlara riayetsizlik neticesi olarak işlenilen cürümler diğer cürümler mukabilinde ve sair cürümler bunlar mukabilinde.

3 - Sırf askerî cürümler hakkında sadır olan hükümler,

4 - Bu kanunun altıncı babının birinci faslındaki 316, 317, 318, 319, 320, 324, ve 331 inci maddelerile ikinci fasıldaki 332 ve 333 üncü maddelerde yazılı suçlardan dolayı verilen hükümler müstesna olmak üzere yabancı memleket mahkemelerinden verilen hükümler tekerrüre esas olamaz.

Madde : 89 — Adliye mahkemelerinde para cezasından başka bir ceza ile mahkûm olmıyan kimse işlediği bir suçtan dolayı ağır veya hafif para cezaları veya muvakkat sürgün yahut altı ay ve daha az hapis ve hafif hapis cezalarından birile mahkûm olur ve geçmişteki

halile ahlâkî temayüllerine göre cezanın tecili ileride cürüm işlemekten çekinmesine sebep olacağı hakkında mahkemece kanaat edilirse bu cezanın teciline hükmolunabilir Bu halde tecilin sebebi hükümde yazılır.

Madde : 91 — Seksen dokuzuncu madde hükmü mahkeme kararında hilâfı tasrih edilmedikçe fer'î cezalar hakkında da tatbik olunur.

Madde : 105 — Hukuku amme davasının müruru zamanını kesen sebepler, bu müruru zaman müddetini 102 inci maddede ayrı ayrı tayin edilmiş olan müddetlerin yarısının ilâvesile baliğ olacağı müddetten fazla uzatamaz.

Kabahatlerde müruru zaman takibat ile kesilir. Fakat takibat tarihinden itibaren 102 inci maddenin 5 inci ve 6 ıncı bentlerinde yazılı müddetler içinde mahkûmiyet kararı verilmemiş olursa hukuku amme düşer.

Madde : 143 — Bir Türk veya Türkiyede oturan bir yabancı harp zamanında düşman bir devlete veya memurlarına doğrudan doğruya veya bilvasıta Türk Devletinin zararına kullanılabilecek erzak, eşya, mühimmat ve sair vasıtalar tedarik ve ita eylerse üç seneden on seneye kadar ağır hapis cezasına mahkûm olur ve bundan başka kendisinden beş yüz liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezası alınır.

Madde : 171 — 125, 128, 129, 146, 147, 149, 156, ıncı maddelerde yazılı suçlardan birini veya bazılarını hususî vasıtalarla işletmek üzere bir kaç kişi aralarında gizlice ittifak ederlerse bunlardan her biri aşağıda yazılı cezaları görür:

1 - Yukarıdaki fıkrada yazılı ittifak 125, 128, 129, ve 156 ıncı maddelerde yazılı cürümlerin yapılmasına dair ise sekiz seneden on beş seneye kadar ağır hapis cezası hükmolunur.

2 - Bu ittifak 146, 147 inci maddelerde gösterilen cürümlerin icrasına müteallik ise dört seneden on iki seneye ve 149 uncu maddede gösterilen cürümlerin icrasına ait ise üç seneden yedi seneye kadar ağır hapis cezası verilir.

Cürmün icrasına ve kanunî takibata başlanmazdan evvel bu ittifaktan çekilenler ceza görmezler.

Madde : 178 — Bir kimse bir ölünün nâş ve kemikleri hakkında hakaret yapar yahut tahkir maksadile veya sair gayrimeşru bir maksada mebni tamamen veya kısmen birinin naşını yahut kemiklerini alırsa iki aydan iki seneye kadar hapsolunur ve otuz liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezası alınır.

Bunlar haricinde olarak bir kimse bir ölünün nâşını tamamen veya kısmen alır veya resmen ruhsat almaksızın bir nâşı mezardan çıkarır yahut kemiklerini alırsa bir aydan iki aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır para cezası alınır.

Eğer bu cürüm kabristana veya ölü gömülmeğe mahsus sair mahallere memur olan yahut kendilerine nâş ve kemikler tevdi olunan kimseler tarafından irtikâp olunursa birinci surette ceza üç aydan üç seneye kadar hapis ve on beş liradan elli liraya kadar ağır para cezası ve ikinci surette bir aydan üç aya kadar hapis ve elli liraya kadar ağır para cezası alınır.

Madde: 201 — Her kim, cebrü şiddet veya tehdit ile veya her ne suretle olursa olsun san'at veya ticaret serbestisini tahdit veya men ederse bir aydan iki seneye kadar hapis ve otuz liradan yüz elli liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Her kim cebrü şiddet veya tehdit ile gerek ameleyi ve gerek ticaret ve san'at sahiplerini veya müteahhitleri, yevmiyeleri azaltıp çoğaltmaya veyahut evvelce kabul edilen şartlardan başka şartlar altında mukaveleler kabulüne icbar etmek maksadile bir işin tatiline veya nihayet bulmasına sebebiyet verir veya tatilin devamına âmil olursa altı aydan beş seneye kadar hapis ile cezalandırılır.

Madde: 202 — Kendisine tevdi olunan veya vazife dolayısile muhafazası altında bulunan para veya para hükmündeki evrak ve senetleri ve sair malları zimmetine geçiren veya mal edinen memur bir seneden beş seneye kadar hapsolunur ve hasıl olan zarar kendisine ödettirilir.

Eğer vaki olan zarar muhakeme edilmezden evvel fail tarafından tamamile ödenmiş olursa ceza yarısına kadar indirilir ve eğer hüküm verilmezden evvel tamamile ödenirse ceza, üçte biri miktarı indirilir.

Faile ayni zamanda bir seneden üç seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da verilir.

Madde: 204 — Devlet emvalinin murakabesi veya teftişi ile mükellef olup ta vazifelerini yapmağı ihmal ederek zimmetin vukuuna veya artmasına sebep olanlar yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılmakla beraber zararın ödenmesinden dahi hep birlikte mes'ul olurlar.

Madde: 208 — Devlet memurlarından her kim idaresine ve nezaretine memur oldukları işlerde devlet için az veya çok eşya ve malzeme alım ve satımdaki gizli ve aşikâr gerek doğrudan doğruya kendisi

gerek başkası vasıtasile veya ortaklık suretile kendi kazancı için ticaret eder veya imalât ve inşaatı götürü şekilde deruhte edenlere ortak olursa bir seneden beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır ve bir seneden iki seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da hükmolunur.

Eğer bu gibi alış verişte komisyon alır yahut nakit ve meskûkât mübadelesinde kazanç yaparsa üç seneden beş seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır ve bir seneden üç seneye kadar memuriyetten mahrumiyet cezası da hükmolunur.

Madde : 212 — Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmağa mecbur olduğu şeyi yapmak ve yapmamağa mecbur olduğu şeyi yapmamak için rüşvet alan veya bir vait ve taahhüt kabul eden kimse bir seneden beş seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki neticede memurun mensup olduğu dairenin alâkalı bulunduğu mukavele ve taahhütlere girişilmiş veya memuriyet, maaş, nişan vesair rütbe ve mansıplar tevcih edilmiş yahut kanun ve nizama muhalefet vuku bulmuş ise hapis müddeti iki seneden aşağı olamaz.

Madde : 213 — Kanun ve nizam hükümlerine göre yapmağa mecbur olduğu şeyi yapmamak veyahut yapmamağa mecbur olduğu şeyi yapmak için rüşvet alan veya bir vait ve taahhüt kabul eden kimse iki seneden beş seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki mürteşinin bu hareketi neticesinde memuriyet, maaş, nişan vesair rütbe ve mansıplar tevcih edildiği veyahut hakkı ihlâl eden veya zarar veren bir hal vücude gelmiş bulunduğu takdirde hapis cezası üç seneden aşağı olamaz.

Madde : 214 — Hâkimler ve müstantik ve müddei umumî veya muavinler tarafından velev kanunî vazifelerini ihlâl etmiyecek bir mukavele zımnında muhik ve meşru bir iş için rüşvet ahzi iki seneden üç seneye kadar hapis cezasını istilzam eder. Kanunun hilâfı muamele icrası için vaki olacak irtişalarından dolayı cezanın en azı üç senedir.

Madde : 220 — Yukarıda sayılan kimselerden birine kanun hükmünce yapmağa memur olduğu şeyi yapmamak yahut yapmamağa mecbur olduğu şeyi yapmak için rüşvet vait ve teklif ve ita eden kimsenin bu hareketi kanun ve nizama vukubulan muhalefetin derecesine ve istenilen şeyin kısmen veya tamamen yapılmış olup olmamasına göre üç aydan üç seneye kadar hapis veya elli liradan bin liraya kadar ağır para cezasını istilzam eder.

Madde : 221 — Raşinin itma ve ifsat ettiği kimse hâkim ve müstantik ve müddeiumumî ve muavinleri olduğu veya mahkemeler ve daireler tarafından mahsus bir vazife ile tavzif ve yahut iki taraftan tahkim kılınan kimselerle noter ve avukat ve davavekili bulunduğu takdirde kanun ve nizama vukubulan muhalefetin derecesine göre raşi bir seneden üç seneye kadar hapsolunur.

Şu kadar ki bu muhalefet neticesinde velev cerh ve tadili ve ıslahı kabil bir karar ile bir şahsın meni muhakemesi veya beraeti veya masumun mahkûmiyeti veya başka bir cürmün işlenmesi kabilinden haller husule gelmiş bulunursa raşinin cezası mürteşi için kanunen muayyen olan cezanın yarısından üçte ikisine kadar tayin olunur.

Madde : 254 — Resmî meclislerin azasından veya hükûmet memurlarından biri hakkında vazifesine müteallik bir işi yapmağa yahut yapmamağa icbar için şiddet veya tehdit gösteren kimse altı aydan üç seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

Eğer fiil silâhla işlenmişse bir seneden beş seneye kadar hapis ve eğer beş kişiden ziyade silâhlı kimseler tarafından ittifak edilerek işlenir veya silâhsız ve ittifaksız olsa bile on ve daha ziyade toplanmış kimseler tarafından yapılırsa verilecek ceza üç seneden aşağı olamaz.

Madde : 258 — Bir memur veya ona yardım edenlere memuriyetine ait vazifeleri ifa sırasında cebir ve şiddet veya tehdit ile mukavemet eden kimse üç aydan bir seneye kadar hapse mahkûm edilir.

Eğer fiil silâhla işlenmişse hapis bir seneden üç seneye kadardır ve eğer beş kişiden fazla silâhlı veya on ve daha fazla silâhsız kimseler tarafından birlikte işlenmiş ise aralarında evvelce ittifak olmasa bile iki seneden beş seneye kadar hapis cezası verilir.

Eğer fiil kendisini veya akrabasını hapis ve tevkiften kurtarmak maksadile vaki olmuş ise birinci fıkradaki hal için bir aydan altı aya ve ikinci fıkrada yazılı hal için üç aydan bir seneye ve üçüncü hal için altı aydan üç seneye kadar hapis cezası verilir.

Eğer memur haiz olduğu salâhiyet hududunu tecavüz ederek veya keyfî hareketlerile bu muameleye sebebiyet vermişse fail hakkında geçen maddelerdeki ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre ceza büsbütün de kaldırılabilir.

Madde : 267 — Bir kimse resmî sıfatı haiz olan bir memura vazifesi başında, ifa ettiği vazifeden dolayı olmayıp ta herhangi bir sebeple hakaret ederse bunun için muayyen olan ceza üçte birine kadar arttırılarak hükmolunur.

Madde: 271 — Her kim resmî sıfatı haiz olan bir memura vazifesini icra ederken veya icra ettiği vazifeden dolayı cismen ceza verecek veya hastalığına sebep olacak müessir bir fiil işlerse 456 ıncı maddeye göre verilecek cezalar aşağıda gösterilen suretlerle arttırılır.

1 - Eğer memur 266 ıncı maddenin birinci bendinde gösterilen kimselerden ise ceza altıda birden üçte bire kadar, ve ikinci bendinde gösterilen kimselerden ise üçte birden yarıya kadar, ve üçüncü bendinde gösterilen kimselerden ise bir misli arttırılır.

2 - Eğer fiil 268 inci maddede yazılı hal ve zamanlarda işlenmiş olursa fiilin istilzam ettiği cezaya bir misli zammolunur.

Hiç bir halde yapılacak zam altı aydan aşağı olamaz.

Bu maddede yazılı hallerde takibat şikâyete bağlı değildir.

Madde: 272 — Eğer memur memuriyeti hududunu tecavüz ederek veya keyfî hareketlerile geçen maddelerde beyan olunan fiillerin vukuuna sebebiyet vermişse ceza dörtte bire kadar indirileceği gibi icabına göre büsbütün de kaldırılabilir.

Madde: 284 — Başkasının yerine kendini koyarak hapishaneye giren şahıs bir aydan bir seneye kadar hapis cezasile cezalandırılır.

Madde: 285 — Her kim adliyeye veya kanunî takip yapacak veya yaptırılabilecek bir mercie yazı ile ihbar ve şikâyette bulunarak suçsuz olduğunu bildiği bir kimseye bir cürüm isnat eder yahut o kimse aleyhinde böyle bir cürmün maddî eser ve delillerini uydurursa isnat eylediği cürmün nevi ve mahiyetine ve uydurduğu delillerin kuvvetine göre üç aydan üç seneye kadar hapsolunur.

Bu isnat kendine iftira olunan kimsenin tevkifi gibi şahsî hürriyeti tahdit eden bir halin hudusuna sebep olmuş ise müfteri hakkında bir seneden beş seneye kadar hapis cezası hükmolunur. Kendine iftira olunan kimse hakkında üç seneden fazla hürriyeti tahdit eden bir ceza ile mahkûmiyeti mutazammın bir hüküm sadır olmuş ise müfteri hakkında on beş seneyi geçmemek üzere ayni ceza hükmolunur.

Eğer mağdurun mahkûmiyeti müebbet ağır hapis ise müfteri on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis ile cezalandırılır.

Eğer mahkûmiyet ölüm cezasını müstelzim olmuş ve infaz edilmiş ise müfteriye ayni ceza verilir. Henüz infaz edilmemiş ise müebbet ağır hapis cezası hükmolunur.

Yukardaki fıkralarda yazılı olan cürüm faili mağdur hakkında takibat yapılmadan evvel bu isnadatından rücu eder veya uydurduğunu itiraf ederse yukarıda yazılı cezaların altıda biri hükmolunur ve ceza müebbet ağır hapis ise on sene ağır hapse indirilir ve isnattan rücu veya tasniin itiraf olunması takibata başlandıktan sonra vaki olursa asıl cezanın üçte ikisi indirilir ve müebbet ağır hapis yerine yirmi sene ağır hapis cezası tayin olunur.

Madde: 296 — Her kim hapis cezasından aşağı olmıyan cezayı müstelzim bir cürüm işlendikten sonra bu cürmün icrasında faillerle evvelce ittifak etmiş ve cürmü neticelendirmekte yardımı dokunmuş olmaksızın bir kimsenin o cürümden istifadesini temine veya hükûmetçe icra olunacak tahkikatı yanlış yola sevketmeğe yahut hükûmetin araştırmalarına veya hükmün icrasına karşı faili gizlemeğe yardım eder veya her kim bu cezaları istilzam eden bir cürmün eser ve delillerini yok eder yahut bunları bir suretle değiştirir ve bozarsa beş seneye kadar hapis cezasına mahkûm olur. Şu kadar ki bu ceza müddeti asıl cürüm için kanunda tayin edilen cezanın dörtte birini geçemez. Sair fiillerden dolayı tertip olunacak ceza yüz liraya kadar ağır para cezasıdır.

Bu fiili usul ve füruunun ve karı veya kocasının ve kardeşinin lehinde olarak işleyen kimseye ceza verilmez.

ALTINCI BAP

Ammenin itimadı aleyhine cürümler

BİRİNCİ FASIL

Paralarda, itibarı amme kâğıtlarında veya kıymetli damgalarda sahtekârlık

Madde: 316 — 1- Memlekette kanunen tedavül eden millî paralarla yabancı memleketlerde tedavülü kanunları icabından olan paraları taklit eden,

2 - Zahiren daha yüksek bir kıymeti haiz göstermek için paraları tağyir eyleyen,

3 - Taklit veya tağyirde iştiraki olmaksızın taklit veya tağyir eden kimse veya mütevassıt ile anlaşarak taklit veya tağyir edilmiş olan paraları memlekete sokan veya muhafaza eden yahut her hangi bir suretle tedavüle koyan veya asıl ile tedavüle koyanlar arasında tavassutta bulunan,

4 - Tedavüle koymak maksadile taklit veya tağyir edilmiş olan paraları, taklit veya tağyir eden kimseden veya bir mütevassıttan satın alan veyahut her ne suretle olursa olsun alan, kimse üç seneden on iki seneye kadar hapis ve bin liradan on bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Millî ziynet altınları hakkında da bu madde hükmü tatbik olunur.

Madde: 317 — Yukarı maddedeki paraları her ne suretle olursa olsun kıymetini indirerek tağyir edenler veya tağyir edilmiş olan bu paralar hakkında yukarıki maddenin üç ve dört numaralı bentlerinde gösterilen fiilleri işliyenler üç seneden beş seneye kadar hapis ve beş yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olurlar.

Madde : 318 — Evvelki maddelerde yazılı haller haricinde, tedavüle koymak için taklit veya tağyir edilmiş paraları memlekete sokan, satın alan, kabul veya muhafaza eden veya bunları her hangi bir suretle tedavüle çıkaran kimse hakkında bu maddelerde yazılı olan cezalar üçte birden yarıya kadar indirilerek hükmolunur.

Madde : 319 — Yukarıki maddelerde yazılı olan fiiller Devletin, veya yabancı bir Devletin parasının kıymetten düşmesini mucip olmuş veya dahilde veya yabancı memleketlerde Devletin veya parası taklit edilen yabancı Devletin itibarını tehlikeye düşürmüş ise hükmolunacak cezaya asıl cezanın altıda birinden yarısına kadar zammolunur.

Madde : 320 — Bilmiyerek aldığı taklit veya tağyir edilmiş olan paraları bilerek sarfeden veya başka suretle tedavüle çıkaran kimse altı aya kadar hapis veya elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olur ve herhalde hükmolunacak para cezası sarfetmek istediği paranın beş mislinden aşağı olamaz.

Madde : 321 — Taklit veya tağyir edilen paranın kalplığı kolaylıkla anlaşılabilir surette ise geçen maddelerdeki cezalar üçte bire kadar indirilir.

Madde : 322 — 316, 318 ve 320 inci maddeler hükümleri, kıymetli damgaların taklit ve tağyirinde ve memlekete ithaline ve taklit edilmiş olan kıymetli damgaların satılıp alınmasında, saklanmasında ve kullanılmasında ve tedavüle çıkarılmasında da tatbik olunur, Şu kadar ki tayin edilecek cezanın yarısı indirilir.

Ceza Kanunundaki kıymetli damgalardan maksat, hususî kanunlara göre çıkarılmış olan damgalı kâğıtlar ve damgaya yarayan markalar, pullar ve pula muadil tutulan sair kıymetli kâğıtlardır.

Madde : 323 — İtibarı amme kâğıtlarının veya kıymetli damgaların imalinde kullanılan filigranlı kâğıtları taklit eden veya taklit edilmiş olan filigranlı kâğıdı satın alan veya ahara satan ve yanında saklıyan kimse, fili daha ağır bir cezayı istilzam etmediği takdirde, iki seneden beş seneye kadar hapis ve iki yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Eğer bunlar bilinmiyerek alınmışsa 320 inci maddede yazılı olan ceza üçte bir nisbetinde indirilerek tatbik olunur.

Madde : 324 — Filigran veya münhasıran paraların, kıymetli damgaların veya filigranlı kâğıtların taklit veya tağyirine mahsus alât ve vesaiti imal eden veya satın alan veya muhafaza eden veya ahara satan veya veren kimse, fiili daha ağır bir cezayı istilzam etmediği takdirde, bir seneden beş seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır,

Madde : 325 — Demiryolu veya sair amme nakliyat şirketlerinin biletlerini taklit veya tağyir eden ve yahut taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin taklit veya tağyir edilmiş olan bu biletleri sürmek için alan veya muhafaza eden veya tedavüle koyan kimse bir aydan bir seneye kadar hapis ve elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde: 326 — Evvelki maddelerde yazılı olan fiillerden bir veya bir kaçını işledikten sonra Hükûmetçe haber alınmazdan evvel bu maddede yazılı şeylerin taklit veya tağyir veya imaline veya tedavüle konmasına mani olanlara ceza verilmez.

Madde: 327 — Taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin taklit veya tağyir edilmiş olan kıymetli damgaları kullanan kimse bir aydan üç seneye kadar hapis ve elli liradan dört yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde: 328 — Taklit veya tağyir fiillerine iştirak etmeksizin demiryolu veya sair amme nakliyat şirketlerinin taklit veya tağyir edilmiş olan biletlerini bilerek alıp kullanan kimse altı aya kadar hapis veya elli liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Eğer bunları bilmiyerek alıpta bilerek kullanmışsa on liradan yüz liraya kadar ağır para cezası hükmedilir.

Madde: 329 — Kıymetli damgaları veya demiryolu yahut sair amme nakliyat şirketlerinin biletleri üzerine evvelce kullanılmış olduklarına dair konulan işaretleri silmek veya her ne suretle olursa olsun yok etmek suretile bunları kullanan veya kullanmak üzere başkalarına veren kimse bir seneye kadar hapis ve iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde: 330 — Yukarıki maddelerde yazılı fiillerden dolayı bir sene ve daha ziyade müddetle hükmolunacak hapis cezasına bu müddete muadil olmak üzere emniyeti umumiye nezareti altına alınmak cezası da ilâve olunur.

Madde: 331 — Ceza kanunu tatbikatında itibarı amme kâğıtları para gibidir. İtibarı amme kâğıtları tabirile kanunen para gibi tedavül edenlerden başka Hükûmetler tarafından ihraç edilmiş hamile muharrer senetler ve kuponlar ve haiz oldukları mezuniyete binaen müesseseler tarafından ihraç edilmiş olupta kanunen tedavül etmekte bulunan diğer bütün evrak ve senetler maksuttur.

İKİNCİ FASIL

Devlete ait mühürler ve damgalarla sair alâmetlerin taklidi

Madde: 332 — Hükûmetin emir ve kararları üzerine konulmağa mahsus olan devlet mührünü taklit eden veya taklit fiiline iştirak et-

meksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü kullanan kimse üç seneden on seneye kadar hapis ve elli liradan beşyüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm olur.

Madde: 333 — Resmî dairelerden veya amme müesseselerinden birinin mührünü taklit eden veya taklit fiiline iştirak etmeksizin başkaları tarafından taklit olunan mührü kullanan kimse bir seneden beş seneye kadar hapis ve yirmi liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsik muamelelerine mahsus sair alet ve vasıtaları taklit eden veya taklit fiiline iştirak etmeksizin bunları kullanan kimseye de ayni ceza verilir.

Madde: 334 — Evvelki maddelerde yazılı olan aletlerin işaret veya eserlerini taklit eden veya taklit fiiline iştiraki olmaksızın taklit olunan eseri havi olan şeyi kullanan kimse hakkında fiilin mahiyetine göre bu maddelerdeki cezalar üçte bir nisbetinde indirilerek tatbik olunur.

Madde: 335 — Yukarıda yazılı maddelerdeki suçlara iştirak haricinde taklit edilmiş olan işaret veya eserleri havi olan evrak ve eşya ve vesihaları satan veya satın alan veya her ne suretle olursa olsun alan kimse bu suçlar için muayyen olan cezalarla cezalandırılır.

Madde: 336 — Hakikî mühürleri ve ammeye itimat vermek için kullanılan tasdik ve tevsika mahsus alet ve vasıtaları ele geçirerek bunları başkalarının zararına veya kendi veya başkalarının menfaatine kullanan kimse altı aydan üç seneye kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde: 337 — Taklit veya tağyir edilmiş olan kanunî damga veya işaretleri veya her ne suretle olursa olsun tağyir edilmiş olan ölçü veya tartı âletlerini başkalarının zararına kullanan kimse iki aydan bir seneye kadar hapis ve on liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Ticaret yaparken veya ammeye açık olan ticaret yerlerinde taklit veya tağyir edilmiş olan kanunî damga veya işaretleri veya her ne suretle olursa olsun tağyir edilmiş olan ölçü veya tartı aletlerini elinde bulunduran kimseye de ayni ceza verilir.

Madde: 338 — Ceza kanunu tatbikatında ölçü veya tartı aletleri tabirinde; ölçmeye veya tartmaya yarıyan her hangi bir âlet dahil sayılır.

Madde : 348 — Bir kimse tamamen veya kısmen bir varakanın aslını yahut aslın ziyaı takdirinde kanunen makamına kaim olan suretini ortadan kaldırır veyahut bozar ve bundan umumî veya hususî bir zarar doğarsa 339, 340, 342, 345, inci maddelerde bildirilen farklara göre mezkûr maddelerde yazılı cezalarla cezalandırılır.

Madde: 354 — Hekim ve eczacı veya sıhhiye memuru hükûmetçe emniyet ve itimat olunacak bir vesikayı hatıra binaen hakikate muhalif olarak verirse on beş günden üç aya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Böyle hakikate muhalif olarak tanzim olunmuş vesikayı kullanan kimse hakkında dahi ayni ceza tertip olunur. Eğer bu gibi hakikate muhalif vesikaya mebni deli olmıyan bir kimse asabî ve akıl hastalıkları müesseselerine kabul ve orada ikamete mecbur edilir veya başkaca fahiş bir zarar husule gelirse failin göreceği ceza altı aydan üç seneye kadar hapistir.

Eğer birinci fıkrada yazılı fiil, failin kendisine yahut başkasına verilmiş veya vait ve temin olunmuş para ve sair menfaat mukabilinde irtikâp olunmuş ise göreceği ceza üç aydan iki seneye kadar hapistir.

Eğer vesikadan ikinci fıkrada yazılı olan fahiş zarar zuhura gelmiş ise ceza bir seneden beş seneye kadardır. Her halde bu cezalarla beraber ilk fıkradaki para cezası iki kat olarak hükmolunur.

Para veren veya vait yahut menfaat temin veyaa'deden kimse hakkında dahi üç aydan bir seneye kadar hapis cezası hükmolunur ve verilip alınan para ve sair eşya da musadere olunur.

Madde: 403 — Esrar, müstahzer afyon ve tıbbî afyon ile müstahzarlarının ve morfin ve bütün milhlerinin ve morfinin uzvî hamızlarla veya küûl cezrile birleşmesinden mütehassıl bütün eserlerinin ve bunların milhlerinin ve koka yaprağı, ham kokain ve kokain, ekgonin ve tropokokain ile bütün milhlerinin ve % 0,20 gramdan fazla morfin ve milhlerinin ve % 0,10 gramdan fazla kokain ve milhlerini muhtevi bütün müstahzarlarının ve ökodal, dikodit, dilodit asedikon ve bunların terkibi kimyevisinde bulunan maddelerle bu maddeler mahiyetinde olduğu İcra Vekilleri Heyetince tayin ve ilân olunacak maddeleri ve bütün müstahzarlarını izinsiz memlekete sokmağa çalışanlarla sokanlar ve memleket dahilinde izinsiz satanlar ve alanlar veya satmak üzere yanında bulunduranlar ve bunların alınıp satılmasına ve her ne suretle olursa olsun tedarikine vasıta olanlar ve imal ve izinsiz ihraç edenler ve mahsus bir yer tedarikile veya diğer suretle halkı celbederek bunla-

rın kullanılmasını kolaylaştıranlar bir seneden beş seneye kadar hapis ve her gram veya küsuru için bir lira hesabile ağır para cezası ile mahkûm edilirler. Şu kadar ki para cezası her halde iki yüz liradan aşağı olamaz.

Madde: 404 — 403 üncü maddede yazılı şeyleri bir yere toplayarak kullananlar veya bu maksatla yanında bulunduranlar iki aydan altı aya kadar hapis ve beş liradan yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

403 üncü maddede yazılı şeyleri kullanan kimsenin alışkınlığı iptilâ derecesinde ise altı aydan noksan olmamak şartile salâhı tıbben tebeyyün edinceye kadar hastanede tevkif ve tedavisine hükmolunur. Hastane bulunmıyan yerlerde ise bu kabil kimseler hastane bulunan yerlere sevkedilir.

Madde: 405 — 403 üncü maddede yazılı şeyleri sahte reçete ile alanlar bir seneden eksik olmamak üzere hapsolunur ve yüz liradan bin liraya kadar ağır para cezası alınır.

Madde: 406 — 403 üncü maddede yazılı suçları işliyenler tabip, diş tabibi, dişçi, eczacı ecza ticarethaneleri sahip ve mes'ul müdürleri, sıhhiye memuru ve ebe iseler iki seneden eksik olmamak üzere hapsolunur ve mezkûr maddede yazılı para cezası dörtte bir arttırılarak hükmedilir. Bu cezalardan başka hapis müddetini geçmemek üzere meslek ve sanatın tatiline de ayrıca hüküm verilir.

Madde: 414 — Her kim on beş yaşını bitirmiyen bir çocuğun veya mecnun yahut irade ve temyizi selbeden malûliyetle malûl olduğunu veya şuuru marazî inhisaf halinde bulunduğunu bildiği bir kimsenin ırzına geçerse üç seneden aşağı olmamak üzere ağır hapse mahkûm olur.

Bu fiil cebir ve şiddet veya tehdit icrasile yahut mukavemeti selbeden diğer bir vasıta ile veya mukavemet iktidarı olmıyan kimseye karşı yapılırsa ağır hapis cezası yedi şeneden aşağı olamaz.

Madde: 416 — Her kim cebir ve şiddet veya mukavemeti selbeden diğer bir vasıta ile on beş yaşını dolduran bir kimsenin veya cebir ve şiddet ve sair vasıtaya müracaat etmeksizin mukavemete iktidarı olmıyan şahsın ırzına geçerse üç seneden aşağı olmamak üzere ağır hapse konulur. Yine bu suretlerle ırz ve namusa tasaddiyi tazammun eden diğer bir fiil ve harekette bulunursa iki seneden aşağı olmamak üzere hapsolunur.

Madde: 421 — Kadınlara ve genç erkeklere söz atanlar on beş günden üç aya kadar ve sarkıntılık edenler bir aydan altı aya kadar hapsolunur.

Madde: 423 — Her kim on beş yaşını dolduran bir kızı alacağım diye kandırıp kızlığını bozarsa altı aydan iki seneye kadar hapsolunur.

Evlenme vukuu halinde dava ve ceza tecil olunur. Şu kadar ki, beş sene içinde koca aleyhine boşanmıya hükmolunursa hukuku amme davası avdet eder ve evvelce ceza hükmolunmuşsa çektirilir.

Madde: 435 — Her kim on beş yaşını doldurmamış olan bir küçüğü kandırarak fuhşe teşvik eder ve bunun yolunu kolaylaştırırsa iki seneden eksik olmamak üzere hapsolunur ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezası alınır.

Kandırmak keyfiyeti küçüğün usulünden veya kardeşlerinden biri yahut veli veya vasisi, muallim veya mürebbisi yahut hizmetkârları veya nezaretleri altına verilen sair kimseler tarafından vaki olursa fail üç seneden aşağı olmamak üzere hapse mahkûm edilir.

Kandırmak keyfiyeti on beş yaşını doldurmuş olupta henüz yirmi bir yaşını bitirmemiş olan kimseler hakkında vuku bulursa fail altı aydan iki seneye kadar hapsolunur ve elli liradan iki yüz liraya kadar ağır para cezası alınır.

Kandırmak cürmü bu maddenin ikinci fıkrasında gösterilen kimseler tarafından işlenirse faili iki seneden eksik olmamak üzere hapsolunur ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezası alınır.

Yirmi bir yaşını doldurmuş olan kız ve kadınları fuhuşa teşvik eden koca veya ana veya baba ve kardeş hakkında altı aydan iki seneye kadar hapis cezası hükmolunur.

Madde: 436 — Her kim fuhuş zımnında rızasile olsa bile henuz yirmi bir yaşını bitirmiyen bir bakiri veya bir kadını yahut cebir ve şiddet ve tehdit veya nüfuz icrası yahut hiyle ile yirmi bir yaşını bitiren bir bakiri veya kadını başkası için iğfal veya tedarik yahut sevk veya bir yerden diğer bir yere naklederse, bir seneden üç seneye kadar hapis ve elli liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır.

Bu fiiller yirmi bir yaşını doldurmıyan bakir veya kadın hakkında iğfal veya cebir ve şiddet ve tehdit veya nüfuz icrasile yahut baba, ana, kardeş veya sair usulden biri yahut koca veya veli ve vasi veya muallim ve mürebbi veya hizmetkârları yahut nezaretleri altına verilen sair kimseler tarafından yapılırsa iki seneden beş seneye kadar hapsolunur.

Bu fasla giren suçların ihzarî hareketlerini işliyen ler asıl suç için yazılı cezanın altıda biri ile cezalandırılır.

Madde: 440 — Zina eden karı hakkında üç aydan otuz aya kadar hapis cezası tertip olunur. Karının evli olduğunu bilerek bu fiilde şerik olan kimse hakkında da ayni ceza hükmedilir.

madde: 441 — Karısile birlikte ikamet etmekte olduğu evde yahut herkesce bilinecek surette başka yerde karı koca gibi geçinmek için başkasile evli olmıyan bir kadını tutmakta olan koca hakkıhda üç aydan otuz aya kadar hapis cezası hükmolunur.

Erkeğin evli olduğunu bilerek bu fiilde şerik olan kadın hakkında da aynı ceza verilir.

madde : 449 — Öldürmek fiili :

1 - Karı, koca, kardeş, babalık, analık, evlâtlık, kayın baba, kayın ana, damat, gelin, üvey baba, üvey ana, üvey evlât, haklarında işlenirse ;

2 - Vazifesini yaptığı sırada veya vazifesini yapmasından dolayı devlet memurlarından biri aleyhinde icra olunursa;

3 - Zehirlenmek suretile yapılırsa,

Fail on sekiz seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezasına mahkûm olur.

Madde: 450 — Öldürmek fiili,

1 - Usul veya fürudan biri aleyhine işlenirse,

2 - Büyük Millet Meclisi azasından biri aleyhine ika edilirse;

3 - Canavarca bir his sevkile veya işkence ve tazip ile ika edilirse:

4 - Taammüden icra olunursa;

5 - Birden ziyade kimseler aleyhine işlenirse ;

6 - Yangın, su baskını ve gark gibi yedinci babın birinci faslında beyan olunan vasıtalarla yapılırsa ;

7 - Velevki husule gelmiş olmasın diğer bir cürmü hazırlamak veya kolaylaştırmak veya işlemek için ika olunursa;

8 - Başka bir cürmün işlenmesi akabinde o cürümden hâsıl olacak faideyi elde etmek veya bu gayeye vusul maksadile yapılan ihzaratı saklamak için işlenmiş olursa;

9 - Bir cürmü gizlemek veya delil ve emarelerini ortadan kaldırmak veya kendisinin veyahut başkasının cezadan kurtulmasını temin etmek maksadile vukua getirilirse ;

Fail ölüm cezasına mahkûm edilir.

Madde: 453 — Kasten katil cürmü failin veya karısının yahut anasının veya kızının ve torununun yahut kız evlâtlığının veya kız kardeşinin haysiyet ve namusunu kurtarmak için yeni doğmuş çocuk aleyhine işlenmiş ise, fail beş seneden on seneye kadar ağır hapisle cezalandırılır.

Madde: 456 — Her kim katil kastile olmaksızın bir kimseye cismen eza verir veya sıhhatini ihlâle yahut aklî melekelerinde teşevvüş husulüne sebep olursa bir aydan bir seneye kadar hapsolunur.

Fiil, havastan veya azadan birinin devamlı zafını yahut söz söylemekte devamlı müşkülâtı veya çehrede sabit bir eseri yahut yirmi gün ve daha ziyade aklî veya bedenî hastalıklardan birini veya bu kadar müddet mutat iştigallerine devam edememesini mucip olmuş veya hayatını tehlikeye maruz kılmış veya gebe bir kadın aleyhine işlenipte vaktinden evvel çocuk doğmasını intaç etmiş ise, ceza bir seneden beş seneye kadar hapistir.

Fiil, kat'î veya muhtemel surette iyileşmesi kabil olmiyacak derecede akıl veya beden hastalıklarından birini yahut havastan veya el yahut ayaklardan birinin veya söylemek kudretinin yahut çocuk yapmak kabiliyetinin ziyaını mucip olmuş veya âzadan birinin tatilini yahut çehrenin daimî değişikliğini veya gebe bir kadına karşı ika olunupta çocuğun düşmesini intaç eylemiş ise ceza üç seneden on seneye kadar ağır hapistir.

Fiil, hiç bir hastalığı veya mutadı olan iştigallerden mahrumiyeti mucip olmamış yahut bu haller on günden ziyade uzamamış ise takibat icrası mutazarrırın şikâyetine bağlı olmak şartile fail hakkında bir aydan üç aya kadar hapis veya yirmi beş liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezası hükmolunur.

Bu fiil dört yüz elli yedinci maddede yazılı vasıtalarla işlenir ise takibat icrası şikâyete bağlı değildir.

Madde: 457 — 456 ıncı maddede yazılı fiillere 449 uncu maddenin üçüncü bendinde yazılı hal inzimam eder yahut fiil, gizli veya aşikâr bir silâh ile veya aşındırıcı ecza ile işlenmiş olursa asıl ceza altıda birden üçte bire kadar arttırılır.

Eğer fiilde 450 inci maddenin ikinci bendinde yazılı olan hal müstesna olmak üzere diğer bentlerindeki hallerden biri birleşirse bu birleşen fiil hakkında 78 inci madde hükmü cari olmak şartile ceza üçte bir nisbetinde çoğaltılır.

Madde: 459 — Her kim tedbirsizlik veya dikkatsizlik yahut meslek ve san'atta acemilik veya nizam, talimat ve emirlere riayetsizlik neticesi olarak bir şahsa cismen eza verecek veya sıhhatini ihlâl edecek bir zarar iras eder yahut aklî melekelerinde teşevvüş husulüne sebebiyet verirse:

1 - 456 ıncı maddenin birinci ve sonuncu fıkralarındaki hallerde takibat icrası şikâyete bağlı olmak şartile üç aya kadar hapis veya elli liraya kadar ağır para cezası ;

2 - Yine o maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarındaki hallerde üç aydan yirmi aya kadar hapis ve yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezası hükmolunur;

3 - Bir kaç kişi cürümden mutazarrır olmuş ise bir numaralı bentte hapis cezası altı aya ve ağır para cezası iki yüz liraya kadar, iki numaralı bentte hapis altı aydan otuz aya kadar ve ağır para cezası yüz elli liradan aşağı olmamak üzere hükmolunur.

Madde: 470 — Bir kadının rızası olmadığı halde çocuk düşürtmeğe mahsus vasıta kullanan kimse otuz aydan altı seneye kadar ve eğer çocuk düşmüş olursa yedi seneden on iki seneye kadar ağır hapse mahkûm olur.

Eğer bu düşürme neticesinde veya bunun için kullanılan vasıtadan kadın ölürse ceza on beş seneden aşağı olmamak üzere ağır hapistir.

Eğer fail kadının kocası ise bu maddede tayin olunan ceza altıda bir mıktarı çoğaltılır.

Madde : 487 — Yukarıki maddede beyan olunan haller haricinde ailesile birlikte yaşayan on iki yaşından aşağı bir çocuğa veya aile efradından birine rahim ve şefkatle kabili telif olmıyacak surette fena muamelelerde bulunan şahıs otuz aya kadar hapsolunur.

Bu fena muamele neseben ve sıhren usul ve furudan biri aleyhine vaki olursa ceza üç aydan üç seneye kadardır.

Bu muameleyi karı kocadan biri öbürü aleyhine yapmış ise takibat icrası mutazarrırın şikâyetine bağlıdır. Mutazarrır küçük ise evlenmeden evvel üzerine hakkı velâyet veya vesayeti olanlar da şikâyette bulunabilir.

Madde: 491 — Her kim, diğerinin taşınabilir malını rızası olmaksızın bulunduğu yerden faydalanmak için alırsa üç aydan bir seneye kadar hapsolunur.

Hırsızlık :

1 - Resmî dairelerde ve evrak mahzenlerinde bulunan Devlete ait mal ve evrak veya umumî müesseselerde muhafaza olunan yahut diğer mahallerde bulunup menafii umuma ait olan eşya hakkında vuku bulursa,

2 - Âdet muktazası olarak yahut tahsis ve istimalleri itibarile umumun tekâfülü altında bulunan eşya hakkında işlenirse,

3 - Hırsızla malı çalınan arasında hizmet veya bir iş yapmak veya bir yerde muvakkat olsun birlikte oturmak yahut karşılıklı nezaket icaplarından ileri gelen itimadı suiistimal neticesi olarak

hırsızın siyanetine terk ve tevdi olunmuş eşya hakkında işlenirse,

4 - Gündüzün bir bina içinde veya duvarla çevrilen müştemilâtına girilerek işlenirse,

5 - Yankesicilik suretile yapılırsa,

6 - Mandıra, ağıl gibi hayvanata mahsus yerlerde bulunan yahut lüzumuna göre açık yerlerde ve kırlarda bırakılan ve haklarında 493 üncü maddenin 5 inci fıkrasının tatbiki mümkün olmıyan hayvanları bu yerden almak suretile işlenirse,

Cezası altı aydan iki seneye kadar hapistir.

Bu maddede ayrı ayrı gösterilen hallerden ikisi birlikte işlenen hırsızlık cezasının aşağı haddi bir sene hapistir.

Madde: 492 — Hırsızlık:

1 - Geceleyin bir bina içinde yahut süknaya mahsus bir yerde veya müştemilâtında işlenirse,

2 - Kanunen veya Hükûmetin emrile resmen mühür altına alınmış şeyler hakkında işlenirse,

3 - Çalınan şey umumî bir felâket ve musibetin tesir ve neticesini gidermek veya hafifletmek maksadile hazırlanmış eşya hakkında olur yahut umumî musibet veya heyecandan yahut mal sahibinin uğradığı hususî bir felâketten mütevellit kolaylıktan istifade suretile yapılırsa,

4 - Mezarlıkların veya mahfuz mezarların muhafaza veya tezyini için konulmuş yahut cesetle gömülmüş eşya hakkında işlenirse,

5 - İbadet olunan yerde mabede ait eşya hakkında işlenirse,

6 - Karada ve denizde her nevi nakil vasıtaları içinde seyahat eden yolcuların eşya ve parası hakkında yahut umuma mahsus nakliye vasıtalarını işletmekte bulunan idarelerin dairelerinde veya istasyon ve iskelelerinde veya mabetlerin içinde yapılırsa,

7 - Ormanlarda kesilmiş odunları ve istif edilmiş kereste ve ağaçları ve sair yerlerde koparılmış veya biçilmiş ve lüzumuna göre açık bırakılmış olan mahsülleri ve tarlalarda bırakılmış ziraat âletleri hakkında işlenirse,

Suçlu bir seneden üç seneye kadar hapsolunur.

Bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılır yahut yukarıda yazılı hallerden ikisi birlikte işlenirse cezanın yukarı haddi verilir.

Madde: 493 — Hırsızlık:

1 - Hırsız, hırsızlığı işlemek veya çalınmış malı başka yere kaldırmak için duvar, kapı, pencere, demir parmaklık, kasa ve sandık gibi şahısları ve malları muhafaza için sağlam maddelerle ve muhkem surette yapılmış şeyleri yıkar, devirir, kırar, deler veya mahveder yahut sun'î vasıtalarla veya şahsî çevikliği sayesinde bertaraf edilebilen manialarî kaldırarak hane ve sair yerlere girer ve aşarsa,

2 - Cürmü işlemek veya çalınmış eşyayı başka yere kaldırmak için taklit anahtar, yahut sair aletler kullanarak bir kilidi açar veya sahibinin terk veya kaybettiği anahtarı elde ederek onunla yahut haksız yere elinde bulundurduğu asıl anahtarla açarsa,

3 - Kıyafet değiştirerek işlenirse,

4 - Selâhiyeti olmaksızın resmî sıfat takınarak yapılırsa,

5 - Meskûn bir hanenin doğrudan doğruya müştemilâtından olan veya duvarla çevrilmiş bulunan yerlerindeki hayvan hakkında işlenirse,

Cezası üç seneden beş seneye kadar hapistir.

Bu maddede ayrı ayrı gösterilen hallerden ikisi birlikte olarak işlenir yahut bu maddede yazılı suçlar ikiden fazla kimseler tarafından birlikte yapılırsa cezanın yukarı haddi hükmolunur.

Madde: 508 — Her kim başkasına ait olupta iade veya muayyen bir suretle istimal etmek üzere kendisine tevdi veya her ne namla olursa olsun teslim olunan bir şeyi kendisinin veya başkasının menfaatine olarak satar veya rehneder veya sarf ve istihlâk eder yahut ketim ve inkâr eyler veyahut tahvil ve tağyir ederse mutazarrır olan kimsenin şikâyeti üzerine iki aydan iki seneye kadar hapis ve elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasile cezalandırılır.

Madde:509 — Bir kimse iade veya muayyen bir suretle istimal etmek üzere kendisine tevdi olunan imzalı ve yazısız bir kâğıda imza sahibinin zararına olarak hukukça hükmü haiz bir muamele yazar veya yazdırır yahut elinde bedelsiz olarak kalmış olan bir senedi istimal ederse mutazarrır olan kimsenin şikâyeti üzerine üç aydan üç seneye kadar hapis ve yüz elli liradan aşağı olmamak üzere ağır para cezasına mahkûm olur.

Bu imzalı ve yazısız kâğıt esasen kendisine tevdi ve teslim olunmayıpta bertakrip ele geçirerek birinci fıkradaki cürmü işlemiş ise altıncı babın üçüncü ve dördüncü fasıllarında beyan olunan ahkâma göre ceza verilir.

Madde : 512 — Her kim 296 ıncı maddede beyan olunan haller haricinde kendisi cürmün irtikâbına iştirak etmeksizin bir cürümden hasıl olan para veya sair eşyayı bilerek kabul eder veya saklar yahut satın alır yahut her ne suretle olursa olsun kabul etmek ve saklamak ve satmak hususlarında tavassut eylerse üç seneye kadar hapis ve beş yüz liraya kadar ağır para cezasile cezalandırılır. Şu kadar ki tayin edilecek ceza asıl fiil için verilecek cezanın üçte birini geçemez.

Eğer fail bu fiili itiyat etmiş takımından ise bir seneden aşağı olmamak üzere muvakkat sürgün cezasile beraber yüz liradan beş yüz liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir.

Madde : 519 — Yukarıdaki maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında yazılı fiillerden tevellüt eden zarar, hayvanı sokan veya girmesine sebep olan şahsa müracaat hakkı olmak üzere hayvan sahibine tazmin ettirilir. Bir kaç kimseye ait olarak bir yerde otlatılan hayvanların bir veya bir kaçının yaptıkları zarar birlikte otlayan hayvanların sahiplerine garameten tazmin ettirilir.

İKİNCİ MADDE — Türk ceza kanunundaki şikâyet ve şikâyetname ve şahsî iddia tabirleri (yazı ile şikâyet) olarak değiştirilmiştir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun hükümlerini icraya icra vekilleri hey'eti memurdur.

8-6-933